

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET FOLYÓIRATA

CXLV. évfolyam • 2010. január

*Valami nagy-nagy tüzet kéne rakni,
Hogy melegednének az emberek.*

*Ráhányi mindent, ami antik, ócska,
Csorbát, töröttet s ami új, meg ép,
Gyermekjátékot, – ó, boldog fogócska! –
S rászórni szórva mindent, ami szép.*

*Dalolna forró láng az égig róla
S kezén fogná mindenki földiét.*

*Valami nagy-nagy tüzet kéne rakni,
Hisz zúzmarás a város, a berek...
Fagyos kamrák kilincsét fölszaggatni
És rakni, adjon sok-sok meleget.*

*Azt a tüzet, ó jaj, meg kéne rakni,
Hogy fölengednének az emberek!*

ALAPÍTVÁ

1862-BEN

Kitüntetések

Zemplén fővárosának fejlődését segítő munkájáért, példaértékű és odaadó tevékenységéért Sátoraljaújhely Város Önkormányzata Díszpolgári címet adományozott **Cserép János** (jobbról) erdőmérnök, az Északerdő Zrt. vezérigazgatója részére.

„Mindig talált és talál ma is időt szülővárosának és korábbi munkaterületeinek látogatására, a felmerülő gondok, a fejlesztő kezdeményezések támogatására. Sokat segített és jelentős mértékben működött közre a Sátoraljaújhelyben jelenlegi is folyó nagy beruházások, attrakciók és a térség felzárkóztatását szolgáló programok megvalósításában. Egyénisége, kiváló emberi tulajdonságai méltán tették Zemplén fővárosának elismert polgárává.”

A díjat *Szamosvölgyi Péter* polgármester adta át.

A Szent László Szarvasgomba Lovagrend új tagjai

Dr. Bach István (balról) évek óta dolgozik együtt a triflás kutatási munkákban. Felismerte, hogy a szarvasgomba nemcsak gasztronómiai alapanyag, hanem annak elsődleges haszna az erdővel rendelkezők javára fordítható. Ezt tudományos tevékenységével és elhivatottságával igazolja, miközben bízik abban, hogy az erdészek is kezükbe veszik a szarvasgomba ügyét, hiszen a mikorrhizakapcsolat az erdő megújulásának fontos része.

Németh Jenő erdőmérnök országos üzlethálózatával és európai kapcsolataival bizonyította, hogy miként lehet sikereket elérni egy üzletágban. Mikorrhizált csemeték sokaságával megteremtette az alapot ahhoz, hogy a szarvasgomba-termesztésben hívők garantált szaporítóanyaghoz jussanak.

Szívből reméljük, hogy az új lovagok munkássága hozzájárul ahhoz, hogy a magyar szarvasgomba-kultusz újra az elmúlt évszázad elejéhez méltóan tündököljön.

P. Kiss Zsuzsa szerkesztő-riporter kapta a 2009. évi Kétmilliomodik hektár magyar erdő emlékérmét. A kitüntetett évek óta szerkesztője, műsorvezetője a Kossuth rádió Hajnaltájt, Napközben és a „zöld” műsorainak, melyekben tényszerűen foglalkozik az erdészek munkájával. Résztevője az OEE szervezte éves sajtókirándulásoknak, melyekről számtalan tudósítást, riportot hallhattunk. A díjátadáskor megjegyezte, hogy nem célravezető az erdészek gazdaságieredmény-orientált kommunikációja, mert a társadalom nagy részének az erdő nem elsősorban pénzforrás. Felhívta a figyelmet, hogy a nagy nyilvánosság két témára fogékony, éspedig a falapásokra és a tarvágásra. Hangsúlyozta, hogy nagy megtiszteltetés számára ez a kitüntetés.

A harmadik oldal

A legutóbbi egyesületi választások finisében, 2006. április 27-én, az alábbi szakmai tükröt tartottam tagságunk elé.

A rendszerváltás a magyar erdészet legújabb kori történelének, sorsfordító időszakát hozta. Előbb az erdőkárpótlás kuszálta össze 40 %-nyi erdőterületen a szálakat, majd az ún. természeti törvények hármasa (LIII-LIV-LV/1996) árnyalta tovább a természetvédelem-erdőgazdálkodás-vadgazdálkodás markáns elléréseit. Már a XXXVII/2009-es új erdőtörvény erdőre és erdészre egyaránt zártabb védelmet jelent. Mindezeket túl az erdészeti felsőoktatás gyakorlatot erősítő oldala elhalványult, az erdészeti kutatás jelentős tért veszített, az állami erdőgazdálkodás egysége gyengült. Erdészeti Hivatalunk névváltozása és karcsúsítása sem csupán formai elemeket takart. Végeredményben szakmai tekintélyünk csorbult. A vázolt történelmi tabló kialakulásához az erdő összetett szerepe iránt megnyilvánuló felfokozott társadalmi érdeklődés sokszor fellelhető ellentét-párijai is hozzájárultak. De a nemzetünkre rázúduló anyagi és erkölcsi válság is tovább gyengítette erőnket.

Mindez az erdészek szerepének újragondolására készített bennünket. Erdészek vagyunk, a hazánk területének 1/5-én előforduló erdő ügyének szakmai letéteményesei, de irányítói is, tő mellől a minisztériumig bezárólag. Ennek kiteljesedéséért munkánkat az ökológia-ökonómia-humánium teljes vértetéiben kell közvetítenünk a társadalom felé. Ugyanakkor meg kell őriznünk hivatásunk morálját, mely szakmai tudásra, közösséget összetartó szociális érzékenységre, szolidaritásra épül. A szakma becsületét erősítő folyamatban a nagy múltú Országos Erdészeti Egyesület a megbízható báttér, esetenként a konstruktív harcos előőr. Ezen megtisztelő feladatok egyesületi felvállalása és vitele erkölcsi felelősséggel jár.

Megválasztásunk után ez volt az a vezérlő elv, amely átvezetett bennünket négy év göcsörtös útjain. Érdekvédő küzdelmünk külső és belső ellentétek szorításában, kicsinyes praktikák akadályain át, bukdácsolva telt el. E zavaró körülmények ellenére sikerült megőrizni szakmánk alapértékeit, kivédeni egységünk megbontására szövetkezők rafinált próbálkozásait. Az egyetlen fegyverünk, a szakma igazságaira támaszkodó véleményformálás és őszinte beszéd volt. Bírálatot mindig kaptunk, osztatlan elismerést még szakmán belül sem vívtunk ki soba. Feszültség és folyamatos ütközés kísérte ezt az önzetlenül vállalt szolgálatot, de „az ember nem arra született, hogy legyőzzék” (E. Hemingway).

Köszönöm az Egyesület Tisztségviselőinek kitartó munkáját; Tagságunknak büségét. Kérem, segítsék a Választási Bizottság előkészítő tevékenységét a közelgő egyesületi választásokra. Bár az OEE leendő új vezetésének könnyebb éveket nem jósolhatok, de egy békésebb országot talán igen.

Jó szerencsét! Üdv az Erdészeknek!

Dr. Pethő József
elnök

Tartalom

Emléktábla egy – az utókor által – méltatlanul mellőzött erdőmérnöknek.....2

Istvánffy László: Az erdő, a metán, a tehenek és a klímakereskedelem a klímaváltozás ellen?5

Erdőpusztítók bilincsbén.....8

Fazekas Péter: Faanyaggal a klímaváltozás ellen.....9

Simon Gergely:

Ha még mindig kételkednénk a klímaváltozásban10

Csáki Roland: Hazai veszélyeztetettek11

Csuka Imre: Megújulhat-e rontott erdőnk?12

Bartha Dénes–Standovár Tibor–Timár Gábor:

Erdőtermészetesség-értékelő.....13

Dr. Brandt Sára:

Erdeinkben rejlik „Fekete gyémánt”16

Lakatos Ferenc: A mézgás éger rovarvilága18

Pápai Gábor: Évzáró sajtótájékoztató20

Összevont évzáró

szakosztályülés23

Rakonczay Zoltán:

A természetvédelmünk története24

Petrasovits Anna:

Erdőgazdálkodás finanszírozása konferencia Ácson26

Barton Zsolt:

Fókuszban az akác28

Wágner Tibor: Egy történelmi fotó 1949-ből29

Sárvári János:

Tulajdonunkban az OEE első elnökének portréja31

Egyesületi hírek32

Haraszi Gyula:

Állítsunk szobrot Moór Arthurnak!37

Garamszegi István:

Erdélyi erdészek Dél-Alföldön és Észak-Magyarországon.....38

Garamszegi István:

Kalandozások Abaúj vármegyében.....39

Földi Csaba:

V. Diák Traktoros Vetélkedő.....41

ERDÉSZETI LAPOK • Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata CXIV. évfolyam 1. szám (január)

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR • A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE: HARASZTI GYULA

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: Bartha Dénes, Detrich Miklós, Lengyel László, Puskás Lajos, Sárvári János.

SZERKESZTŐSÉG: 1027 Budapest, Fő u. 68. Telefon: 201 62 93, fax: 201 77 37 • Mobil: 06 30 97 15 255 • e-mail: erdlap@mtesz.hu • www.erdeszetilapok.hu

KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület, 1027 Budapest, Fő u. 68. • FELELŐS KIADÓ: DR. PETHŐ JÓZSEF elnök

Nyomdai munkák: INNOVA-PRINT, Budapest • Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

A kézirat lezárva: 2010. január 10.

ISSN 1215-0398

Terjeszti az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta.

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosok a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. Honoráriumot megegyezéssel csak felkért írásokért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

A címlapon: József Attila: Tél. Fotó: Pápai Gábor

Emléktábla egy – az utókor által – méltatlanul mellőzött erdőmérnöknek

Ünnepélyes külsőségek mellett a ZALAERDŐ Zrt. Lenti kisvasúti végállomásának épületénél került sor Barlai Ervin emléktáblájának avatására. A szép számmal részt vevő ünnepelők között jelen volt Barlai Ervin fia és unokája is. Fejszt Ottó vezérigazgató avatóbeszédéből idézzük.

„A Zalaerdő Erdészeti Zártkörűen Működő Részvénytársaság nevében, s egyben a zalai erdész-társadalom képviselőjében szeretettel köszöntöm Önöket Barlai Ervin erdőmérnök, a jeles magyar erdészpolitikus emléktáblá-avató ünnepsége alkalmából, fiatal évei munkahelyének közvetlen közelében, Lentiben.

Külön tisztelettel és nagyrabecsüléssel köszöntöm az avatóünnepségünkön megjelent dr. Barlai Zoltán professzor urat, a mélyfúrás geofizika címzetes egyetemi tanárát, a Magyar Tudományos Akadémia doktorát, Barlai Ervin fiát, a professzor úr leányát Barlai Ágnes-t, úgy is mint unokát, és férjét, Franz Stifter urat, a HERVIS áruházi lánc magyarországi igazgatóját.

Úgy vélem, hogy a tisztelt jelenlévők körében ismert részvénytársaságunk elkötelezett, gazdag szakmai múltunkat megbecsülő, hagyományörző tevékenysége, melynek során igyekeztünk méltó és maradandó emléket állítani azoknak a kiváló erdész szakembereknek, akik Zalából indultak el és a szakmánk kiemelkedő egyéniségei lettek, akár itt maradván, vagy máshol az országban szolgálták példamutatóan a magyar erdészet ügyét. Két évtizeddel a

rendszerváltozás után, legalább Zalában szeretnénk részben törleszteni szakmánknak azt az adósságát, amellyel annak az embernek tartozunk.

Az emléktábla leleplezése előtti pillanatokban, úgy vélem, elmaradhatatlan annak megfogalmazása, hogy mit üzen nekünk, mai és majdani erdésztudóknak Barlai Ervin örök értékű életműve, szellemisége: mindenekelőtt ha-

za- és magyarság-szeretetet, szilárd erkölcsi alapokon nyugvó humánus emberi tartást, igényességgel párosuló magas fokú szakmai felkészültséget, s nem utolsósorban azt, hogy az igazi szakmaszeretet még a legmegalázóbb és legreményvesztettebb helyzetekben sem lehet foglya a

sértődésnek, mert a szakmaszeretetünkkel nem politikai rendszereket, hanem elsősorban a magyar erdők ügyét, s ezáltal az egész társadalom érdekét kell szolgálnunk.

Most pedig felkérem Baráth László erdőmérnököt, hogy ismertesse Barlai Ervin életútját.”

Baráth László előadása:

Barlai Ervin életútja a XIX. század utolsó évtizedének utolsó évében, 1899-ben, 110 éve indult, a Pozsony vármegyei Korompán. Az iskolapadból épp kikerült, frissen érettségizett Barlai Ervin szinte még gyerekfejjel, besorozott katonaként a háború olasz frontjának poklába került. Leszerelése után Selmechányáról már a Sopronba menekült és települt Magyar Királyi Bányászati és Erdészeti Főiskolán kezdte meg erdőmérnöki tanulmányait.

A főiskolán erősödtek meg benne azok a jellemvonások, amelyek azután egész életpályáját, sorsát meghatározták, nevezetesen az említett bajtársiaság, a kötelességérzet, a közösség érdekeinek feltétlen szolgálata, a humánus gondolkodásmód, a mélységes ember-szeretet, az elesettek felkarolása, s nem utolsósorban a megcsonkított és meg-

alázott ország traumája által felfokozott, erősen izzó hazaszeretet.

Egyéniségének formálója volt a zene is, melyet már egész fiatal korában megszeretett. Maga is művészi szinten hegedült. Főiskolás társaiból kis kamaragyűjtést verbuvált.

Államvizsgáját kitűnőre abszolválva, 1923-ban herceg Esterházy Pál hitbizományának erdőigazgatóságánál – a kor egyik legszínvonalasabb szakmai munkát végző, és egyben a magyarországi 100 ezer katasztrális holdjával a legnagyobb erdészeti uradalmánál jelentkeztet felvételre. Feladata a belterjes, az úgynevezett házi kezeléssel alapokon nyugvó, korszerű erdőgazdálkodás megteremtése volt, Zalában kiegészítve ezt a szintén korszerű fűrésziparral és erdei vasútüzemi tevékenységgel.

Rövid időre Eszterházára is átirányították, hogy ismerkedjen meg az uradalom számviteli rendszerével, s tanulmányozza az alkalmazott üzemszervezési módszereket, eljárásokat.

1924 szeptemberében visszahelyezték Zalába, s az akkor alakult Kerkavölgye Faipari Részvénytársaságnál, pontosabban annak Lenti Faraktár és Vasútüzeménél kapta meg első, állandó jellegű munkakörét, az erdei vasút tervezésében, további kiépítésében és irányításában. Parancsoló módon vetődött fel az értékes szilvágyi erdőtömbbe vezető Lenti-Szilvágyi 22 km hosszúságú erdei vasútvonal megtervezése, amely

feladattal a fiatal Barlai Ervint bízta meg. A tervezés mellett Barlai a kivitelezést, az építkezési munkákat is nagy műgonddal és körültekintéssel irányította. Évente átlagosan 30 ezer m³ fűrészelési alapanyagot szállítottak rajta gőzmozdonyokkal vontatott szerelvényekkel.

Az 1929-es esztendő váratlanul jelentős szakmai előrelépést hozott. Barlai Ervint nevezték ki üzemvezetőnek, mint hercegi erdőmérnököt. Rendkívül nehéz gazdasági helyzetben vette át az üzem vezetését, mivel az országban szinte mindenütt éreztette hatását a korszak gazdasági világválsága. Barlai Ervin nem ijedt meg a kihívástól, s üzemgazdasági intézkedéseivel hamarosan stabilizálta az üzem helyzetét. A termelés biztonságossága érdekében két alkalommal is kicserélte a keretfűrészeket meghajtó gőzgépeket. Az utóbbi gép, melyet 1936-ban építtetett be, már világszínvonalú volt. A teljesítményre leginkább ráhatással lévő gépkezelők számára termelési jutalékot tűzött ki. Újdonságként hatott az is, hogy elsőként vezette be és alkalmazta az üzemstatistikát. Kimagasló műszaki és üzemgazdasági tevékenységének híre az országhatáron túlra is eljutott. Japán például igen előnyös, öt évre szóló szerződést kínált számára, de nem fogadta el. Hazája, a magyarság iránti mélységesen elkötelezett hűségét, egyébként sem lehetett megengedni.

1938-ban – a részvénytársaság vezetésének egyetértésével – bevezette a lenti üzemben a 8 órás munkaidőt, s egyúttal évi 6 nap fizetett szabadságot is kaptak a munkások. Egyre nagyobb figyelemmel, szociális érzékenységgel fordult a göcseji vidék lakosainak, köztük is elsősorban munkásainak, életé felé. Szomorúan tapasztalta a családoknál a nagyfokú elmaradottságot, a szegénységet, az itteni vidék igen kevés munkalehetőségét, ezért is foglalkozott

a kishaszonbérletek bevezetésének lehetőségével, s egyúttal korabeli fórumokon ipari üzemek telepítését is sürgette.

1941 júniusában, elismerve ki-magasló lenti munkásságának hírét, műszaki igazgatónak hívták Munkácsra. Nem kis feladatot vállalt

az időközben magyarra változtatott nevű Latorca Műszaki és Gazdasági Részvénytársaságnál, ahol szakmai elhivatottságával 11, köztük 4 új erdőgondnokság és 5 fűrészüzem műszaki jellegű tevékenységét irányította.

Végül menekülés az átvonuló front elől.

Az alapvető politikai, társadalmi és gazdasági változások egyik legfontosabb eleme 1945-ben a földreform volt, melynek során az erdők esetében szerencsére figyelembe vették az ország hosszú távú érdekeit, s így a megmaradt erdeink háromnegyed része, mintegy 900 ezer hektár erdő, állami tulajdonba került. A magyar erdészetnek ekkor – szintén szerencsére – volt egy Barlai Ervinje, aki a korszak legsokoldalúbban képzett, kitűnő szervezőkészségű szakembere volt. Az új, koalíciós kormány földművelésügyi minisztériuma őt bízta meg azzal a feladattal, hogy dolgozzon ki egy reális tervezetet az állami erdőket kezelő, irányító és végrehajtó szervezet kialakítására. Első helyen az erdők üzemésítését jelölte meg. Munkájának egyértelmű sikeréért, 1945. december 18-án megjelent a Nemzeti Kormány

12120/1945 ME. számú rendelete a Magyar Állami Erdőgazdasági Üzemek – rövidített cég nevén a MÁLLERD – létrehozásáról. Ügyvezető igazgatójának Barlai Ervint nevezték ki.

Barlai Ervin a halaszthatatlan gyakorlati munkákkal egy időben elengedhetetlennek tartotta, hogy a magyar erdészet előtt álló legfontosabb feladatokat elméleti síkon is összefoglalja, ezért még 1946-ban megjelentette az *Erdőgazdaság-politikai irányelvek* című rövid, de annál tartalmasabb, lényegre törő munkáját. Tanulmányában áttekintette a két világháború közötti időszak erdőgazdálkodását, elemezte a kialakult helyzetet, s ami a leglényegesebb, új erdőgazdaság-politikai irányelveket fogalmazott meg. Előjáróban szenvedélyesen hangsúlyozta: *„Előttünk áll a múlt hibáival, mulasztásaival, sokszor jó szándékú törekvéseivel, de minden komoly, átgondolt, s modern erdészeti elveknek megfelelő kezdeményezést elnyelt a történelmi fürgeteg – a jelen feladata, hogy olyan erdőgazdaság-politikai irányelveket fektessünk le, amelyek a jövő érdekében jóváteszik a múlt bűnét.”* Tulajdonjogi vonalon első és legfontosabb tennivalónak jelölte meg, hogy az erdőket az állam tulajdonában kell megőrizni. Múlhatatlanul szükségesnek ítélte egy „Erdősítési Alap” létesítését. Nyomatékosította, hogy ahol csak lehetséges, át kell térni a természetes felújításra, mert az itt megtakarítható költségeket az erdősítési hátralék minél gyorsabb felhasználására lehetne fordítani, s korlátozni kell a feleslegesen felfelhasználást. Kiemelten hangsúlyozta, hogy az önellátás érdekében minél előbb át kell térni a minőségi és értéktermelésre, mert így az ország a fabehozatali szükségletét saját erejéből fedezhetné. Ennek az lenne az előnye,

Baráth László előadását tartja

hogy az erdőgazdasági termékek exportjának ellenértékét kizárólag erdőgazdasági import céljára lehetne fordítani, vagyis külkereskedelmi téren önkompenzációra lehetne berendezkedni, s így fokozatosan leszorítható lenne az ország éves fakitermelésének mennyisége, s ezáltal meg lehetne óvni élőfakészletünket a pusztító túlhasználat veszélyeitől. A magyar erdészet előtt álló, általa felvázolt hatalmas feladatokra nemcsak ez erdésztiársadalmat, de egész nemzetét kívánta figyelmeztetni akkor híressé vált nevezetes gondolatával is: „Erdő nélkül nincs Magyarország!”

Az illegális fakitermeléseket a MÁLLERD időszakában fokozatosan korlátozták, visszaszorították. A túlhasználatok ellensúlyozására pedig 1,8-1,9 millió m³ körüli mennyiségben állapították meg az ország éves fakitermelési lehetőségét. Közel 120 ezer hektár erdőfelújítást végeztek az erdőgondnokságok, s éves szinten átlagosan 50%-kal több mesterséges erdő létesült, mint a háború előtt, és a csemetekertek területe is majdnem duplájára nőtt.

Barlai Ervin nem értett egyet azzal, hogy az ország 1949-re tervezett 1,9 millió m³-es fakitermelési tervét 3,4 millió m³-re emeljék. Ekkor maga Rákosi adott utasítást az utóbbi tervszámra, s egyidejűleg a jól működő MÁLLERD szervezetét szétverték, magát Barlai Ervint pedig 50 évesen kényszernyugdíjazták.

Ez volt az az időszak, amikor valamennyi erdőmérnököt politikai ellenőrzés alá vontak. Mindennaposak voltak a feljelentések is, amelyek Barlai Ervin személyét sem kerültk el, s az Államvédelmi Hatóság őt is meghurcolta.

Megkeresték, hogy vegyen részt tudományos szakértőként, kutatóként a hazai faipari kutatás megszervezésében, elfogadta a felkérést. Az '50-es évek elején lerakta az alapjait a Faipari Kutató Intézetnek.

sztálini közgazdasági rendszer tragikus gazdasági helyzetbe sodorta az országot. Mindennek annyi volt az ára, amennyibe az előállítása került. *Kopátsy Sándor* Barlai Ervint méltató: Az *erdő mindenek előtt* című cikkében felhozta, hogy például a „*tuskó drágább volt, mint a bámozási rönk, mert az előbbi sok munkával kellett kitermelni, felhasogatni, az utóbbi pedig szinte készen állt.*” Ez a lehetetlen helyzet bátorította fel az akkori Országos Tervhivatal fiatal közgazdászait, hogy Vas Zoltán elnökükhöz forduljanak a faárak rendezése ügyében. Ekkor „csupán” az volt hátra, hogy olyan hozzáértő, nagy tudású szakembert keressenek, aki közgazdasági ismereteivel, egyben erdészeti és faipari ismereteivel képes a feladat megoldására. A választás egyértelműen Barlai Ervinre esett, s a legjobb tudása szerint elvégezte a nem mindennapi feladatot. A *Közgazdasági Szemle* 1955. januári számában: *Termelői árrendszerünk néhány problémája a faiparban* címmel meg is jelentette. Erdemes az említett tanulmány egyik inkriminált megállapítását kiemelni: „*Termelői árrendszerünk egyes esetekben akadályozza, hogy a gazdasági vezetők, vállalati szakemberek megtanulják a gazdasági tevékenység abc-jének nevezett jövedelmezőség mérlegelésének lehetőségét. A mostani termelői árrendszer olykor a népgazdasági károkat a gazdasági vezetők szempontjából eredménynek, a népgazdasági eredményeket pedig az ő szempontjukból kárnak tünteti fel.*” Az erdőgazdálkodásban az új árrendszer bevezetésével egyidejűleg létrehozták az Erdőfenntartási Alapot, s ezzel megeremtetették az erdők felújításának szilárd pénzügyi fedezetét, amely függetlenné vált az állami költségvetéstől, s az erdőgazdaságok változó pénzügyi lehetőségeitől.

Ismételten szeretném idézni Kopátsy Sándort a tíz évvel ezelőtti Magyar Hír-

lapbeli cikkéből kiragadott néhány mondatával: „*Ma már kevés erdész tudja, hogy a magyar erdészet rangját, a szakemberek megbecsülését és az erdőgazdaság viszonylagos stabilitását mindenki másnál jobban annak a Barlai Ervinnek köszönhet, annak a szakembernek, akiről a hivatalosak igyekeztek megfeledkezni, akire már kevesen emlékeznek. A következő évtizedekben az erdészet gazdasági rangját, az erdészek anyagi megbecsülését ugyanis az általa kidolgozott árreform alapozta meg. Legalább utólag járnia neki az elismerés. Talán egyszer majd a gazdaságtörténészek is felismerik, hogy tanulmánya volt az első egyike azon az úton, amely a sztálini bigottériától a '68-as reformhoz, a kilencvenes évek békés átalakulásához, sőt a Kínában alkalmazott gazdasági reform módszereibe vezetett. Egy magyar, később világtörténelmi jelentőségű reformfolyamat elindítója közé így került Barlai Ervin. Ma nem divat értékelni a szocializmust felpublitókat, az utókornak minden bizonnyal jobb lesz róla a véleménye.*” A nemrég elhunyt Madas András pedig – szintén tíz éve – így aposztrofálta a történeteket: „*Barlai javaslata alapján megvalósult új erdészeti ár-, bér- és tervezési rendszer első kísérlet volt, a KGST államokban végül is nem talált követőkre. Talán ez a minden újtól való félelem és merevség is egyik oka volt az egész rendszer látványos összeomlásának.*”

Mai, értékvesztő és értékkereső, fogódzók nélküli, zavaros világunkban, amikor sokszor nem világos, hogy mi a megőrzendő, s mi az elvetendő, erdésztiársadalmunk joggal lehet büszke arra, hogy vannak szakmai és erkölcsi fogódzóink. Bedő Albert és Kaán Károly történelmi léptékű életútja mellett, úgy gondolom, hogy Barlai Ervin nagy ívű munkássága is végre méltó helyet kell, hogy kapjon nemcsak a mai, de az eljövendő erdésznevezettek tudatában, emlékezetében is.

Barlai Ervin már régen rászolgált volna az utókor méltó elismerésére. Kívánom, hogy a mai nap kedves és megtisztelő eseménye is adjon erőt és biztatást Barlai Ervinnel kapcsolatos adósságaink további törlesztésére.

Az előadás után került sor az OEE Nagykanizsai Helyi Csoportja által kiírt XIII. Erdők Hete internetes verseny díjainak átadására.

Fotó: Pápai G.

Az erdő, a metán, a tehenek és a klíma-kereskedelem a klímaváltozás ellen?

*Mottó:
Erős képzelet szüli az okokat
(Montaigne)*

„... a kormányok a globális gazdaság újáépítésén dolgoznak. Megvan az egyedülálló lehetőségük, hogy egy alacsony szénkibocsátású gazdaságot építsenek ki, amely ...az éghajlatot is stabilizálni fogja.” (Zöld gazdaság az éghajlatváltozás ellen. EL, 2009. ápr.)

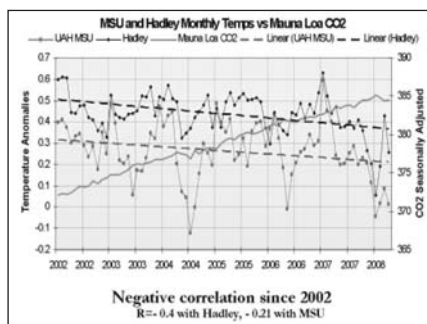
„A földi élőlények egyre nagyobb kataklizmának vannak kitéve, mely napról napra nő. Sajnos még a mezőgazdaság (kérődzők tenyésztése is hozzájárul a probléma súlyosbodásához, nagy mennyiségű metángáz kibocsátásával. A metán sokkal erősebben üvegházhatású, mint a szén-dioxid.” (A klímaváltozás erdészeti aspektusai, EL, 2009. ápr.)

Láng István akadémikus: A klímavédelem rendkívül összetett, POLITIKAI KÉRDÉS..., de az EGYHÁZAK (?) bevonása is igen fontos! További töprengésre, késlekedésre nincs idő, cselekedni kell. (Az első magyarországi klímacsúcs erdészszemmel; EL, 2009. ápr.)

A metán

a szén-dioxidnál huszonegyszer veszélyesebb üvegházhatású gáz. Állítja az IPCC a fent idézett írásában egy erdőmérnök kollégánk is. Német kutatók már 3 évvel korábban olyan meglepő felfedezést tettek amely alapjaiban rengethetné meg a Kyotói Egyezményt. Feltéve, ha az elvárható, nagyobb sajtónyilvánosságot is megkaphatta volna. Legalább akkorát, mint Somogyi Zoltán kollégánk által a júniusi számban is érvként emlegetett (és őt is tévhitbe ejtő): „meteorológusok hőmérői és ...sarki jég és gleccserek riasztó olvadása... stb., zöld bulvársajtók hasonló rögeszmés mantrái. Egyébként a kollégánk által citált „meteorológusok hőmérői” teljesen más eredményt mutatnak már legalább egy évtizede, 1998 óta. A NASA felvételei szerint az É-sarki jégfelület csökkenésével egyidejűleg a Mars szén-dioxidból álló jégsapkája is látványos olvadásnak indult! De, már éppen tizenegy éve folyamatosan,

évről-évre csökkent a glob. átl. hőmérséklet, dacára annak, hogy az IPCC megállapítása szerint a CO₂-koncentráció eközben is állandóan nőtt. A Déli-Sarkon soha nem csökkent, inkább folyamatosan nőtt a jég az elmúlt évtizedekben is, az É-Sarkon pedig megállt a nyári csökkenés mértéke, ill. enyhe téli növekedésbe fordulni látszik. Azonban meg kell jegyezni azt is, a történelem folyamán többször, pl. utoljára i.e. 8-6000 között is teljesen eltűnt az É-sarki jégfelület. A tények ellenére az IPCC „természetesen” továbbra is igyekszik lendületben tartani a folyamatos globális felmelegedésről megkreált téveszméjét. Mint az 1. ábrán a NASA műholdas mérései is bizonyítják, valótlanul. Az elmúlt 11 év egyértelműen bizonyította azt is, hogy a globális felmelegedés és a CO₂-koncentráció növekedése között továbbra is pozitív korrelációt keresni, sőt kihirdetni, nem más, mint szemfényvesztés. Jobb esetben egy rögeszmés téveszmének lenne nevezhető.

1.ábra

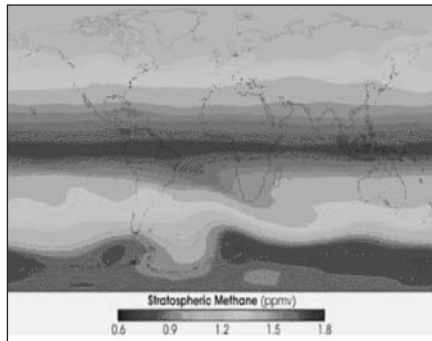
Az erdő és a metán

kapcsolatában időközben az is egyértelműen kiderülni látszik, hogy az élő növények és az esőerdők a légköri metán legfontosabb forrásai. A Nature című tudományos folyóiratban német kutatók meglepő bejelentést tettek: az oxigéndús környezetben élő növények a földi metánkibocsátás min. 10–30 százalékaért felelősek. Sőt, minél intenzívebb a napsugárzás, annál nagyobb lesz a metánkibocsátás mértéke. Frank Keppler és társai Heidelbergben, a Max Planck Intézetben, azt vizsgálták, hogy laboratóriumi körülmények között mit bocsátanak ki a szabadon élő növények. Az eredmény önmagáért beszél. Magukat a kutatókat is meglepte. Szá-

mos szabadon, oxigéndús környezetben élő növény nagyon jelentős mennyiségű metánt termelt. A Max Planck Intézet kutatói elhalt és élő, friss növényi levelek által kibocsátott gázokat vizsgálták, amikor fény derült arra, hogy a növények metánt is termelnek, amit közvetlenül a légkörbe is juttattak. Ezt követően egy újabb célirányos kísérletet végeztek, és két lágy szárú, a kukorica, valamint az angolperje gázkibocsátását is megvizsgálták. Laboratóriumi körülmények között és a szabadban is. Ebből világossá vált, hogy az élő növények által kibocsátott metán, az elhalt levelekből származó mennyiség 10, sőt 1000-szerese is lehet! A kutatók később azt is megfigyelték, hogy a metánkibocsátás rátája nagyságrendekkel nőtt, ha a növények napfénynek voltak kitéve. Az egyelőre nem világos, hogy a növények metántermeléséért milyen biokémiai folyamatok a felelősek. A kutatók szerint egy eddig ismeretlen, rejtve maradt mechanizmusról lehet szó amelyet a növényekről szerzett eddigi tudás alapján nem tudtak azonosítani. – adta hírül a Nature.

Keppler szerint a növényekben folyamatosan zajló pektinszintetizálás és lebontás során keletkezik, a részletekről vita folyik. Felfedezésének globális hatásait egyelőre még nehéz felmérni – hangoztatták az ellenoldalon, a metán globális felmelegedésben játszott szerepében 21-szeresen hívók, mert, mint kifogásolták: laboratóriumban mérték. Azonban a Max Planck Intézet kutatási eredményeit megerősítették, hogy később a brazilai esőerdőkben is igen magasnak minősített metánszintet mértek. A szárazföldi növények metántermelését a kutatók első becsléseik alapján 60 és 240 millió tonna közé tették, ami az évente a légkörbe jutó összes metán min. 10-30%-a. Ennek is körülbelül kétharmadát a trópusi esőerdők adják, mivel ezeken a területeken a legnagyobb a biomassza mennyisége. A növények közvetlen metánkibocsátására vonatkozó bizonyíték magyarázata lehet azoknak a műholdas távérzékeléssel készített felvételeknek is, amelyek „nagy” mennyiségű metán látható a trópusi területek felett (2. ábra). Korábban természetesen ezt is az emberi te-

vékenységnek tulajdonították. A következtetést David Lowe újzélandi kutató fogalmazta meg: „Minél több erdőt telepítünk, annál inkább növeljük a metánkibocsátást és az üvegházhatás okozta felmelegedést, nem pedig csökkentjük a szén-dioxid mennyiségét.”

2. ábra

M. Keller, az USA Mez.gazd.Min. Erd. Főoszt. vezetője kijelentette: a német felfedezés talán megold számos rejtélyt, és rávilágít számos eddigi klímaelméleti ellentmondásra. Keller szerint: „az erdőirtás azt jelenti, hogy jelentős mennyiségű szén-dioxid kerül a levegőbe, de lehetséges, hogy a helyébe ültetett növényzet még több metánt produkál. Kísért a gondolat: az erdők is bűnösök, elősegítik a globális felmelegedést”. A Nature-ben közölt kutatási eredmények mindenesetre egyértelműen rávilágítottak arra, hogy a Földön lezajló biológiai és atmoszférikus folyamatok rendkívül bonyolult kölcsönhatásait, összefüggéseit amíg nem ismerjük teljes mértékben és biztonsággal, addig az ex katedra kihirdetett antropogén eredetű klímaváltozást megakadályozni óhajtó, bár mennyire is jó szándékú: „hogyan fogjunk hozzá a klímaváltozás megakadályozásához” stb. megmosolyogtató lözungokra nem tekinthetnénk másként, mint tenyérjós javasasszonyok ötleteléseire. **Annak el- lenére, hogy a legújabb kutatások szerint a növények jelentős mennyiségű – úgymond – felmelegedést okozó gázt, jelen esetben metánt bocsátanak ki, egyik gáz sem lehet, még részben sem az oka, sem a jelen, sem a múlt klímaváltozásainak.** Az is megfigyelhető a „hivatásos tenyérjós” szerepében tetszelgő IPCC-nek, a jelentéseiben a hőmérsékleti és CO₂-szint grafikonjainak összevetésében, hogy egyes földtörténeti felmelegedési optimumok után minden esetben csak 600-1000 év késéssel követte a CO₂-koncentráció-növekedés a felmelegedési időszakokat. Ennek

magyarázatát még egyelőre nem adták meg sehol. Azaz, állításukkal ellentétben a globális felmelegedési korszakok sohasem estek pontosan egybe a CO₂-szint jelentős növekedésével. Az pedig a paleoklimatológusok számára közismert, **hogy a Föld történetének 95 százalékában egyértelműen magasabb volt az átlaghőmérséklet, mint napjainkban.** Előfordult, hogy 6-8 °C fokkal is. (lásd: *Globális klímaváltozások velünk és nélkülünk*; www.forestpress.hu)

Erdő, a metán és a klímakereskedelem

A heidelbergi kutatók azonnal – már egy! nappal eredményeik közzététele után – heves támadások keresztüzébe kerültek Egy héttel később sikerült is visszavonulásra „kényszeríteni” őket. Bejelentették, hogy félreértik, félremagyarázzák a kutatási eredményeiket. Vajon miért? **Nem kell sokáig töprengenünk ezen sem, ha ugyanis mindez valós, akkor bizony felül kell vizsgálni a Kyotói Egyezményt is!** Kyoto ugyanis, többek között arra is kötelezi a „gonosz” fosszilizseket (kőolaj-, földgáz-, szén-) használó országokat, hogy a „káros” szén-dioxid-kibocsátást ellensúlyozzák új erdők telepítésének finanszírozásával. Az antropogén eredetű „klímakatasztrófa” hirdetői legyenhőbb esetben is elsieltetnek tartották a közleményt és legfőképpen annak következtetéseit. A német kutatócsoport eredményeit cáfolandó, egy teamnek sikerült idén „visszavágni” – ahogy fogalmazott Ellen Nisbet, a csoport vezetője (University of South Australia Adelaide). Ők vízben oldott metánnal „locsoltak” bazsalikomot. Párhuzamosan mérték a laboratórium levegőjében a CH₄-koncentrációt és mivel az nem haladta meg a természetközegben adagolt víz metánkoncentrációját, kinyilvánították, hogy csak a talajban levő metánt közvetítik ki a légkörbe, tehát szó sincs termelésről. Hogy ez miért kellene cáfolatnak tekintenünk, azt csak ők tudják. A Gordiusi-csomót igyekeztek is gyorsan átvágni azzal, hogy a kutatók „újabb” becslése szerint a metánkibocsátás már csak mintegy 4 százalékkal mérsékli a növény szén-dioxid-megkötő hatását. Az erdőtelepítéssel (szén-dioxid-megkötéssel) járó előnyök, bőven kompenzálják a metánképződés okozta negatív hatást. Vagyis az erdőtelepítés továbbra is kedvező hatással lehet a klímamérlegre, ugyanis az antropogén klímakatasztrófa felkent profétái

szerint a klímaváltozás okozói csakis a fosszilis tüzelőanyagok elégetéséből származó gázok lehetnek. **Hogy egyesek tudományos fantáziájában mégis hogyan férhet meg a „jó” és a „rossz” szén-dioxid víziója, azt még egyelőre jótékony homály fedi.** (bár egy tanult kollégánk már tett rá mosolyfakasztó kísérletet, Mátyás Cs. A CO₂-koncentráció emelkedése nem tréfadolog, EL, 2006. szept.) De pl.: a 4% mérséklés mégis hogyan állapítható meg, arról sem szól a fáma. A korábbi becslések alapján ugyanis a biológiai eredetű források az éves metánkibocsátás (600 millió tonna) kétharmadát adták. Kepplerék felfedezését azonban mellőzni többé nem lehet. Keppler továbbra is meg van győződve az igazáról és kifogásolta, hogy Nisbeték olyan mesterséges megvilágítást használtak a laborban amely nem tartalmazza a természetes napsugárzás UV összetevőjét!

Miért csak most került napirendre?

adja magát a kérdés hiszen a kutatók már legalább 2 évtizede foglalkoztak a globális metánkörforgalom elemzésével? F. Keppler a kutatás vezetője szerint ennek legfőbb oka, hogy mivel az összes tankönyvben az olvasható, hogy biológiai eredetű metán csak oxigénmentes közegben képződhet, ezért senki sem gondolta közelebről megvizsgálni azt a lehetőséget, hogy mindez oxigéndús környezetben is lehetséges. A kutatók izotópos vizsgálatokat is folytattak annak bizonyítására, hogy egy eddig feltáratlan folyamatról van szó. Következő lépésnek kellene lenni, hogy további precíz mérésekkel pontosan meghatározzák az egyes növények metán-emissziójának mértékét. A felfedezés okán felmerülő további kérdés: a hőmérséklet és a szén-dioxid koncentráció növekedése milyen hatással lehet a növények metántermelésére. Ez utóbbi azért is fontos, hogy kideríthető legyen, milyen kölcsönhatás létezhet az ÜHH-nak vélt gázok kibocsátása és a klímaváltozás között?

A metán

a fagyott talajban és a kontinentális talapzatok üledékében ún. klatrátformában (víz és metán „keverékeként” a víz és metán molekuláris rácsának formájában) van megkötve. A „metánjég”, vagy tudományos nevén metánhidrát, azokon a hőmérsékleti és nyomásviszonyokon, melyek a természetes tárolókban uralkodnak, stabil állapotú. Ha azonban ezek megváltoznának, akkor a korábbi fel-tételezések szerint a „metánjég”

gyorsan „elolvadna”, és gyúlékony gázként a légkörbe kerülne. A legújabb kutatások azonban azt támasztják alá, hogy a metánjég az utolsó jégkorszak legintenzívebb felmelegedési időszakában is megőrizte stabil állapotát. Todd Sowers, a Pennsylvania Áll. Egyetem paleo-oceanográfusa a grönlandi jégmintákat elemezve arra a megállapításra jutott, hogy a jégkorszakokat követő felmelegedés légköri metán-koncentráció növekedése nem származhatott a tenger alatti geológiai tározókból. A jégmin-tákban található metánbuborékon izotópos vizsgálatokat végzett. Három különböző felmelegedést, a 38 000, 14 500, 11 500 évvel ezelőtti időszakokat elemezte. A kontinentális talapatból származó metán több deutériumot tartalmaz, mint a szárazföldi, vagy a felszíni forrásból származó (ennek okai egyrészt azok a baktériumok, amelyek a gázt a tengerfenéken előállítják, és másrészt azok az üledékek, amelyek ezt a gázt magukba zárják). Az eredmények, amelyeket a kutató a Science-ben közölt, azt mutatták, hogy a legerősebb felmelegedési időszakokban sem kerülhetett jelentős mennyiségű óceánfenéki eredetű metán a légkörbe. Ma úgy tudjuk, hogy az összes negyedidőszaki felmelegedést végigkísérte a légkör metántartalmának megnövekedése. Azonban kimutatható, hogy a metán mennyisége csak azt követően kezdett el növekedni, hogy a hőmérséklet ugrásszerűen megemelkedett. Ezért a klímakutatók állítják, hogy **ez a felmelegedő éghajlat következménye, és nem pedig a kiváltó oka!** Az már bizonyos, hogy a **tengerfenéki tározók jelenleg kétszer annyi metánt tartanak fogva, mint az általunk ismert összes fosszilis tüzelőanyag!** Nem ismeretes, hogy az antropogén eredetű klímakatasztrófa-elmélet gurui kalkulálnának azzal a ténnyel, hogy a metán a szén körforgásában is külön kapcsolódó köröket alkothat. Valamint a légkörbe kerülő metánnak van-e jelentős „nyelője” és/vagy „bontója”? Nem csak a hidroxilgyök indíthatja az oxidációs reakciót, hanem a metán fotoreakciójában keletkező metilgyök is, sőt számos más reakció is valószínűsíthető (lásd még majd alább). Az Egyesült Államok geológiai szolgálata, az U. S. Geological Survey például a következő álláspontra jutott: **„Óvatos becslés szerint is a gázhidrátok kétszer annyi karbont, természetes szenet tárolnak, mint az összes többi fosszilis tüzelőanyag együttesen!”** Nem kis mennyi-

ségről szólt ez az „óvatos becslés”: min. 10 000 milliárd! tonnáról. A troposzférában a metán egy fontos gáz. Fontos a sok hidroxilgyök szabályozásában betöltött szerepe. Ezeket a gyököket teszük felelőssé a légkörnek a káros vegyületektől való megtisztításáért. Ha a metánszint emelkedik, az OH gyökök koncentrációja ugyanolyan mértékben csökken. Ez az a képesség, amivel a légkör tisztítja magát. Ezért is nevezik a tudományos életben a **„légkör mosószerének!”**

A tehenek is a klímaváltozás okozói ?

Mégis az IPCC által gerjesztett metán-hisztória odáig juttatta a jobb sorsra érdemes kutatókat, hogy egy svájci kutatócsapat máris szeretné leszoktatni a metán kibocsátásáról a teheneket és a birkákat. Az IPCC, a különböző „megélhetési zöldek” és a SEFAG ZRt. erdészetpolitikai managere szerint is, a jámbor kérődzők ugyanis hozzájárulnak a Föld felmelegedéséhez. Idézve a kollégát: **„kérődzőgyomruák tenyésztése is hozzá járul a probléma súlyosbodásához”!** (A klímaváltozás erdészeti aspektusai, EL, 2009. ápr.) Svájci kutatók hamar kapcsoltak és ráépültek a bizniszre (a világsajtót is bejárta): „már tesztelik azokat az adalékanyagokat, amelyek segítségével állítólag 10–40 százalékkal kevesebb metánt bocsátottak ki a kérődzők. Egyelőre a kókuszdióból, lenmagból, napraforgóból, trópusi növényekből mixelt tehénmüzi nem nyerte el a helvét kérődzők tetszését. A tehenek metánkibocsátása ezen tabletták fogyasztása esetén állítólag csökken, bár még maguk a kutatók sem tudják pontosan, hogyan? 2008-ig a klímaszakértők azt állították, hogy a téli fagy beálltával megszűnik a metánkibocsátás az É-sarki térségben. „A természet nagy meglepetéssel szolgált” – mondta T. Christensen, a Lund Egyetem kutatásvezetője. „Senki sem számított arra, hogy a metán a fagyott környezetből is kiszabadul.” A sarkkutatók két hónapon keresztül nyár derekától a tél beköszöntéig mérték a metánkibocsátást Grönland É-keleti részén. A Nature című tudományos folyóiratban publikált tanulmány szerint azt tapasztalták, hogy a szeptember végi kemény fagyok idején a légköri metánkoncentráció és -kibocsátás semmit nem csökkent a nyáron regisztrált szinthez képest. Az ENSZ klímavészt „kutató” gittegyletének (IPCC) a tavalyi jelentése szerint a metán 14,3 százalékkal járult hozzá az em-

beriség okozta globális felmelegedéshez. Hogy ezt az értéket mégis milyen titkos képlettel kalkulálta ki, azt egyelőre még hétepcsétes homály fedi.

Nézzük meg, miért nem járulhatott hozzá a metán!

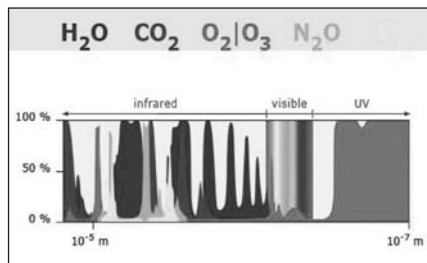
A metán természetes koncentrációja a levegőben 1,5 ppm. Azaz, közérthetőbben 0,00015 ! térfogat %. Erre is azt állítják, megduplázódott az ipari forradalom óta. A fosszilis metán részben vízben oldva, részben gázmigráció, továbbá a természetes iszapvulkánok révén a földtani keletkezéssel egyensúlyt tartva kerül a légkörbe (de pl. csak egyedül Nagy-Britannia 900 bezárt szénbányája közül 500-ból még ma is folyamatosan áramlik a metán!) A kutatók szerint a fosszilis metánnál nagyságrenddel nagyobb mennyiség keletkezik a természetben a cellulóz lebomlásakor, és most már a növényvilág kibocsátása által is. A légköri metán további fő forrásai: erdei avar bomlása a mezőgazdasági komposztálás, vizes élőhelyek. A szárazföldek nagy területeit kitevő mocsarakon kívül a rizsföldek. Akkor még az óceánok élővilága által melléktermékként keletkező metánról nem is beszéltünk. **A metán esetében a hozzáértő kutatóknak nem az a kérdés, hogy miért és mennyi van a légkörben hanem az, hogy hova tűnik?!** Annak ellenére, hogy a metán vegyileg igen stabil, csak egy töredéke csapdázódik a légkörben, egy nagyon rövid időre. Egyedül az ibolyántúli sugárzás képes fotokémiai reakció útján, egy hidrogént leválasztani. A létrejött metilgyök viszont már reagálni tud a levegőben levő bármelyik gyökkel, többnyire hidroxilgyökkel. Bármelyik reakcióterméke vízben jól oldódva, biológiai úton is eltűnik a légkörből. Nagy mennyiségű metán van hidrát formájában a sarkvidékek alatt és a tengerfenéken. A metánhidrát már csak adott nyomás- és hőmérséklet-viszonyok közt stabil, ugyanakkor egy hőmérséklet-emelkedés is a stabilitás határterületeiről metánt juttathat az atmoszférába. Maradt a kérdés:

Mégis, a metánnak mekkora hatása lehet a Föld hőegyensúlyára?

Legyünk erősek, az erős hidrogénkötés, a hidrogén kis tömege és az elnyelési sávjai miatt semmi. Hiába van a metánnak széles abszorpciós spektruma, **egyetlen önálló abszorpciós sávja sincs!** Ha lenne is, az árnyékoló hatása miatt inkább hűtenie kellene a Földön-

ket. A hidrogénatomjainak rezgőmozgása sem vesz részt a gázkeverékek hőegyensúlyában. Egyébként is az első probléma mindjárt ott kezdődik, mint annál a „gonosz” CO_2 -nél. Részesedése a légkörünkben elenyésző, minden egymillió levegőmolekulából legfeljebb 1,5 db a metánmolekula. De tegyük fel, hogymindenzt figyelmen kívül hagyhatnánk. A 3. ábrán látható a levegő néhány komponensének infravörös abszorpciós spektruma és ezek átfedései. A metán elnyelési sávjai 3,4; 7,4; 7,58; 7,87 mikrométeren találhatók. A 4,33 μm hullámhossznál azonban a fizikai törvények alapján kötelezően ketté kell választani az abszorpciós sávokat. Ez az a hullámhossz, amelynél a Nap sugárzása és a Föld hősugárzása egyenlő. Az ennél rövidebb hullámhosszak esetén a sávnak árnyékoló hatása van, és erős a hűtőhatás. Az ennél hosszabb hullámhosszú sávjai elméletben még melegíthetnék a Földet, csak hogy ezek a sávok fedésben vannak a vízgőzével és a széndioxidéval (3. ábra). Itt viszont már egymás hatását gyengítik. Ráadásul a vízgőz a sávjait telíti is, hiszen min. 27 000-szer nagyobb koncentrációban van jelen. Ugyanis, ha valamelyik abszorpciós sáv (amely egyszersmind emissziós sáv is!) telítődött, akkor a további rétegvastagság-növekedés hatástalan. Az abszorpciós képesség a nyomás és rétegvastagság szorzatával arányos. Egészen pontosan a sugár útjában egységnyi felületre jutó gáztömeggel. Ha egy adott gázréteg valamely hullámhossznak a felét elnyeli és, ha ezt a réteget megkétszerezzük, akkor ugyanennek a hullámhossznak már csak a háromnegyede nyelődik el. Az elnyelt sugárzás viszont újra kisugárzódik, mégpedig a tér minden irányába. A még egyelőre érvényes fizikai törvényekre (Stefan-Boltzman, Wien-, Max Planck-, Kirchhoff-, Beer-, Henry-trv. stb.) hivatkozva, az üvegházhatást a CO_2 és a CH_4 esetében a fizikusok és a klímakutatók többsége a leghatározottabban elutasítja. Ezeken túlmenően azért is, mert a gáz által abszorbeált kevés energiának is csak a fele szóródhat vissza, a többi pedig a világűr irányába távozik! Az adott sávból egy gáz sem nyelhet el 100%-nál többet, és nem is sugározhat ki többet, mint az ugyanolyan hőmérséketű fekete test. A fentiek alapján a vízpára mint az egyetlen igazán jelentős üvegházgáz, mennyiségét és hatékonyságát is tekintve uralja az infravörös tartományt. Annak 95 százalékát fedi le. Az sem mellékes tény, hogy a műszaki hűtő-tankönyvek azzal kez-

dik a gázokról szóló fejezetüket, hogy a gázok igen rossz sugárzók!

3. ábra

Végül, hogy teljes legyen a metánnal kapcsolatban alkotott körkép, nem lehet kitérni az elől sem, hogy az ENSZ „madárjós” gitégletének (=IPCC) metánvést” (is) vízionáló állítása szerint az ipari forradalom óta a metán-koncentráció megduplázódott. A kifejezés rendkívül aggasztó lehet a laikusok számára. Az állítás valóságtartalma közérthetőbben lefordítva az, hogy 200 év alatt nem egészen 1 (egy) db, hanem mindössze $\frac{3}{4}$ molekulával lett több, 1 milliárdnyi levegőmolekula között. Ennek a + 0,75 db (ppm) CH_4 molekulának a hatása a klímára – ha egyáltalán lehetséges lenne –, ez józan észszel, laikusok által is felfogható, gyakorlatilag egyenlőnek kell lennie a 0-val. Továbbá egymillió molekulából – bármilyen high-tech mérés esetében is valószínűsíthetően $\frac{3}{4}$ molekula időnként belül eshet

még a mérési hibahatárokon is. Ehhez még tegyük fel a következő találós kérdést is magunkban: mennyi lehet ebből a 200 év alatt keletkezett $\frac{3}{4}$ molekulányi – és feltételezett többletből – az a vélt antropogén eredetű CH_4 , amely 21-szer (!) „gonoszabb”, mint a másik alapítanul vád alá helyezett, szintén elenyésző mennyiségű légköri alkotó (0,037 tf százalék) semleges gáz: a CO_2 ? És vajon honnan származhat? Amelyről már a fentiek alapján is, keletkezési helyétől függetlenül, egyébként teljes bizonyossággal kijelenthető: az égvilágon **semmilyen befolyással nem lehet, akár valós vagy vélt antropogén, vagy természetes eredetű, globális felmelegedésre, klímaváltozásra!** Még akkor sem, ha 200 év alatt nem egy árva $\frac{3}{4}$ molekulával, hanem akár 100-szor több, és szintiszta antropogén eredetű molekulával nőtt volna a jelenkori légköri koncentrációja. Már csak egy kérdés maradt nyitva. **Vajon mihez, miért, milyen formában várja Láng István akadémikus úr, egy „vegytisztta” természettudományos kérdésben az egyházak „áldását”? Egy olyan kérdésben, mely az akadémikus úr szerint is deklaráltan nem tudományos, hanem politikai kérdés, és töprengésre sincs már idejük Szent Péter követőinek!**

Istvánffy László

Erdőpusztítók bilincsben

Ötvenegy vádlottat idéztek be az évtized természetkárosítási perébe a Kiskunhalasi Városi Bíróságra a napokban. A feltételezett elkövetők több mint 21 ezer köbméter fát vágtak ki a Kiskunságon jogtalanul, amelyet értékesítettek, és így mintegy százmillió forint bevételre tettek szert. A vádlottak közül ketten már rabszállítóval érkeztek a tárgyalásra, amelyet a Kiskunhalasi Tiszti Klubban tartottak meg, a nagy számú résztvevő miatt. A beidézett alpereseket tizenhat ügyvéd képviseli, és az ügyészség kettőtől nyolc évig terjedő letöltendő szabadságvesztést kért rájuk a bíróságtól. A Levegő Munkacsoport szerint a per precedensértékű, hiszen először sújthatnak illegális fakivágásért börtönbüntetéssel magyar személyeket. A vád szerint az elkövetők a természetkárosítást szervezeten követték el, az erdőirtás bűncselekménye mellett ezért elítélhetik őket okirat-hamisításért és adócsalásért is. Az általuk elpusztított erdő eszmei értéke 126 millió forint, de a kivágott vadonnak volt olyan része is, amely az európai védettséget élvező te-

réleteket összefogó Natura 2000 hálózat része volt. Egyes erdősegeket ezek közül ráadásul a XVIII–XIX. Században telepítették, hogy megfogják a futóhomokot a Kiskunságon. A százéves fák pedig a természetvédők szerint pótolhatatlanok.

Az ügyészségnek valószínűleg fel kell vennie a kapcsolatot az adóhatósággal is, hiszen a vádlottak olyan módszereket alkalmaztak, hogy a kárt ne lehessen behajtani a jelenlegi tulajdonosokon. Az egyik eljárásuk az volt, hogy hajléktalanok nevére írták az erdőt, mielőtt kivágták, sok esetben kényszerítettek is erre szerencsétlen sorsú embereket. Volt olyan eset is, amikor nyugdíjasoktól vették meg a területeket, és a tulajdonjog bejegyzése előtt azonnal tarvágást végeztek, de alkalmaztak különféle csereügyleteket is.

A környezetvédő helyi szakértő úgy tudja, hogy a kár azért is tetemes, mert a kivágott területek többsége fenyőerdő, amely nem újul meg természetesen, vagyis újra kell telepíteni.

(Magyar Nemzet)

Faanyaggal a klímaváltozás ellen

A fa egyedülálló tulajdonságokkal rendelkező anyag. Magától, természetes módon képes megújulni, valószínűleg ezért is mutatkozik rá egyre nagyobb igény Európában is.

A fák növekedésük közben a fotoszintézis során jelentős mennyiségű széndioxid megkötését végzik el. Kutatások bebizonyították, hogy 1 m³ faanyag növekedése során mintegy 1,1 t CO₂ megkötése mellett, csaknem 0,7 tonna oxigént termelnek erdőinkben (Edinburgh Centre for Carbon Management). Legálább ilyen fontos megjegyeznünk, hogy a faanyag a szén-dioxid megkötése által annak tárolására is szolgál, hiszen 1 m³ faanyag csaknem 0,9 tonna szén-dioxidot képes magában tárolni.

Európa erdőterülete évente 510 000 hektárral nőtt az utóbbi években. A teljes erdőállomány csaknem 20 000 millió m³-t tesz ki, ebből évente kb. 346 millió m³, kb. 64% a kitermelésre kerülő rönkfa mennyisége. Ez nem éri el a tényleges hasznosítható mértéket. Fontos megjegyeznünk, hogy az Európában felhasználásra kerülő faanyag csaknem 90%-a az európai erdőkből kerül ki, ezzel is elősegítve a faipar és az erdészet szoros együttműködését és fejlődését.

Az európai erdészeti és faipari intézmények, kutatóintézetek szoros együttműködése garantálja, hogy erdeink állandóan, tervszerűen megújuljanak, és hosszú távon szolgálják egészséges környezetünket, ill. a faalapú termékek fejlesztésének töretlen ívét.

A fa és a faalapú termékek fokozott használata, elterjedése jelentősen segíthet az Unió országainak a kiotói célok elérésben, nemcsak az egyre növekvő erdőterületek, hanem az energiaintenzív anyagok, a fosszilis energiahordozók egyre nagyobb mértékű kiváltása révén. Különösen kiemelt szerepet játszik az építőipar a környezetvédelem területén, hiszen hosszú távra szóló, általában jelentős energia-befektetést igénylő beruházásokról van szó. A kifejlesztett és ma

már a gyakorlatban is elterjedten alkalmazott életciklus-analízis, és az ún. széndioxid-indikátor a beépítésre kerülő termékek kiválasztásánál ma már egyre fontosabb szerepet kapnak.

Az egyes építőanyagok életciklusát általában az alábbi három szakasz alapján vizsgálják:

- **gyártási szakasz:** az alapanyag-termék előállítása során felhasznált energia mennyisége, CO₂-kibocsátás mértéke, szállítási költségek az építési helyre,
- **használati szakasz:** energia-felhasználás, épületfizikai tulajdonságok, karbantartási költségek,
- **end-of-life phase:** újrahasznosítás lehetősége, energiaigénye, megsemmisítés, ártalmatlanítás költsége.

Korábban kevésbé tekintették fontosnak a gyártási szakasz vizsgálata során az egyes anyagok előállításához szükséges ún. „szürke energiákat”, melyek azonban a klímaváltozás kapcsán egyre nagyobb hangsúlyt kapnak. Általánosan igaz, hogy minél nagyobb a „szürke energia” mértéke, annál nagyobb a kapcsolódó CO₂-kibocsátás, így a környezeti terhelés is. Itt érdemes ismét kiemelni a faanyagok és a belőlük készülő speciális termékek jelentőségét, hiszen az alumínium, az acél vagy a műanyagok előállításához szükséges szürke energiák mértéke sokszorosra a fatermékekhez képest.

Egy svéd tanulmány adatai alapján, ahol két azonos paraméterekkel rendelkező családi házat hasonlítottak össze, egy vasbeton szerkezetből készült épület előállításához szükséges fajlagos energia 2300 M J/m²-rel volt több, mint az azonos, de faszerkezetű épület előállítása során felhasznált energia. (A nagyságrendet érzékeltetendő: az összenergia-különbség hét évre elegendő lenne az épület teljes üzemeltetéséhez: fűtés, melegvíz, villany.) Fontos, hogy a vasbeton szerkezetű épület előállítása során fajlagosan 370 kg/m²-rel több CO₂ is kerül kibocsátásra.

A használati szakasz során – a fa és a faszerkezetű anyagok kedvező épületfizikai tulajdonságainak köszönhetően lényegesen jobb energetikai mutatókkal rendelkező épületet tudtak létrehozni – üzemeltetési költségei csaknem 50%-kal voltak alacsonyabbak a vasbeton szerkezetű épülethez képest.

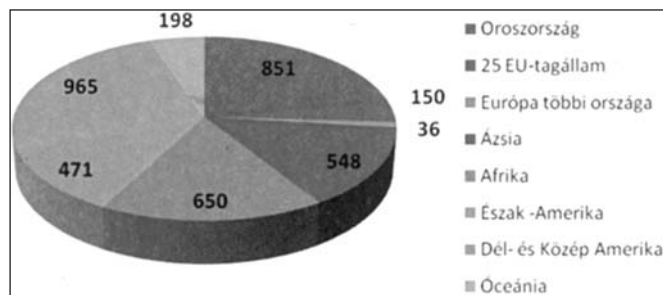
Az end-of-life szakasz vizsgálata során megállapították, hogy a faszerkezetű épület újrahasznosíthatósága csaknem teljes mértékű volt, főleg, ha figyelembe vesszük, hogy fosszilis energiaforrások is kiválthatók vele, így mint megújuló energiaforrás, fontos szerepet kap az életciklus végén. Nem utolsósorban, hogy ekkor, „elégetése” során sem fog több CO₂-t a környezetnek átadni, mint amennyit a faanyag életciklusa során megkötött.

Érdekes megemlíteni egy osztrák tanulmányt, melyben azt ismertetik, hogy Bécs belvárosában lévő épületek felújításánál mintegy 44 000 t régi, beépített faanyag került kibontásra, melynek több mint 50%-át azonnal újrafelhasználták, 6700 tonnát mint fűrészárut újrafeldolgozták, és kb. 15 000 tonnát faforgácslap alapanyagként hasznosítottak. Elégetésre nem került sor!

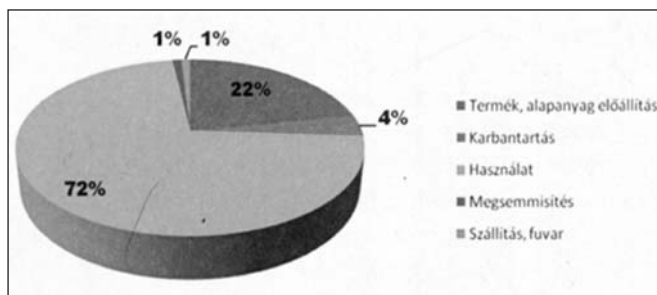
A modern beruházások és környezettudatos építés előretörésével az életciklus-analízis a beruházók számára fontos információkat szolgáltatnak, az uniós támogatások esetében pedig egyre inkább nélkülözhetetlen mellékletét képezik a tervezői feladatnak. Speciális mérnökirodák, intézmények foglalkoznak a különleges rendeltetésű épületek esetében a bonyolult, összetett elemzések elkészítésével.

A faszerkezetes épületek jelentősége a fentiek alapján kézzel fogható a CO₂-kibocsátás tekintetében, akár a „szürke energiák”, akár a működési ciklus során felhasznált energiák esetében.

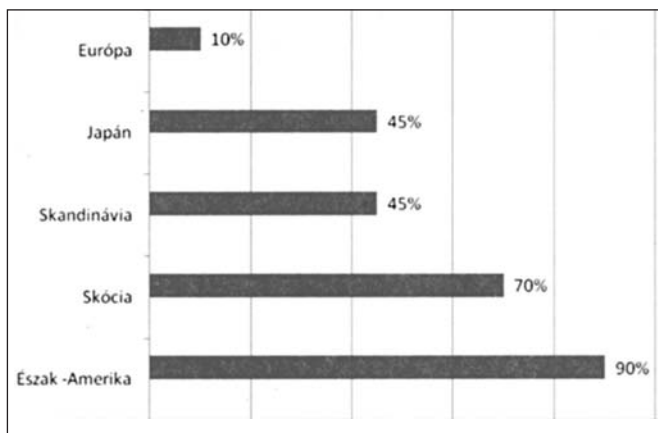
Egy angol tanulmányban megállapították, hogy minél nagyobb az épületszerkezetben beépített, felhasznált

Globális erdőállomány (millió hektár)

Egy épület energia-felhasználása az életciklusa alatt, átlagosan

Faszerkezetes épületek aránya családi házak esetében

faanyag aránya, annál kisebb a szürke energiák mértéke. Például míg egy kívül téglaburkolattal ellátott fa-váz-szerkezetes épület 1,55 t szén-dioxid-

családi ház esetében nagyjából 5 t CO₂-csökkenéssel jár a tiszta faszerkezet javára! Ez megfelel egy 1400 cm³-es autó 23 000 km futásteljesít-

kibocsátás-megtakarítást eredményez egy hagyományos falazott szerkezet alkalmazásával szemben, addig egy tiszta faszerkezet, kívül faburkolattal ellátva, már 3,45 t szén-dioxidkibocsátás-megtakarítást jelent 50 m² falfelületre vetítve. Ez egy átlagos

ménye alatt kibocsátott CO₂-mennyiségének.

Nem nehéz a fentiek alapján felmérni, milyen további lehetőségek rejlenek az EU-tagállamok számára, az új építési ingatlanok esetében, ha a faszerkezetek elterjedését elősegítik. A kiotói célok elérésének egyik fontos alappillére lehet már a közeljövőben a korszerű faszerkezetű épületek építésének támogatása. A nemzetközi szervezetek, akár az Európai Készház Szövetség (EIV) vagy az Európai Faipari Szövetség (CEI bois) közös kutatási projektjei és lobbitevékenysége várhatóan jelentős elmozdulást hozhat már rövid távon ezen a piacon.

Fazekas Péter ügyvezető
TrendHaus Kft.
(Környezetvédelem)

Ha még mindig kételkednénk a klímaváltozásban

Bárcsak a gazdasági szakemberek látták volna úgy előre a válságot, mint a környezetvédő szakértők a klímaváltozás következményeit. Ha egy előrejelzés bejött az utóbbi időben, akkor az éghajlatváltozásokkal kapcsolatos „ígérek” sajnos kamatostul beváltak: ciklonok, hurrikánok, aszályok világszerte. Úgy tűnik azonban – és sajnos a politikai döntésekben is ez tükröződik –, hogy semennyi bizonyíték nem elég ahhoz, hogy a valódi változtatások mellett döntsünk.

Az Európai Unió döntéshozói sem bíztak kellően a környezetvédőkben, hisz a gazdasági válságra hivatkozva pillanatok alatt feláldozták a kezdetben nagyon ambiciózusnak tűnő, tavaly elfogadott úgynevezett klímacsomagot. Míg a hivatalos sajtóközlemények szerint 2020-ig húszszázalékos kibocsátás-csökkentést vállalt az EU, addig a valóságban a WWF számításai szerint sokkal kisebb csökkentésről döntöttünk, ráadásul a legszennyezőbb szektorok – például a szénipar – derogációkat kaptak. A jogszabály értelmében a kibocsátás-csökkentések nyolcvan százalékát Unión kívüli beruházásokkal lehet jóváírni, továbbá a vállalt húsz százalékba már beleszámították azt a csökkenést, ami a volt kommunista tagállamok nehéziparának kilencvenes évekbeli összeomlása miatt realizálódott. Pedig nemrég még mindenki a Stern-jelentést szajkózta – hogyha most nem cselekszünk a klímaváltozás ellen, akkor a mostani költségek helyett annak tízszeresét kell majd kifizet-

nünk. Cselekvésre lenne pénz, hisz a pénzügyi rendszer megvédésére pillanatok alatt több ezermilliárd dollár jutott. Azonban se a hazai, se az uniós vezetők nem veszik kellően komolyan a klímaváltozást és a környezetvédelmi kérdéseket, különösen, ha komoly gazdasági érdekek is sérülnének. A mai napig sok felelős döntéshozó és véleményformáló vagy nem hisz a klímaváltozásban, vagy bagatellizálja annak a következményeit, jobb esetben pedig csupán üzleti lehetőséget lát benne. A klímaszkeptikusok érveit cáfolandó, *Brett Parris*, az ausztrál Monash egyetem kutatója tudományosan megalapozott válaszokat állított össze.

Talán a legerterjedtebb érv a cselekvés ellen, hogy az éghajlat változása egy természetes folyamat, volt már sok klímaváltozás a Föld történetében. *Kordos László*, a Magyar Állami Földtani Intézet igazgatója is azt nyilatkozta a közelmúltban: „tudom, hogy ez az egész klímaváltozás hülyeség. ... Mert a klíma folyamatosan változott”. A korábbi éghajlati változásokra való hivatkozás az ausztrál kutató szerint egyrészt azért téves és félrevezető, mert korábban sosem élt ennyi ember a Földön, különösen a jövőben akár víz alá kerülő tengerpartokon. Látnunk kell, abból, hogy embertől független folyamatok miatt korábban is változott az éghajlat, még nem következik, hogy a jelenlegi klímaváltozás is természetes folyamat lenne. A Klímaváltozást Vizsgáló Kormányközi

Bizottság (IPPC) két éve kimondta: minimum kilencvenszázalékos bizonyosságu, hogy az emberek által kibocsátott üvegházhatású gázok emissziója okozza a klímaváltozást. A tudósok nagyságrendileg ki tudják számítani, mely folyamatnak milyen hatása lehet a klímára, és ez alapján mondták ki, hogy a jelenlegi klímaváltozás oka egyértelműen az, hogy több mint harminc százalékkal nőtt a szén-dioxid, illetve az egyéb üvegházgázok koncentrációja az ipari forradalom óta. Valóban voltak tehát korábban is éghajlatváltozások, ám ez a jelenlegi állapotokkal kapcsolatban semmilyen szempontból sem releváns. A korábbi éghajlatváltozások során ráadásul évezredek alatt változott a hőmérséklet. A jégkorszakból történő 4–7 Celsius-fokos felmelegedéshez például ötezer év kellett, míg most az IPPC-jelentés szerint elképzelhető, hogy mindössze száz éven belül lesz ekkora változás. Arra, hogy öt Celsius-fokot nőtt volna a hőmérséklet egyetlen századon belül, nem tudunk példát az elmúlt ötvenmillió évből, így kérdéses, hogy miképp tudna az élővilág alkalmazkodni ekkora változáshoz. Az IPPC jelentés szerint 1,5–2,5 Celsius-fokos hőmérséklet-növekedés a fajok 20-30 százalékát kihalással veszélyezteti.

Elhangzik többször az az érv is, hogy a nagyszabású intézkedésekkel várunk kellene addig, amíg még több bizonyítékunk lesz a változásokra. Ezt az

érvet azzal utasíthatjuk vissza, hogy egyfelől lassan másfél fokos melegeledést mérünk az iparosodás kezdetéhez képest, másrészt, ahogy halogatjuk az intézkedéseket, úgy nőnek a károk, és nehezebb, költségesebb lesz visszafordítani a folyamatokat.

Az ausztrál kutató, *Parris* szerint félreértésen alapul az a – hazánkban is elfogadott – elv, hogy a jelenlegi állapotból valamilyen más stabil állapot felé haladunk, amihez alkalmazkodni tudunk. Az üvegházhatású gázok koncentrációjának növekedése pont egy kiszámíthatatlan, folyton változó állapothoz vezet. A káros hatások, extrém időjárási állapotok tehát kiszámíthatatlanul fognak jelentkezni. Lehet, hogy a klímaváltozás következményeként például valóban jobb borokat tudunk ideig-óráig termelni, ahogy abban egyes hazai borszakemberek reménykednek, ám könnyen lehet, hogy később akár elsivatagosodnak a jelenlegi bortermelő területek. Nem feledkezhetünk el arról sem, hogy a tudósok nagyjából egyetértenek abban, miszerint a klímaváltozás legkeményebben a harmadik világra sújt le. Számítások szerint Afrikában 2050-re akár félmilliárd ember nem fog megfelelően vízhez jutni. A Himalája gleccsereinek olvadása pedig hamarosan akár kétmilliárd ember, India és Banglades vízellátását veszélyezteti. 2050-re a klímaváltozás következményeként Közép- és Dél-Ázsiában akár harminc százalékkal visszaeshet a mezőgazdasági termelés. Tehát, míg Európában és hazánkban egy bizonyos szintig kezelhetők az éghajlatváltozás következményei, addig ez a harmadik világban humanitárius katasztrófákhoz vezethet. Grönland vagy az Antarktisz jegének jelentős elolvadása több mint tíz méteres tengerszint-emelkedéssel járna. Ha a tenger csak egy métert emelkedne átlagosan, az is 145 millió ember lakhelyét tüntetné el. Tíz méternyi emelkedéshez való alkalmazkodás pedig sokkal többbe kerülne, mint az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése.

El kell tehát döntenünk, hogy elfogadjuk-e a tudományos érveket és aszerint cselekszünk, vagy megvárjuk, amíg tényleg a GDP-nk húsz százaléka elveszik a klímaváltozás kárai miatt, mint ahogy azt a Stern-jelentés írja. A most zárult koppenhágai klímacsúcs során sajnos egy dologban értettek egyet a tudósok és a környezetvédők: az egyet nem értés miatt áttörést ez a találkozó nem hozott.

Simon Gergely
környezetkémikus
(*Magyar Nemzet*)

Hazai veszélyeztetettek

Európa évi átlagos hőmérséklete 1 °C-kal növekedett a múlt században és további 1-2 °C növekedés várható.

A múlt században Észak-Európa 10-40%-kal csapadékosabb, míg Dél-Európa 20%-kal szárazabb lett. A becslések szerint Dél-Európában még további 30%-kal csökkenhet az éves csapadék mennyisége, hosszabbak lesznek az aszályos időszakok, gyakoribbak az erdőtűzek. A csapadék nagy része a téli hónapokban hullik, intenzitása erősebb lesz, rendkívüli áradásokat és földcsuszamlásokat okozva.

A változások természetesen az élővilágra is erős hatással vannak. Nem kivétel ez alól hazánk állat- és növényvilága sem. Egy, a hetekben kiadott, hazai kutatók által összeállított jelentés számos olyan fajt, élőlénycsoportot sorol fel, melyekre a jövőben károsan hat a felmelegedés, elsősorban megszokott élőhelyeik átalakulása miatt.

Először az ember által erősen befolyásolt tájakon látható változás. Várható, hogy a vízszabályozások révén kiszáritott *Alföld* további szárazodása egyre nehezebbé teszi a természetes fafajú erdők telepítését, tovább növelve a kedvet és kényszert az *akác*, vagy más tájidegen fafajok telepítésére. Az *Alpok-alja* és a *Dél-Dunántúl* szintén szárazodást mutat, az erdőterületek egészségi állapotának romlása várható.

A kételtűek közül veszélyeztetett például a *foltos szalamandra*, amely a középhegységek állandóan párás, hűvös patak völgyeiben él, vagy a szintén a vizek világához kötődő *vidra*. A növények közül különösen veszélyeztetettek a sziklagyepekben, hegyi réteken vagy hegyvidéki erdőkben élő, kis elterjedésű védett fajok.

A mérleg másik serpenyőjében találhatók az előretörők, akik hasznat húznak az éghajlatváltozásból és terjeszkedni kezdenek. Egy részük eddig még alig volt jelen Magyarországon, vagy egyenesen másik kontinensről való, mint a kertekből ismert *Agáve*-fajok vagy a Budapesten is terjedő *amerikai lepkekabóca*. Az idegenek között ott vannak az „özfajok” is, melyek ellenségek híján hatalmas területeket hódíthatnak el a nálunk honosaktól. Ilyen a *selyemkóró* vagy az ijesztő módon elszaporodni képes sáská (pl. *marokkói sáska* 1993-ban). A kórokozó fajok elterjedésének változása ugyancsak küszöbön áll.

„A hazai fajok jelentős része nem tud a klímaváltozás ilyen nagy sebességéhez alkalmazkodni. Fajgazdagságunk megőrzéséhez azonnal csökkenteni kell a szén-dioxid-kibocsátást, továbbá szükség van a tarvágások megszüntetésére, vizeinkkel való előrelátó, bölcs gazdálkodásra”.

Csáki Roland
WWF Magyarország

Beszélgetés a téli fákkal

Kósztaltam kerten, berken át.
A hó csikorgott. Téli fák
mormoltak víg litániát.
Megkérdeztem: „Ti téli fák,
mit zengtek? Nincsen ok panaszra?”
– „Nincs: készülünk az új tavaszra!”

„Napisten holt. A testetek
csupasz: kilátszik rengeteg
görcsös golyvátok, sebetek;
reszkettek, mint a lázbeteg
s nem vágytok mégse seb-tapaszra?”
– „Nem. Készülünk az új tavaszra!”

Fagyott a gyökér-kamara.
Hó hull reátok és dara.
Rügyet gyilkol jég, zúzmara.
Bosszant szél-ördögök kara:
Mi ád okot mégis vigaszra?
– „Hogy készülünk az új tavaszra!”

Nagybőjt van most: hát bőjtölünk.
Zsoltárral unalmat ölünk.
Rügy-embriókat rejt ölünk.
Minden bút, bajt kibőjtölünk,
fűtyülve minden szél-kamaszra:
így készülünk az új tavaszra.

A Nap föltámad s megmarad.
Megesszük a napsugarat,
és lesz belőle kék, smaragd,
bíbor báj: diadalt arat
az életvágy, ha nincs kiaszva!
Így készülünk mi a tavaszra.

Nemcsak bámuljuk a Napot,
mint Istent hívek és papok,
de meg is esszük a kapott
malasztban!! Vontatott
jeremiádnak semmi haszna!
Te is így készülj a tavaszra!

Sebes bár főnk, lábunk, fülünk,
– megváltó-rügyet rejt ölünk.
Szépségversenyre készülünk.
Tavasz jöttén szűzen szülünk.
Csöpp messiás-rügyek malasztja
Csodákat csókol a tavaszra!

Mécs László

Megújulhat-e rontott erdőnk?

Írásomban az új erdőtörvényhez és rendeleteihez teszek néhány észrevételt egy speciális rontott erdő érdekében.

Bevezetőként kiemelem, hogy a totális állammal szemben a demokratikus jogállamban a jogrend a jogbiztonság és jogfolytonosság érvényesülésével korlátozza is a változtathatóságot bármilyen elrontott dologban.

A történelmi rontott erdő

Így nevezem az ismertetendő rontott erdőt, amelynek létrejötte országunk történelmi változásához, a magántulajdonon alapuló tőkés rendszerhez való visszatagozódásukhoz köthető. A privatizációhoz kötődő illúzióink abból a hitből táplálkoztak, amelyet – a napjainkból nézve oly távolinak tűnő XIX. század költője – Petőfi Sándor így fogalmazott meg: „Ha majd a jognak asztalánál / Mind egyaránt foglal helyet”. A helyi közreműködés (földrendező, földkiadó bizottságok) miatt is lassúbb mezőgazdasági kárpótlási, részarány-kiadási folyamatban is érvényesültek végül a kapcsolati tőke előnyével rendelkezők.

A tényállás: Helyszín Petőfi Alföldje. „Itt küzdtenek” a földért és a földdel őseink. Miután a leginkább határtermőhelyen telepített fiatal erdők kijelöltettek, majd a felszámolás alatt lévő szövetkezetekben az ápolásuk elhanyagolódott, ellenőrizetlen legeltetések sújtották őket, a sorsuk történelmileg úgy alakult, hogy 20 éves korukra jelentős mértékben rontott erdők lettek.

Az 1996-os erdőtörvény megszületése körül rögzült az új tulajdonosi szerkezet, és 2010-hez érve, az új törvényhez kötve felmerül a címbeli kérdés.

A jog nehézségei az új erdőtörvény (Evt.) kapcsán

Az Evt.-ben jogilag megalapított erdővédelmi szolgálat tagjai és az erdészeti szakszemélyzet is látszólag erős jogosultságokat kapott feladatai ellátásához, de ezek érvényesítésénél komoly aggályok merülnek fel. Kialakult ugyanis mára egy nagy létszámú, a társadalmi együttélés szabályait felrúgó, többségében munkanélküli (kihangsúlyozom, nem a munkahelyet keresőkről, a munkát, mint az „élet anyját” várókról szövegek), de munkakerülő és nem is mindig szegény, veszélyes réteg. A rendőrség erőfeszítéseket tesz a falopások, az illegális fakitermelések stb. megelőzésére,

visszaszorítására (EL. 2009. nov.), de szükséges még a rendőri szervezet továbbbi, nagyfokú megerősítése – minden faluig elérően, ahol erdő van – a kényszerítő eszközök alkalmazhatóságának alapjaként is!

Az Evt. a haszonbérleti szerződés szabályozásával korlátozza az általam is bemutatott (EL. 2008. febr.), a tulajdonosokkal antiszolidáris típusú „erdőgazdálkodót”. Amelyre jellemző, hogy a törvény hatálybalépése előtt kb. két héttel kezdeményezett eljárásban átalakul, eltűnik, átváltozik. Ezért az ide vonatkozó, pontosító konkrét kérdések: A haszonbérleti szerződések megkötésébe bevonnak-e minden erdőtulajdonost, hiszen közös tulajdon esetén elég egy tulajdonos is – akinek 50% feletti tulajdoni hányada van – a megbízásához, használatba adáshoz? További érv még a szerződéskötés ilyen irányú ellenőrzésére, hogy az Evt.-ben bevezetett erdőfelújítási biztosíték kisebbségi jogként megadott kérésének, 72.§(1), is csak a szerződésbe való beépíthetőség lehet a garanciája. Kiküszöböli ezeket a dilemmákat teljesen a végrehajtási rendeletben (Vhr.) lévő 11.§(7)a szabályozási pont?

A természetesség határai

Az Evt. egyik vezérlő eszméje a természetesség, hiszen az egész erdőgazdálkodási tevékenység mércéje az erdők természetességi állapotának változása. Az állapot lehetséges romlásának egy, a gazdálkodástól független, objektív okát a fentiekben vázoltam. Ilyen még a termőhelyi és erdőállomány-viszonyok korlátja is, mint arra *Szolnoky Csaba*, a folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódokról értekezve (EL. 2009. okt.) rámutat. Az általa felsorolt három igazgatóság közül, ahol „ezen üzemmódok egyikébe sem történt besorolás”, kettő alföldi.

A miniszteri támogatási rendeletekben (erdő-környezetvédelmi és erdő-szerkezet-átalakítási) nincs támogatható akác és fenyves állománytípus sehol. A rendeletek egységes követelménye talán nem számolt azzal, hogy az alföldi erdészeti tájak nagyobb részén az eredeti természetesség elvárása már elég idealisztikus?

Tudva, hogy nem őshonos, de „mégis megkérd/t/em tőletek:”, kellett agresszíven terjedő – az intenzív az Evt.-ben, a Vhr.-ben, árnyaltabb – idegenho-

nos fajának nevezni a fehér akácot Petőfi rónaságán, mikor ő így írt 1848-ban: „Ti akácfák e kertben, / Ti szép emlékü fák, / Amelyeken szívemnek / Oly drága minden ág...”?

A költő óriásaink erősítő szavain túl, azért idéztem újra Petőfit, mert személye örök jelképe az Alföld másságának, különbözőségének!

Felvetésem összefoglalása: Itt vannak tényként, realitásként – és a klímaváltozással csak szaporodhatnak – a többletvízhatástól független, száraz, alföldi termőhelytípus-változatok, és ezeken is – a „hányini-vetni meg száz bajunk.” (J. A.) szellemében átgondolva – lehetőséget, esélyt kellene adni a rontott erdők megújulására!

Csuka Imre
ny. erdőmérnök

Új erdészeti honlap

2009. november 17-én elindult az ágazati szakszervezet, az Erdészeti és Fairi Dolgozók Szakszervezete (EFDSZ) hivatalos weboldala.

A <http://efdsz.hu> című oldal sok információt, hasznos tudnivalót és érdekességet tartalmaz.

A fejléc menüsorában a hírekhez kapcsolhatunk, ott találjuk a társszerveket (ÉSZT, FAGOSZ, MEDOSZ, MEGOSZ, OEE) és partnereket (ERTI, FVM, MGSZH, NYME) kapcsolóit, az Ágazati Párbeszéddel kapcsolatos információkat, valamint a vendégkönyvet. Ugyanitt találjuk 2006-tól az Erdészeti és Fairi Híradó korábbi számainak pdf formátumban letölthető oldalait.

(ForestPress)

Veszélyben a cédrusok

A libanoni cédrust nemcsak az erdőirtás fenyegeti, hanem a felmelegedés is. A híres faj szaporodásához, a magvak csírázásához hidegre, párára, zúzmarára van szükség, márpedig idén a földközi-tengeri erdőkben nagyon rossz volt az esős évszak, az aszály miatt egy kártevő rovar is elszaporodott. A Libanon jelképének számító cédrus az erősen veszélyeztetett fajok között szerepel a Természetvédelmi Világszövetség Vörös Listájában, ma már csak védett övezetekben, cédruszrezervátumokban él.

(Élet és Tudomány)

Erdőtermészetesség-értékelő

Milyen módszert alkalmazzunk a szakigazgatásban?

Az erdők természetességének meghatározása, megőrzése, ill. fokozása számos nemzetközi ajánlásban, hazai törvényben és határozatban is célként került megfogalmazásra. Jó példa az európai erdők védelmével foglalkozó, IV. miniszeri konferencia (Bécs 2003) 4. határozata, amelyik 13. pontjában kezdeményezi, hogy a természetesség méréséhez összehangolt nemzetközi osztályozási rendszert, páneurópai értelmezést alakítsanak ki. Itthon a 2004-ben kormányhatározattal jóváhagyott Nemzeti Erdőprogram és Stratégia (2006–2015) stratégiai céljai között is megfogalmazásra került, hogy „az erdő területe, ökológiai és immateriális értéke, termő- és jövedelemtermelő képessége nem csökkenhet. E cél elérését és az ehhez szükséges jellemzők fenntartását az erdőgazdálkodás során alkalmazott eljárásoknak biztosítani kell.” A nemrég hatályba lépett új erdőtvény (2009. évi XXXVII. törvény) módosításának indoklásában is több hivatkozás van az erdőtermészetességre: „Nő az erdők területe, élőfakészlete, javul a természetességi mutatója,” ill. „Az erdők természetességének, biodiverzitásának és ezáltal ökológiai stabilitásának fokozása érdekében szükséges tevékenységeket jogszabályban meg kell határozni és ezek érvényesítését segítő támogatási lehetőségeket kell teremteni a Nemzeti Vidékfejlesztési Terv II. elkészítése során.” A Nemzeti Agrár-vidékfejlesztési Program 2. tengely 2. alszakasz „Erdészeti földterületek fenntartható használatát célzó intézkedések” 4. célprogramja pedig az „Erdők természetességének megőrzése és javítása” keretében anyagi támogatás nyújtását tűzte ki célul abban az esetben, ha az erdőtulajdonosok valóban megőrzik vagy javítják erdeik természetességi állapotát.

A téma fontosságát és hazai aktualitását mutatja, hogy már 1998. február 18-án a MTA Erdészeti Bizottsága „A természetközeli erdő” címmel tudományos vitaülést rendezett. (Az elhangzott előadások az MTA EB 1998. évi tanulmánykötetében jelentek meg.) Ennek keretében *Solymos Rezső* egyértelműen megfogalmazta a természetesség alkalmazásával kapcsolatos elvárásokat, s iránymutatást is adott: „A jelen és a következő évszázad erdészeti politikájának világosan meg kell fogalmaznia,

hogy az erdők stabilitásának fokozása, a változó környezet, az erdővel szemben támasztott igények bővülése miatt az eddigieknél határozottabban kell közelednie érdeinknek a természetes állapothoz. „Indokolt Magyarországon is megvizsgálni azt, hogy milyen mértékben és miért távolodhattak el érdeink a természetes állapottól, hogy állunk ezen a téren az európai mezőnyben.”

A fentiek alapján egyértelmű, hogy érdeink minőségi állapotának felmérése, a minőségben bekövetkező változások nyomon követhetősége és egyáltalán az erdők ökológiai, biológiai jellemzőinek felvétele, illetve figyelemmel kísérése egyre sürgetőbb elvárás az erdőtervezéssel szemben.

A természetesség megítélésére nemzetközi (pl. Németország, Svájc, Ausztria, Nagy-Britannia) és hazai viszonylatban is többféle módszert kidolgoztak már, de azok vagy túl részletesek ahhoz, hogy az erdőtervezés folyamatába beilleszthetők lennének, vagy túl egyszerűek és indikátorai kevésbé egzaktak, ami a konkrét állományok besorolását megnehezíti.

A Nyugat-magyarországi Egyetem soproni Növénytan Tanszékén már 1996-ban kidolgoztak egy, a hazai viszonyokra adaptált módszert. Ezt egy erdészekből és ökológusokból álló munkacsoport jelentősen továbbfejlesztette. Egy NKFP-pályázat keretén belül országos reprezentatív mintavétel alapján 2002–2004-ben elvégezték érdeink természetességi vizsgálatát több indikátor (faállomány, cserje- és gyepszint, újulat, termőhely, holtfa, vadhatás) kvantitatív jellemzésével, összesen mintegy háromezer erdőrészletet vizsgálva. (A felvételezés és az értékelés részletes módszertani ismertetése, továbbá a projekt bemutatása a következő internetes címen olvasható: <http://ramet.elte.hu/~ramet/project/termerd>.) Az eredményekről többek között az Erdészeti Lapokban több cikkben folytatólagosan számoltak be, 2004. december 7-én pedig a Magyar Tudományos Akadémián vitaülés keretében adtak számot.

Az erdőtervezés szakmai rendszerének fejlesztése során is fontosnak tartották, hogy a természetesség értékelése bekerüljön az erdészeti nyilvántartásba. Evvel kapcsolatban az a döntés született, hogy az

Erdőtervezési Osztály által 1998-ban javasolt öt kategóriából álló természetességi mutató, mint az állományok új minőségi jellemzője – az erdőrészlethez kötött felvétel helyett első lépésként tesztelés céljából – 2003-ban az EVH felmérés keretében kerüljön felvételre. Ez meg is történt 1152 db mintaponton, és két iroda kivételével – ahol vélhetően értelmezési problémák adódtak – értékelhető eredményt adott.

Az új erdőtvény egyik legfontosabb újdonsága a természetességi mutató megállapításának kötelezettsége lett (7. §). Ebben definiálásra kerültek a különböző fokozatok: természetes, természetyszerű, származék-, átmeneti és kultúrerdő, valamint faültetvény. A 2. bekezdés kimondja továbbá, hogy „a természetességi állapotot erdőrészletenként kell megállapítani”. Talán a leglényegesebb általános elemet a 3. bekezdés tartalmazza, miszerint „az erdőgazdálkodási tevékenységet úgy kell végezni, hogy az erdők természetességi állapota az erdőgazdálkodás következtében ne romoljon”. További előírások esetében is alapoz a törvény az erdő természetességi állapotára: 8. § (2) forgalomképtelenség, 10. § (1)–(2) üzemmódváltás és a tarvágás tilalma, 45. § (1) idegenhonos fafajokkal végzett telepítés, 51. § (6) idegenhonos fafajokkal végzett mesterséges felújítás, 81–82. § erdővédelmi járulék megállapítása, 86. § (2) az erdő megosztása.

Jelen javaslatunkkal az a célunk, hogy több közép-európai országhoz (Ausztria, Németország, Svájc) hasonlóan az erdőtermészetességi mutatót valamennyi erdőállomány minősítésére alkalmassá váljon, s a törvény szellemének megfelelően bekerüljön az erdőtervezési gyakorlatba. Ezáltal a fent idézett hazai jogszabályokban és programokban a természetességgel kapcsolatban megfogalmazottak számszerűsíthetők, a gyakorlati életbe átválthatók, s közvetlenül segíthetik az EU-s és nemzeti támogatások elosztását, erdőgazdálkodási módszereink monitorozását, erdőrészleteink, erdészeti tájaink értékelését.

Mivel már kutatásaink kezdetén célként tűztük ki, hogy az erdőtervezési gyakorlatba, az erdőgazdálkodásba is „becsmpésszük” az erdőtermészetességet, ezért az utóbbi négy évben – tudományos kutatási eredményeink és módszereink leegyszerűsítésével – gyakorlati értékelő

módszereket készítettünk és teszteltünk. Ezekkel rendre és önként jelentkeztünk a volt ÁESZ-nél és jogutódjánál, véleményüket a javasolt módszer többszöri módosításakor sorra figyelembe vettük. Javasolt módszerünket a tudományosan megalapozott és kifejlesztett módszerek ésszerű leegyszerűsítésével alakítottuk ki oly módon, hogy teljes mértékben alkalmazkodjon a hazai erdőtervezési gyakorlat-hoz. Hangsúlyozandó, hogy a legegyszerűbb értékeléshez felhasznált jellemzők az erdőtervezési munka során egyébként is felmérésre kerülnek, megtalálhatók az Országos Erdőállomány Adattárban, így a természetesség megállapítása nem ró többet a terepi erdőtervezőre. Egy, a terepi felvételezésben minimális többletet szükségessé tevő változat lehetővé tenné a méretes élő- és holtfa mennyiségének, illetve a cserjeszintben lévő idegenhonos cserje- és fafajok arányának figyelembevételét is, ami jelentősen javítaná a természetességi mutató használhatóságát. Fontos említeni azt is, hogy a természetesség fogalma, a mérésére használt kritériumok és indikátorok elősegítik a szakmán belül egyre gyakrabban hangoztatott paradigmaváltást, azok mind szemléletformálók, az erdőkkel való jövőbeli bánásmód alappillérei lehetnek.

Mire jók az erdőtermészetességi adatok?

Az erdőrésztel szintű erdőtermészetességi mutató (és annak komponensei) segítségével számszerűen megállapítható, hogy

- az üzemtervezés időpontjában (ill. a változások követésével bármely későbbi időpontban) milyen az erdőrésztel természetessége;
- történt-e változás (javulás, leromlás) az erdőrésztel természetességében bármely két időpontja között (monitoring);
- milyen az egyes erdőgazdálkodók erdeinek, az erdészeti tájak, tájsoportok, az ország erdeinek természetessége;
- milyen az egyes állománytípusok természetessége;
- az alkalmazott erdőgazdálkodási és erdőkezelési módszereink hatásait tekintve mennyire természetközeli;
- milyen szerkezeti, összetéti, működési jellemzők érzékenyebbek az erdőtermészetesség szempontjából, melyeket lehet könnyebben javítani.

Az általunk ajánlott módszer előnyei:

- számszerű, 0–100 közötti matematikai skálát alkalmaz, melynek segítségével a kategóriák közötti esetleges váltásnál jóval finomabb változások is kimutathatók;

– a természetesség értéke bármely kategóriarendszerben elhelyezhető, így az új erdőtervényben definiált kategorizálás bármely más rendszerrel összevethető;

– a gyakorlati lehetőségeket (az adattár kereteit) maximálisan kihasználó módon komplex;

– a legkisebb teret engedi a szubjektivitásnak;

– rugalmas, további indikátorok beépíthetők, ill. szükség esetén ki is hagyhatók, miközben az eredmény összevethető a korábbival.

Az erdőtermészetességi mutató üzemtervbe, ill. az Országos Erdőállomány Adattárba való kerülésével:

– megfelelünk a nemzetközi elvárásoknak (pl. miniszteri konferenciák);

– kielégítjük a hazai törvényekben (erdőtörvény, ill. természetvédelmi törvény) megfogalmazottakat;

– lehetőséget adunk az erdőtelepítések, erdőfelújítások és erdőnevelések ilyen szempontú differenciálására például a támogatások során;

– az erdők értékelési lehetőségei közé új szempontként kerül a természetesség;

– mivel a mennyiségi mutatókon túl minőségi mutatóval is rendelkezünk erdeink állapotára nézve, a természetesség vizsgálatával rögzíteni lehet az erdők minőségét és a minőségben beállt változásokat;

– a természetesség koncepciója elősegítheti új erdőművelési módszerek kifejlesztését;

– a természetesség a szakmai szemléletváltás egyik alappillére lehet.

A javasolt gyakorlati módszer

Az erdőtermészetesség megállapításának elve az, hogy az erdőrésztelben található aktuális erdőállományunkat a potenciális természetes erdőtársulás természetes állapotával vetjük össze, s az ettől való eltérést indikátorok segítségével mutatjuk ki. Az erdőtermészetesség mutatója a természetességi skálán 0-tól 100-ig tart, előbbi érték a teljesen művi állapotot, utóbbi érték a ténylegesen leírható legtermészetesebb állapotot jelöli.

Az értékelést 3 szinten is el lehet végezni. Az 1. szint az indikátorok szintje, a 2. szint az egyes indikátorokból

Új rendelet született a vadhúsról (141/2009. (X. 29.) FVM)

A vadgazdálkodók bevételeinek jelentős része a vadhús értékesítéséből származik, az elmúlt időszakban viszont a nemzetközi értékesítési gondok következményeként a vadhús felvásárlói ára soha nem látott mélypontra esett.

Ezzel ellentétben a belföldi értékesítési árak színvonala – a feldolgozóüzemek rendkívül magas járulékos költségei miatt – a hazai vásárlói kör kialakulását nagyban megnehezítette. A szakmai körök érthetően sürgették a belföldi szabadpiaci helyzet megteremtését és ennek jogi szabályozását. Az elejtett vad forgalmazásának lehetőségeit a szakminisztérium által kiadott új jogszabály pontosítja. A rendelet alapján a vadászatra jogosult a tulajdonában lévő, emberi fogyasztásra szánt elejtett vadat magánfogyasztásra felhasználhatja, kis mennyiségben – ez naptári évenként 10 ezer kilogrammot jelent – magánfogyasztásra át- vagy eladhatja az elejtőnek, illetőleg az elejtőtől eltérő végső fogyasztónak. Illetve eladhatja a végső fogyasztót közvetlenül ellátó kiskereskedelmi vagy vendéglátóegységnek. Az említett mennyiségen kívül korlátlan mennyiségben értékesítheti vadfeldolgozó üzemeknek.

Az elejtett vad továbbra is többlépcsős vizsgálaton esik át. Először az elejtő köteles megsejteléssel megvizsgálni, majd ezt követi a képesített vadhúsvizsgáló vizsgálata. A megvizsgált és kifogásmentesnek talált vadat a jogosult a végső fogyasztónak magánfogyasztásra átadhatja, továbbértékesítés esetében azonban a vadhús további, hatósági állatorvosi vizsgálaton esik át. A jogszabályban meghatározott esetekben a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal területi szervének engedélyével a trichinella-vizsgálat – amellyel elsősorban az elejtett vad-disznó érintett – mellőzhető, azonban erről a vevőt minden esetben tájékoztatni kell. Fontos az értékesített vad útjának a követhetősége is, ezért a vadászatra jogosult a lőtt nagyvad esetében köteles naprakész nyilvántartást vezetni, a részére átadott vadkísérő jegyeket a kibocsátó szervnek havonta visszaküldeni. A rendeletről a gazdálkodók és a szakemberek nemcsak a vadhús-felvásárlási árak javulását, hanem a hazai fogyasztás mennyiségi emelkedését is várják, hiszen a helyben lévő végső fogyasztóhoz vagy a kiskereskedelmi egységhez közvetlenül eljutó vadhús ára remélhetően a magyar fogyasztók, vásárlók számára is kedvezően fog alakulni.

Orbán Henrik
(Kisalföld)

összeálló kritériumoké (faállomány-összetétel, faállomány-szerkezet, cserjeszint, károsítás), a 3. szint az erdőrészlet szintje. Valamennyi szinten a jellemzők értékét 0–100 értékskálán adjuk meg, a magasabb szint értékét az alacsonyabb szint jellemzőinek súlyozott és normált összege adja.

1. értékelési szint

A) Faállomány-összetétel

A faállomány-összetétel egyes elemeinek (őshonos állományalkotó, termőhelyhonos elegy, idegenhonos, idegenhonos agresszív, termőhelyidegen és nemesített fajok száma, ill. elegyaránya) értelmezéséhez külön elfogadott táblázatok állnak már rendelkezésre (lásd pl. Magyarország erdészeti tájai, ill. az újabb, Az egyes termőhelytípusváltozatokon alkalmazható célállományok c. kiadványokat).

B) Faállomány-szerkezet

Az értékeléshez használt indikátorok: az alsó és a felső lombkoronaszint záródásának átlaga, a lombkoronaszint záródásának minősítése és mintázata, a kor-szerkezet, az elegyedés módja, az eredet, a keletkezés módja, valamint ajánlottan a méretes élő- és holtfa jelenléte.

C) Cserjeszint

A cserjeszint borítása és mintázata, továbbá ajánlottan az idegenhonos, ill.

agresszív idegenhonos fa- és/vagy cserjefajok jelenléte a cserjeszintben a vizsgálandó indikátorok.

D) Károsítás

Mindazon károsításokat, melyek emberi hatás révén lépnek fel, és a természetesség egyes elemeiben tetten érhetőek, természetességet csökkentő tényezőknek tekintjük, és fellépésük arányában pontozunk. Ezek a következők: fakitermelés kéregsebzései, a korona immissziós károsítása, a talaj károsítása, vad által okozott kár, egyéb károsodások.

2. értékelési szint

A 2. értékelési szintben az egyes kritériumokon (faállomány-összetétel, faállomány-szerkezet, cserjeszint, károsítás) belül vetjük össze az oda tartozó indikátorokat, s ezek súlyozásával kapjuk meg a kritérium összesített természetességi mutatóját. Az 1. és 2. értékelési szintben – területi okok miatt – az üzemtervi adatforrásokat, a természetesség szempontjából történő értelmezésüket, pontozásukat, ill. súlyozásukat, a számítás menetét nem közöljük.

3. értékelési szint

A 3. értékelési szintben a kritériumainkat vetjük össze, súlyozásukkal kapjuk az erdőrészlet természetességi mutatóját, aminek részleteit itt bemutatjuk. Az egyes kritériumok (A, B, C, D) normált

értékeit szorozzuk (súlyozzuk) a táblázat megfelelő adataival, majd az eredményeket összegezve kapjuk az erdőrészlet természetességét.

Kritérium	Súlyérték
Faállomány-összetétel	35
Faállomány-szerkezet	35
Cserjeszint	15
Károsítás	15

Az erdőrészlet természetességi mutatója = $(35 \cdot A\% + 35 \cdot B\% + 15 \cdot C\% + 15 \cdot D\%) / 100$

A fentiek szerinti, a teljes hazai erdőtakaróra (a teljes erdőállomány adattárra) elvégezhető értékelés módszerét először 2005 nyarán egyeztetjük az akkori ÁESZ központ munkatársaival. A következő, javított változatot 2006 augusztusában küldtük el, amely használatának előkészítését (a módszer algoritmizálását) a központ munkatársai el is kezdték. Az adattárba való bevezetés később elakadt, újabb egyeztetés után – már tekintettel az új erdőtörvényre is – 2009 júniusában álltunk elő a módszer újabb verziójával, remélve, hogy a gyakorlat irányában utat találunk.

Bartha Dénes
Standovár Tibor
Tímár Gábor

Az EMSzE szarvasgombászati tanfolyamai 2010-ben

Az Első Magyar Szarvasgombász Egyesület alapfokú szarvasgomba-gyűjtői, valamint középfokú szarvasgomba-termesztői és -gazdálkodói tanfolyamot indít. Amennyiben egy térségben 15 fő jelentkező összegjön, a szervezők más helyszínen, vidéken is vállalják a tanfolyam megtartását.

Helyszín: ELTE TTK Déli-tömb, Budapest, 1117 Pázmány Péter sétány 1/C.

A foglalkozások szombatonként 10 órakor kezdődnek.

Alapfokú szarvasgomba-gyűjtői tanfolyam:

Időpontok: 2010. január 9., 2010. január 16., 2010. január 23.

A tanfolyam díja: 30 000 + 10 000 Ft vizsgadíj

(Nyugdíjasoknak, diákoknak és munkanélkülieknek fél áron.)

Középfokú szarvasgomba-termesztői és -gazdálkodói tanfolyam

Előadónapok időpontjai: 2010. január 30., 2010. február 6., 2010. február 13.,

2010. február 20., 2010. február 27., 2010. március 6., 2010. március 13.,

2010. március 20-21.: Ültetvénytáogatások - terepgyakorlat

Vizsga: 2010. március 27. 10⁰⁰

A tanfolyam díja: 80 000 + 10 000 Ft vizsgadíj

(Nyugdíjasoknak, diákoknak és munkanélkülieknek fél áron.)

Jelentkezés dr. Bratek Zoltánnál az alábbi telefonszámon: 06-20-9-151547, vagy az alábbi e-mail címen: drbratek@emsze.hu

Erdeinkben rejlő „Fekete gyémánt”

Termesztési tanácsok intenzív szarvasgomba-ültetvények létesítéséhez

Ha a szarvasgomba szót kiejtjük, sokak képzeletében egy távoli, misztikus világ képe jelenik meg, amelyben a ködös, sötét erdő mélyében sertés segítségével gyűjtött ritka gombából a francia vagy olasz mesterségek ingyen fogásokat varázsolnak az előkelő vendégek asztalára, természetesen busás áron.

A valóság ennél sokkal hétköznapiabb. Nem kell Nyugat-Európába utaznunk ahhoz, hogy szarvasgombára „vadászunk”, a hazai erdők bőven megajándékoznak minket ezekkel az értékes gombákkal. A Kárpát-medencében eddig leírt föld alatti gombafajok száma 120 körül alakul. A szarvasgombászatnak, vagy ahogy világhírűvé vált mikológusunk, *dr. Hollós László* (1859-1940) említi: a triflászlatnak komoly hagyománya volt Magyarországon a középkortól egészen az I. világháborúig. *Dr. Hollós László* 1911-ben megjelent „Magyarország földalatti gombái, szarvasgomba félei” c. könyvében már a hazai termesztés beindítását szorgalmazta azzal az óhajattal, hogy „bárcsak minél többet használna a közjónak, gyakorlati férfiaknak, erdészeink kezében”.

A szarvasgombák olyan föld alatt termő aszkuszos gombák, amelyek főként fás növényekkel szimbiózisban élnek, azok gyökérzetével egy közös szervet, ún. ektomikorrhizát (EKM) hoznak létre. A mikorrhiza gombák jelentőségét nem lehet eléggé hangsúlyozni. A víz- és tápanyagfelvételt elősegítve a növények produktivitását fokozzák, akár háromszoros növekedést is mutathatnak a mikorrhizált növények a nem mikorrhizáltakhoz képest. Ezenkívül a talaj szerkezetét, a növények fagy- és szárazságtűrését javítják, továbbá stresszpufferoló hatást is kifejtenek, miközben a betegségekkel szemben is ellenállóbbá teszik a növényeket. Fontos kiemelni, hogy a szimbiota gombákat kizárólag gazdanövénygel együtt lehet termeszteni, szemben a hagyományos szaprobiota gombákkal (csiperke, laskagomba).

A szarvasgomba első mesterséges ültetvényét Franciaországban 1810-ben hozták létre a *Talon testvérek*, majd módszerük gyorsan népszerűvé vált. A 19. század végére már 75 000 ha-t is elérte a triflaültetvények területe. Ez idő tájt a termesztési módszerek egyszerű megfigye-

léseken alapultak. Szarvasgombát termő tölgyfa alá vetették a makkot, majd a kikelt magoncokat átültették. Másik kezdetleges technológia a tölgymakk gombaspórával történő kezelése volt.

1974-ben új korszak kezdődött a szarvasgomba-termesztésben. Ekkor jelentek meg a piacon – olasz kutatók közreműködésével – a francia Országos Mezőgazdasági Kutató Intézet (INRA) által ellenőrzött, steril körülmények között, mesterséges szubsztrátumban nevelt, burkolt gyökerű, mikorrhizált csemetek, melyek megteremtették az **intenzív termesztés** alapját. Jelenleg bevált termesztéstechnológiája a francia szarvasgombának (*Tuber melanosporum*) és a hazánkban is szépen termő nyári szarvasgombának (*Tuber aestivum*) van, bár más fajok termesztésbe vonására is folynak kísérletek (pl. isztriai szarvasgomba, homoki szarvasgomba). Újabb mérföldkövet jelent a vegetatív szaporítással nyert növények felhasználása. A klónok fejlettsége meghaladja a magoncokét és az ültetvény termőre fordulását jelző lágy szárú aljnövényzet foltokban történő ritkulása, az ún. égésfoltok is hamarabb alakulnak ki. Az intenzív műveléssel jóval nagyobb hozamokat lehet elérni. Nyári szarvasgomba esetében az európai átlag 60 kg/ha, de vannak olyan kiváló francia és olasz csücsültetvények, ahol a hozam a 300-400 kg-ot is eléri hektáronként. Ennek köszönhetően Nyugat-Európában az intenzív ültetvények váltak általánossá.

Az **ültetvény sikere** három kulcsfontosságú tényezőn múlik, melyek a következők: a klíma, a talaj és a mikorrhizált csemete minősége.

Magyarország éghajlati adottsága a francia szarvasgomba termesztésének egyelőre nem, de a nyári szarvasgomba termesztésének kimondottan kedvez. Neves francia szakemberek is elismerik, hogy Európában a legjobb nyári szarvasgomba termőhelyekhez tartoznak a jász-sági erdők. A nyári szarvasgomba a **klíma** szempontjából nem túl igényes, megtalálható az óceáni, szemi-kontinentális, valamint kontinentális területeken is. A helyi mikroklima viszont meghatározó szerepet játszik. Nagyobb csapadékgigéye (különösen nyáron) és árnyékkedvelése miatt elsősorban az északi, hűvösebb domboldalakat és völgyeket részesíti előnyben. A pangó vizes területeket azonban kerüli. Az adott terület vízellátottságára megbíz-

hatóan lehet következtetni a jelen levő növényzetből (fitoindikáció).

Talajigényét tekintve a nyári szarvasgomba főként a humuszban gazdag, kötöttebb agyagos vályog-, agyagtalajban fordul elő. Löss- és humuszszegény homoktalajokon a nyári szarvasgomba mikorrhizája nem marad meg. A talajok kémhatása általában a neutrális vagy enyhén lúgos tartományba esik, az erősen savanyú talajokon nem fordul elő.

Igen fontos, hogy jól mikorrhizált, általában **minősített növényeket** ültessünk. Minél magasabb a csemetek kezdeti mikorrhizáltsági intenzitása, annál biztonságosabbá tehető a termesztés: idegen mikorrhiza gombák megjelenése elkerülhető, hamarabb fordul termőre az ültetvény és a hozamok is nagyobbak. Hazánkban a Mezőgazdasági és Szakigazgatási Hivatal Központ (MgSZHK) Erdészeti Osztályán európai szintű minősítési rendszert dolgoztak ki. Ilyen minősített csemetek beszerzése már Magyarországon sem jelent gondot, sőt van olyan csemetekert, ahol vegetatívan szaporított növényeket is kínálnak, mint a Pannon Szarvasgomba Kft.

Az **ültetvény helyszínének kiválasztásakor** az említett 3 fő szempont mellett további tényezőket is figyelembe kell venni. A versengő ektomikorrhizaképző fajok elkerülése végett intenzív ültetvény létrehozására alkalmas területek: a szántóföldek, a rétek, a legelők, a felhagyott szőlő és gyümölcsös. Erdőirtás után ajánlott legalább 3-5 évet várni, hogy a konkurens EKM-gombák eltűnjenek a területről. Meglévő erdő mellett min. 20 m-es védősávot szükséges elhagyni a más EKM-gombákkal történő átnikorrhizálódás kockázatának csökkentése céljából. Vannak azonban olyan fás növények, amelyek arbuszkuláris mikorrhizaképzők (AM), és így ezek jelenléte semmilyen problémát nem okoz. A példa kedvéért megemlíthetők a következő taxonokhoz tartozó fajok: *Acer*, *Fraxinus*, *Rosaceae*, *Juglans* fajok. Szárazabb ültetvényhelyszín esetén további lényeges szempont az öntözhetőség.

Ha rátaláltunk az ideálisnak tűnő területre, akkor **talajmintát** kell vennünk és bevizsgáltatnunk, ami alapján az esetlegesen szükséges talajjavítás (pl. meszezés, szervesanyag- vagy ásványanyag-tartalom növelése) elvégezhető. Ajánlatos 2 m mélységig lemenő ta-

1. kép: Nyári szarvasgomba (*Tuber aestivum*)

lajszelvény-vizsgálatot is végezni, amiből történetesen a meglévő vízzáró rétegre is fény derülhet.

A fitoindikáció módszere és a talajvizsgálat is segít abban, hogy a területi adottságainkhoz leginkább alkalmazkodó **gazdanövényt** válasszuk. A nyári szarvasgomba számos fajjal él szimbiózisban, melyek közül az ültetvényeken a következők váltak be leginkább: a *Quercus* fajok, a közönséges mogoró (*Corylus avellana*), a török mogoró (*Corylus colurna*), a gyertyán (*Carpinus betulus*), az ausztriai fekete fenyő (*Pinus nigra austriaca*), az Atlasz-cédrus (*Cedrus atlantica*), a hárs (*Tilia* spp.) és a bükk (*Fagus sylvatica*), bár ez utóbbiakkal ritkán találkozhatunk.

Az **ültetvény telepítése** előtt általában ajánlott mélyszántást végezni. Biológiaiilag aktív talajú (hangyák, földigiliszták jelenléte) réteg esetében célszerűbb annak állapotfenntartása és csak az ültetési sorok részleges szántása vagy talajlazítás elvégzése javasolt. Az ültetési sűrűség 800–2000 db/ha között változik, amit leginkább meghatároz a talaj típusa és az öntözési lehetőség. A telepítést véghezjuttatjuk ősszel és tavasszal, de utóbbi esetben száraz időjárás esetén a cseméték jobb megeredése érdekében az öntözés elengedhetetlen. Az árnyékhát miatt a sorirány kelet–nyugati tájolású legyen. A sorok kijelölése és a karózás után kb. 20x20x20 cm-es ültetőgödört ásunk. A burkolt gyökerű csemétéket célszerű beöntözni, hogy a konténer szétnyitásakor a földlabda ne essen szét. Ültetést követően a földet alaposan tömörítsük a cseméték körül. A vadak komoly kárt tehetnek az ültetvényekben, ezért a cseméték egyedi védelmét meg kell oldani és az ültetvényt is tanácsos körbekeríteni.

Az **ültetvény termőre fordulásáig** az ápolásnál a legnagyobb kihívást a te-

lentmondásos eredményeket hoztak. Később a fák árnyékoló hatása és a triffa micéliuma által termelt herbicid hatású anyagok miatt a terület karbantartása kevesebb energiát igényel. Aszályos időszakban az öntözés elengedhetetlen. A gomba igényeit szem előtt tartva kisebb vízádagokkal, gyakrabban öntözünk. A gazdanövények általában kártevőkre, kórokozókra kevésbé fogékonyak, ezért ellenük csak szélsőséges esetben, meghatározott hatóanyagú szerekkel lehet fellépni. Fontos szabály, hogy fungicidek esetében csak bizonyos kontakt készítmények használata megengedett. Az ültetést követő 3. vagy 4. évben ajánlott lehet a fák mikorrhizáltságának ellenőrzése, ami alapján esetlegesen a szükséges lépéseket meg lehet tenni. A triffa micéliumának aktivitására utal a talajban a fák alatt a lágy szárú növényzet megritkulása, az ún. égésfoltok kialakulása.

Az első termőtestek megjelenésére leghamarabb a mogoróültetvényeknél a 3–4. évben számíthatunk, míg tölgyek esetében 7–10 év is eltelhet. Gyors növekedésű, AM-mikorrhizát képző növények interkaláris ültetésével a koraiság fokozható. Csapadékszegény időjárás esetén a **termő ültetvény** öntözésére is szükség van. A vízvesztést talajtakarással is mérsékelhetjük. A nyári szarvasgomba termőtestei júniustól kezdenek érni és a betanított kutya segítségével egészen addig gyűjthetők, amíg a talaj meg nem fagy. A nyári szarvasgomba őszi példányai általában illatosab-

rúlet gyommentesen tartása jelenti. Különösen az első három évben kell odafigyelni, hogy a vízkonkurens gyomokat eltávolítsuk. A cseméték körül legalább 1 m sugarú körben rendszeresen kapálni kell. A gyomok megfékezésére talajtakarást is lehet alkalmazni, de az ezzel folytatott tudományos kísérletek el-

bak, amit a piac is jobban honorál. (A nyári szarvasgomba ára szezontól és minőségtől függően 20 000–50 000 Ft között alakul hazánkban.)

Az eddigiekben leírt technológia a termesztés sarkalatos pontjait emelte ki, és a művelési módot illetően természetesen nincsen köbevésett, univerzálisan érvényes szabály. Mindig a helyi adottságokhoz kell igazodni, és mindenképpen ajánlott szakemberek véleményét kikérni. Szerencsére már magyarul is kapható a témát alaposan feldolgozó szakirodalom, *Chevalier et al.* (2004) Az európai fekete szarvasgomba c. könyv. A triffa termesztése iránt komolyan érdeklődők gyakorlati tudást szerezhetnek az Első Magyar Szarvasgombász Egyesület által szervezett tanfolyamokon is.

A jövőben nagy hangsúlyt kell fektetni a szarvasgombák hazai gasztrókultúrába való újbóli bevezetésére. A triffa fűszerként használatos és már néhány gramm is elég belőle ahhoz, hogy elbűvölő fogásokat kapjunk, így – a tévhitell ellentétben – valójában elérhető áron juthatunk hozzá e nemes konyhai alapanyaghoz.

A Magyar Szarvasgombász Szövetség az Európai Triffa és Triffatermesztési Társulás (GETT) tagjaként dolgozik azon, hogy az európai kutatási és gyakorlati eredményeket felhasználva minél sikeresebb hazai ültetvények születhessenek. Ugyanakkor Hollós Lászlóhoz hasonlóan bízunk abban, hogy a termesztésbe bekapcsolódó magyar gazdákkal és erdészekkel sikerül felzárkóznunk a már több ezer hektár, éves telepítést felmutató, az európai triffatermesztésben élen járó országok sorába.

Dr. Brandt Sára

Magyar Szarvasgombász Szövetség elnöke

www.mszsghu

Tel.: 20/915-1547

2. kép: Nyári szarvasgombával mikorrhizált mogoróültetvény

A mézgás éger rovarvilága

A mézgás éger rovarvilága, a legtöbb hazai fafajhoz hasonlóan, igencsak gazdag. Megtalálhatók benne olyan polifág, általánosan elterjedt fajok, mint a gyapjaslepke, de találhatunk közöttük kifejezetten az égerre specializálódott fajokat is, mint például az *Eriophyes inangulis* nevű gubacsatka. De haladjunk csak fokozatosan, különben könnyű elveszni a sok név és kárkép között.

Általánosan elmondható, hogy az éger rovarközössége nagyfokú hasonlóságot mutat a nyír- és bizonyos átfedést a nyár- és fűzfélék rovarközösségével.

A **levélen** a leggyakoribb károsítók a levelészek. Két, egymáshoz morfológiailag igencsak hasonló faj a **nagy égerlevelész** (*Melasoma aeneum*) és a **kék égerlevelész** (*Agelastica alni*). Mindkét faj tipikus levélbogár mind megjelenésében, mind károsításában: a nemző domború testű, az álca jellegzetes szemölcsökkel borított. A kártételt pedig kezdetben vázasítás, majd a levelek lyuggatása, karéjozása, végül teljes elfogyasztása jellemzi. Hazánkban mindenhol gyakoriak, ahol fő gazdanövényük, az éger előfordul, de ezen túl megrágják a nyár, fűz és nyírfák leveleit is. A nagy égerlevelésznek kettő, a kék égerlevelésznek egy nemzedéke van hazánkban, bár a hosszú peterakási időszak miatt a generációk elhúzódnak és összerosódnak. Inkább az utóbbi faj hajlamos tömegszaporodásra. A levelészek népes családjából persze még számos faj nemzője és álcája fogyasztja az éger levelét (pl.: *Phyllodecta tibialis*, *Galerucella lineola*). További lombrágó bogarak az égeren a levélormányosok (pl.: *Phyllobius arborator*).

Külön ki kell emelni a levéldarazsak álhernyóinak jelenlétét. Rendkívül fálánk állatokról van szó, melyek ráadásul 'ritkán járnak egyedül', így 3-5 fős társaságban néhány óra alatt elfogyaszthatnak egy levelet. Az *Eriocampa ovata* nevű fajt emelném ki, mely a hazai égerekben mindenhol gyakori (1. ábra).

Természetesen nem csak 'hagyományos' módon lehet az éger levelével táplálkozni, lehet abban aknákat is készíteni. Ez jellemző például a bolhaormányosokra, melyek két faja is előfordulhat: a *Rhynchaenus testaceus* és a *R. alni*,

1. ábra

vagy az aknázómolypokra (Gracillariidae), ahol a *Phyllonorycter* nemzetségből több faj is készít aknákat az égeren. Hasonlóan gazdag nemzetség a *Coleophora*, melyből legalább 10 faj (pl.: *C. alnifoliae*) hernyói aknáznak és szövőgetnek az éger levelén. Itt sem szabad megelégedni a levéldarazsakról, melyek a már előbb említett társas levélfogyasztáson kívül aknázhatnak is. Legjobb példa erre a *Fenusa dohrnii* nevű levéldarázs, amely aknamunkáján túl arról is híres, hogy több kísérletet is végeztek vele a gazdanövény-rovar kapcsolat kutatása során (lásd Erdészeti Lapok CXXX 4. sz. 121. o.). Erdővédelmi jelentősége egyiknek sincs, de jelenlétük folyamatos.

Szintén aknáznak, de már nem a leveleken, hanem a **rügyeken** az

Argyresthia brockeella és az *A. goedartella* hernyói. A sodrómolypok (Tortricidae) közül az *Epinotia tenerana* emelendő ki, mely faj károsítása a virághoz, terméskezdeményhez köthető. A *Curculio betulae* nevű ormányosbogár álcája a termést fogyasztja. A rügyeken, illetve terméseken előforduló rovarközösségnél igen nagyfokú hasonlóság tapasztalható a nyírral.

A gubacsatkák közül az *Aceria brevittarsa* és *Eriophyes inangulis* nevű okoz **gubacsokat** (2. és 3. ábra) a levélen.

A **fiatal hajtásokon** fordul elő az **égerfakabóca** (*Aphrophora alni*). Ez a kis termetű, szívó szájszervvel felfegyverzett rovar ritkán kerül szem elé. Az álcák „kakukknyál” védelmében szívogatnak. Ezt a különleges váladékot,

2. ábra

* NYME EMK Erdőművelési és Erdővédelmi Intézet

3. ábra

mely a kiszáradástól is védi őket, csak a kifejezett imágó hagyja el. A szívogatás helyén a vessző fölreped, megvastagszik, esetenként el is törik. Nem olyan gyakori faj, mint a közeli rokon fűz tajtékös kabóca, de legalább annyi tápnövényen megtalálható.

A **vastagabb ágakon és a törzsön** sokféle rovar megtelepedhet. Ilyen például az **égerfa szitkár** (*Synanthedon spheciformis*). Egy tipikus üvegszárnyú lepkéről van szó, melynek az első pár szárnyán vannak még pikkelyfoltok, de a második pár szárny csak szegélyezett, a többi része csupasz. Jellemző a második potrohszelvényén látható sárga gyűrű is. Jelenlétére utal a fiatal égerfák tövével kihulló, összetapadt rágcsálékku-pac, amit nehéz észrevenni, mert a sűrű aljnövényzet többnyire betakarja a kihulló rágcsálékot. Ez a faj szintén előfordul nyíren is. A fiatal fák gyökőrésztére egyesével, vagy kis csoportokban lera-kott petéből kikelő álcák befurakodnak a kéregbe, kezdetben a kambiumrétegben rágnek, itt telelnek, majd a fatest mélyebb rétegeibe rájáák magukat. A báb ennél a fajnál is, mint a szitkáróknál általában, kibújik a kéreg felszínére és ezt követően repül ki belőle a lepké.

A **tarka égerormányos** (*Cryptorhynchus lapathi*) azon ormányosok közé tartozik, melyek előszeretettel hajtják be ormányukat a test alá, így felületes szemlélő nem is tekinti őket ormányosnak. Álcája tipikus ormányos álca: has felé görbülő, lábatlan, csontszínű, barna fejű. Az áttelelő nemzók fiatal fák és hajtások kergét rájáák. Az álcák a fatestben fejlődnek ki. A rágás helyén duzzanat keletkezik és jelenlétére rágcsálék is utal. A duzzanat fölötti rész gyakran elhal, letörik. Jelentős a kártétele suháng- és anyatelepeken, valamint fiatalosokban. A rágási helyek kaput nyitnak a baktériumok és gombák további fertőzésének. Ereden-

dően eurázsiai faj, melyet Észak-Amerikába is behurcoltak. Hazánkban előfordul egy- és kétéves fejlődési ciklusú populációja is. Az előbbinél a peték vagy az álcák, az utóbbinál először az álcák, majd a bogarak telelnek át. A generációs típus változhat: egyévesből kétévesre, és viszont. Az egy- és kétéves fejlődésű populációk fejlődési alakjai jelentősen átfedhetik egymást, ezért az átmenetek leírása igen bonyolult. A vegetációs időszakban gyakorlatilag valamennyi fejlődési alakkal találkozhatunk. A nőstény előszere-ttel rakja petéit sebzése (pl. nyesés) köré.

Az **éger díszbogár** (*Dicerca alni*), ahogy az a nevéből is adódik, egy rendkívül dekoratív, fémes fényű bogár. Hazánkban elterjedt, de nem túl gyakori faj. Fő gazdanövénye az éger, de előfordul fűzön, bükkön, gyertyánon, dión és mogyorón is. Általában betegeskedő vagy pusztulófélben lévő fán telepszik meg, de előfordulhat egészséges fán is. Legtöbbször az álcák által készített lapos, a kéreg és a fatest között futó, a szájszék külső részébe mélyedő járatokat figyelhetjük meg. Természetesen nem ez az egyetlen díszbogár faj, ami a mézgás égeren megtalálható. További *Dicerca*, *Lampra* és *Agrius* fajokat is kinevelhetünk egy-egy megfelelő időben levágott ágból.

A cincérek közül több faj is pusztuló, pusztulófélben lévő égerágakban és -törzsekben fejlődik ki. Jellemző képviselőjük a **tarka égercincér** (*Saperda scalaris*), melynek álcája jelentékeny gazdasági kárt nem okoz, de polifág tulajdonsága miatt más fafajokon (pl. gyümölcsök) jelentős lehet. Nem feledjük el azonban a védett fajokat sem! Ilyen például az igencsak polifág **diófacincér** (*Aegosoma scabricorne*), vagy a **nagy fürkészcincér** (*Necydalis major*), melyek gyakran fejlődnek ki éger faanyagban.

A szűbogarak közül az égeren megtalálhatjuk mind a kéregben költő fajokat (pl. *Dryocoetes alni*, *Taphrorychus alni*), mind a fában költőket is (pl. *Xyleborinus alni*). A kéregben költők jelentősége messze elmarad a más fafajokon, különösen a fenyőféléken előforduló fajokétól. A fában költő faj viszont annál érdekesebb. A Japánban 1909-ben leírt faj közel két évtizede ismert Európában, sőt, az 1990-es évek végén megjelent Észak-Amerikában is. Hazai adatunk még nincs a fajról, így jelentőségét is nehéz megítélni.

Összefoglalva megállapítható, hogy az éger rovarközössége nagyfokú hasonlóságot mutat a nyír rovarközösségével, és nagyszámú polifág és specialista rovarnak kínál táplálékot. A megjelenő rovarok kártétele – a csemetekerteket és anyatelepeket leszámítva – minimális, nem veszélyezteti a fák, illetve faállományok fennmaradását. Jelentős mértékben hozzájárul azonban a patakmenti ligeterdők és égerlápok rovarközösségének kialakításához és fenntartásához.

Az Év fája 2010-ben az Ezüst hárs (*Tilia tomentosa* Mönch).

Évzáró sajtótalálkozó

Az MGSZH Központ Erdészeti Igazgatóság új székházának (FVM Kossuth téri épülete) tanácstermében Zétényi Zoltán szakosztályelnök nyitotta meg a rendezvényt az egész éves munka összefoglalójával. Az elmúlt év fontos eseményei között megemlítette a megjelent új erdőtörvényt, amely az erdészeti kommunikációra vonatkozó rendelkezést is tartalmaz. Az Erdészeti Lapok digitalizálása kiemelkedő munka volt, nem úgy, mint az ez évi Erdők Hete, mely országosan sajtóviszhang nélkül zajlott. Felsorolta a 2009. évben megjelent kiadványokat.

Lajkó Ákos, az MGSZH elnökhelyetese köszöntőjében megemlítette, hogy bővítették a központ sajtóapparátusát, valamint felhívta a figyelmet arra, hogy elébe kell mennünk az eseményeknek.

A rendezvényt megtisztelte Mária Kadleciková, a FAO Európa-Közép-Ázsia Régió vezetője, aki utalt arra, hogy a kudarcoknak is van tanulsága, melyeket elemezni kell. Felhívta a figyelmet, hogy a FAO elismeri az erdészek munkáját, és utalt a magyar erdész szakemberek hatékony működésére. Nemzetközi szinten több, mint tízmillió zöld munkahely létezik. Javasolt, hogy használjuk ki jobban azt, hogy Budapesten működik a FAO regionális irodája.

Haraszi Gyula, az Erdészeti Lapok SzB elnöke Pethő József elnök nevében köszöntötte a megjelenteket. Szakmai sikerként könyvelte el az új erdőtörvényt, az OEE nagyzrendezvényét, a Sel-

Zétényi Zoltán megnyitó beszámolóját tartja. Az elnökségben balról: Lajkó Ákos, Wisnovszky Károly, Mária Kadleciková, Nagy Dániel, Haraszi Gyula és Dobó István

mezbányai Vándorgyűlést, a felsőoktatás megindulásának 200 éves évfordulójával kapcsolatos eseményeket. Az év méltó lezárásaként került sor a Wagner Károly Emlékév megnyitására, melynek kapcsán nagy elődünket idézetekkel méltatta:

„A magyar erdészeti irodalom megalakítása, a selmeci erdészeti akadémia megmagyarítása és sok részben egyesületünknek magyar szellemben történt szervezkedése” voltak halhatatlan érdeimei.” (Illés Nándor)

„Úgy gondolta, hogy a világ egyik legszebb, legplasztikusabb és legidőállóbb nyelvén, magyarul kell – a német nyelv helyett – a magyar erdészeten is

megszólalni. Fiatal akadémiai tanárként előbb az ifjú magyar hallgatókat mozgósította, majd az erdészeti terminológia elkészítésén szorgoskodott, hogy ennek segítségével megteremtődjék a magyar erdészeti szakirodalom alapja, az Erdészeti Lapok kiadásával pedig kiteljesedjék mindezek gyakorlata. Az egyesületet magyarrá átszervezte – harcostársaival – kiemelte a magyar erdészetet a birodalmi érdekek hálójából. Wagner Károly ma is köztünk él, ma is korszerű. Szellemisége napjainkig töretlenül hat. Az általa elindított magyar erdészeti szaknyelv parázsló szikrája egyre erőteljesebb lánggal égve szaklapunk folyamatos megjelenéséhez, napjainkra a világhálóra való felkerüléséhez vezetett. Erdészeti oktatásunk, kutatásunk és gyakorlatunk gazdagodó szakirodalma szakmánk szellemi erejévé vált.” (Dr. Pethő József)

Felhívta a figyelmet a jövő évi vándorgyűlésre, melyet a Mecseki Erdészeti Zrt. rendez a Pécs Európa Kulturális Fővárosa 2010 rendezvény keretein belül.

A kétmilliomodik hektár magyar erdő emlékérmét ez évben P. Kiss Zsu-

za szerkesztő-riporternek ítélték (lásd borító 2. oldalt). A részletes méltatást *Kovács Pál* szakosztálytitkár ismertette.

Dr. Nagy Dániel főosztályvezető felhívta a figyelmet arra, hogy milyen fontos a környező országok nyelvének ismerete, valamint, hogy a társadalom bizonyos fokig eltávolodott az erdőtől, ami világviszonylatban is tetten érhető azzal, hogy nemzetközi fórumokon nehezen vagy egyáltalán nem jutnak közös nevezőre a diplomaták. A megjelent erdőtörvénnyel kapcsolatban kérte,

hogy amennyiben a szakma részéről a végrehajtás során javítani valót észlelünk, jelezzük, hogy orvosolhassák. Sikerként értékelte, hogy a költségvetésbe önálló sorként került be a Nemzeti Erdőprogram. A fenntartható erdőgazdálkodásra 400 millió forint áll rendelkezésre, míg a többi alrovat, sajnos forrás nélküli.

Wisnovszky Károly, az igazgatóság vezetője Advent hangulatára utalva örömhírként jelentette be, hogy a hatóság működéséhez adottak a minimális feltételek. Két kiadványra hívta fel a fi-

gyelmet, az egyik az Erdővédelmi Mérő- és Megfigyelő Rendszer húszéves működését mutatja be, míg a másik a méhészeknek szól.

A továbbiakban *Berecz Béla* rádiós újságíró, *Holdampf Gyula* erdőmérnök, végül *Dobó István*, Erdők a közjóért szakosztályelnök szólt a résztvevőkhöz, aki ismertette, hogy az Erdők a közjóért kiadvány átdolgozott változata újra megjelent. Példányait minden 500 főnél nagyobb lélekszámú településre eljuttatják.

Kép és szöveg: **Pápai Gábor**

Pannon Szarvasgomba Kft.

VÁLASSZA ÖN IS A LEGJOBBAT!

MgSzHK által minősített,
szarvasgombával oltott csemeték
széles választékban!

További szolgáltatásaink:

- ❖ Szaktanácsadás
- ❖ Ültetvénymonitoring

1147 Budapest, Telepes u. 98.

+36-70/453-5799

pszg@pszg.hu

www.pszg.hu

Húszéves magyar–német erdőpedagógiai kapcsolat

Rövid fényképes tudósítást küldött Roland Migende (a képen jobbszélen) a magyar határnyitás jubileumával kapcsolatban az obereimi erdészeti iskolában rendezett erdészeti ünnepségről, melyen magyar meghívottak is részt vettek, nevezetesen a szolnoki erdei iskolából *Mocsáry Anita* (balról a második) és *Kupai Márta* (középen), valamint a magyar nagykövetség részéről *Midlő Tamás* általános konzul (jobbról a második).

„Az erdészeknek itt és másutt is feladata az erdő funkcióiról és az erdőgazdálkodás feladatairól való informálás. A környezeti képzésben a nyersanyagforrások védelme, a klímaváltozás és a fenntartható fejlődés elsődleges Németországban és az egész világon.” – mondta köszöntőjében *Frank-Dietmar Richter*.

Az értekezleten szorgalmazták a tanárok és az erdészek szoros kapcsolatát a jövőben is.

Roland Migende

A felújított „Szentkúti” kápolna

A Gyulaji Erdészeti és Vadászati Zrt. területén Kocsola 20A-ban 2009-ben felújították az egyházközség tulajdonában lévő „Szentkúti” kápolnát.

A kápolna levéltári iratanyagok alapján 1753-ban épült. A hosszú évek során az épület teljesen megrongálódott, tetőszerkezete beszakadt, és így használhatatlanná vált. Az erdészházban lakó volt kerületvezető erdész, *Petiz Ádám* kezdeményezésére az épületre új tető került. Sajnos az épület így sem volt használható. Környéke teljesen felázott, az épület

belülről is iszapos volt. Egy karcagi illetőségű fiatalember, *Darazsac András*, szülei és nagyszülei emlékének adózva helyreállította a kápolnát, a kutat és a hozzá tartozó keresztet is.

Az épületet a Magyarok Nagyasszonya október 8-i ünnepe alkalmából szenteltük fel. Így a kocsolai erdőben most egy megújult látványosságban gyönyörködhetnek az arra járók.

Braun Zoltánné

római katolikus egyházközség világi elnöke

Érdekességek a természetben

Ezennel elkezdjük az Erdészeti Lapok elmúlt évben közzétett felhívására beérkezett különleges témájú fényképek közlését. Az első mindjárt egy kakukktójas, mert ezt a gyönyörűséget a világhálón találtam, de mivel 40 évenként virágzik, annyit nem várhattunk a közléssel.

Természetesen a szerkesztőség továbbra is várja a felvételeket.

A szerkesztő

Titánbuzogány

(Amorphophallus titanum)

1878-ban *Odoardo Beccari* olasz természetkutató fedezte fel Szumátrán. Hatalmas, földalatti gumójából évente csak egy levél fejlődik. A levélnyel 5 m hosszúságot is elérhet, átmérője pedig 10 cm, míg a mélyen tagolt levéllemez egyes részletei 3 m hosszúak. Az eddig talált legnagyobb példány gumója 50 cm átmérőjű és több mint 30 kg súlyú volt. Keményítőben gazdag gumóját egyébként sütve vagy főzve eszik. Érdekessége, hogy előbb a virág jelenik

meg, majd utána a rövid életű levél. Óriási virágzata sajátos felépítésű: a papírzacskóhoz hasonló, barna buroklevél közepéből egy hatalmas torzsavirágzat emelkedik ki, amely alul apró, egyivarú virágokkal van tele, míg a fel-

ső, alaposan megnagyobbodott része meddő, nincs rajta virág. A virágokat – a meddő rész által kibocsátott dögszagú bűzök nyomán – legyek porozzák be. A virágzat hossza meghaladhatja a 2 m-t, melyből 1,5 m a torzsa elhegyesedő (meddő) nyúlványa. A buroklevél átmérője 1,3 m körüli. Az óriási virágzat egyetlen csepp víz nélkül is – a gumóban felhalmozott tartalék tápanyagból – képes kifejlődni. A Föld legnagyobb virág(zat)aként tartják nyilván

Bartha Dénes

Összevont évváró szakosztályülés

Szakács László előadását tartja

Balról: Balrai Ágnes, dr. Balrai Zoltán és Szakasits Adél

Az Erdészettörténeti, a Közjóléti és a Közönségkapcsolatok Szakosztályai rendezésében került sor egyesületünk Fő utcai klubtermében Barlai Ervin méltatására, melyet Szakács László olvasott fel **„Erdő nélkül nincsen Magyarország”** címmel, kiemelve Barlai Ervin Gyula (1899–1967) zalai munkásságát, az egyszerű munkásemberek életkörülményeire való fogékonyságát, ma is példamutató bátorságát, melyet a hatalommal szemben mutatott, ha szakmai meggyőződésében gátolták.

Az előadó érdekességként megemlítette a Szilvagy–Sárdipusztai szárnyvonal költségvetését, valamint az erdészházakat összekapcsoló telefonhálózat kiépítését.

Barlay határozott véleményét arról, hogy

- az erdőgazdálkodó kapja meg a fa magasabb szintű feldolgozásából eredő jövedelmet, azaz a nyereséget az erdészet fejlesztésére fordítja vissza;

- állománybecslés nélkül nem lehet okoszerű gazdálkodást folytatni;

- nemzeti gazdasági szempontból kívánatos az, hogy azokat a mezőgazdasági területeket, amelyeken nem kielégítő a termés eredménye, az erdőhöz kell csatolni, mert ahhoz, hogy fában önellátók lehessünk, legalább 20% erdőszűkség szükséges;

- túlnyomású gőzzel végzett kezeléssel az akác-fűrészáru tulajdonságai befolyásolhatók.

Műcédrus találománya lehetővé tette a hazai ceruzagyártás folyamatosságát.

1967. július 3-án hunyt el, a pesti temetőben vettek tőle búcsút.

*

Rakonczay Zoltán mutatta be megjelent kötetét – „A természetvédelem tör-

ténete Magyarországon” – mely, mint mondotta, az utolsó munkája. (A méltatást lásd az októberi szám 317. oldalán Bartha Dénes tollából.)

*

„Valami keresek,
Valamit nem lelek,
Valami nincsen meg,
valami elveszett...”

Domokos Nagy Imre mutatta be „Reménység” c. verseskötetét, melynek előszövegében írja:

„Több mint fél évszázad öröme és bánata, ma is szívet melengető vagy szívet szorító, megmosolyogtató vagy könnycseppet ma is előszólító emlékeit tartalmazza ez a kötet, miközben végig lehet kísérni benne, hogy az érzékeny és lelkes kamaszból mi maradt meg, és mi változott, mire nyugdíjas tanár és nagypapa lett.”

Végezetül a most megjelent „Gyökök és lombok – erdészportrék” hetedik kötetét ismertette a szerkesztő, Pápai Gábor. A sorozatot Fúják József erdőmérnök méltatta.

Honlapjaink:

www.oeo.hu

www.erdeszetilapok.hu

www.forestpress.hu

www.erdo.hu

A természetvédelmünk története

Az Egyesület Erdészettörténeti, Erdők a Közjóért, valamint a Közönségkapcsolatok Szakosztálya november 26-án tartott közös rendezvényükön – többek között – azt kérték, hogy a szerző a fenti címen megjelent új könyvét mutassa be. Ennek megtörténte után a résztvevők azt javasolták, hogy a felvetődött kérdések közül a legérdekesebbeket lapunk hasábjain hozza nyilvánosságra. Az alábbiakban ennek teszünk eleget.

Elsősorban azokra a kérdésekre kellett válaszolni, amelyek a könyvből kimaradtak, vagy amelyekre a szerző nem adott kielégítő választ.

1. Miért van szükség természetvédelemre, és mennyit érnek védett természeti értékeink?

A kérdés első felére a könyv 41. oldalán válaszoltam, ahol leszögeztem, hogy mivel a könyvet elsősorban szakemberek számára írtam, akik a természetvédelem alapfogalmaival tisztában vannak, így azok magyarázatára nem tértem ki. Ez egyébként is a tankönyvek feladata. A kérdés második részével kapcsolatban leszögeztem, hogy álláspontom szerint a védett és védelemre érdemes természeti értékek a hagyományos módon (négyzetméterrel, köbméterrel, tonnával, űrmértékekkel, forinttal vagy aranykoronával) nem mérhetők. Eszmei értékük nem azt jelenti, hogy ezen az áron (pl. egy tűzok egy-millió forintért) forgalomba hozhatók, hanem hogy elpusztításuk vagy eltulajdonításuk esetén ez az összeg képezi a büntető eljárás alapját. A védett természeti értékek egyébként csak a nemzeti szimbólumokkal (pl. a nemzeti lobogóval, a címerrel, a Szózzal, a Szent Koronával, vagy a turulmadárral) hasonlíthatók össze. Igaz ugyan, hogy pl. a cseppkövekből nagyon olcsón a legfinomabb mészhézag is előállítható, de ez ugyanúgy nem valószínűsíthető meg, mint ahogy a Koronát sem lehet a belőle előállítható ékszerek értékével mérni.

2. Miért nem vettünk részt az 1972-ben Stockholmban megrendezett első környezetvédelmi világkonferencián?

Erre azért nem tértem ki, mert az elsősorban környezetvédelmi és nem természetvédelmi témájú volt. Azt azonban elmondom, hogy távolmaradásunk oka az egykori NDK meghívásának mellőzése miatti tiltakozásunk volt. Azonkívül megjegyzem, hogy az ott

megalakult környezetvédelmi világszervezet (UNEP) munkájában kezdetől fogva aktívan részt vettünk, a közösség teljes jogú tagként fogadott minket, jómagam például a Nairobiban tartott első négy közgyűlésen részt vettem és (elsősorban spanyol nyelvismeretemenek köszönhetően) 1975-ben a közgyűlés levezető elnökévé, a következő évben pedig ügyvezető alelnökké választottak.

3. Miért kellett 1979-ben a két rokon szakterületet szervezetiileg véglegesen szétválasztani?

Erre a kérdésre a könyv 115-ik pontjában kegyeleti okoknál fogva nem adtam kimerítő választ. Nem akartam ugyanis a több mint 20 éve halott *Saly Emil* – aki közel három évtizeden keresztül az államerdészet egyik nagytekintélyű és befolyásos, az erdőrendezés területén megkérdőjelezhetetlen tekintélyt élvező és általam is nagyra becsült kollégánkat – minősíteni. Mint egykori tisztelője, helyettese, majd utódja, nem mindig érthető magatartásáról itt is csak a legszükségesebbeket hozom nyilvánosságra.

A hatvanas és hetvenes évtizedek fordulóján *Dimény Imre* minisztersége és *Madas András* miniszterhelyettesi működése alatt a Természetvédelmi Hivatal, illetve maga a természetvédelem minden támogatást megkapott. A hetvenes évek derekán bekövetkezett személyi változások után *Saly Emil* azonnal kezdeményezte – majd végre is

hajtatta – az erdőrendezőiségek természetvédelmi tevékenységének beszüntetését. Számomra még ma is megmagyarázhatatlan a természetvédelem iránti engesztelhetetlen ellenszenv. A természetvédőket a szakmájuk periferiáján lézengő, jelentéktelen, akadémikuskodó, csupán kedvtelésüknek élő, képzetlen dilettánsok gyűlekezetének tekintette. A „Dimény csapat” távozása után a minisztériumban és a területen dolgozó szakemberek jó részét hasonló magatartásra biztatta.

Ugyancsak érthetetlen, megmagyarázhatatlan, egyben jogszabályellenes is volt az erdőterületek védetté nyilvánításával kapcsolatos ellenséges magatartása. A könyv 151-152-ik oldalán leírtakat kiegészítve el kell mondani, hogy kezdetől fogva nem járult hozzá a védetté nyilvánított erdőterületeknek az erdőgazdasági üzemtervekbe való bejegyzéséhez. Ezt csak a szigorúan (fokozottan) védett erdőterületeknél engedte meg. Mivel az erdészek az ő irányelveit nyugdíjazása, illetve halála után még másfél évtizeden keresztül követték, előállt az a tarthatatlan helyzet, hogy az Állami Erdészeti Szolgálat által 2001-ben kiadott hivatalos erdőállomány-leltárban az akkor védelem alatt álló 325 ezer hektár védett erdőterületből „természetvédelmi erdőként” csupán a fokozottan védett 49 ezer hektár (15%) szerepel, a többit a fakitermelést szolgáló erdőterületek közé sorolták. Ezt a tarthatatlan állapotot nagy türelemmel és önmegtartóztatással a nyilvánosság felé azért nem tártuk fel, mert fenn akartuk tartani annak látszatát, hogy a két testvérágzat egymással jó viszonyban van.

4. Miért nem sikerült többszöri próbálkozás után sem az államerdészeti igazgatásnak a környezetvédelmi minisztériumba történő integrálása?

Felső utasításra a hetvenes évek derekán három esetben dolgoztam ki részletes javaslatot a fenti téma megoldására. Egyikből sem lett semmi, hivatalosan sosem tudtam meg, hogy ennek mi az oka, de a szakmában keringő hírek és saját információim szerint a gondolattól a mindenkori mezőgazdasági miniszter és az erdőszakma vezetői mereven elzárkóztak. Egy esetben a döntést – személyi okok miatt – én befolyásoltam. Úgy tudom, hogy hasonló előterjesztések *Maróthy László*, majd

Baja Ferenc minisztersége alatt is készültek, amelyeket én nem láttam. Az viszont tény, hogy ezek a kezdeményezések zátonyra futottak, jóllehet az elképzelés minden esetben az volt, hogy a vízűgyhöz, a környezetvédelemhez, a természetvédelemhez és a többi szakterülethez hasonlóan az Erdészeti Hivatal is kapott volna egy miniszterhelyettesi vagy szakállamtitkári rangú szakvezetőt. Az erdészek egy csoportjának a földművelésűgyhöz való ragaszkodása érthetetlen és megmagyarázhatatlan. A földművelésűgy az erdészettel szemben a trianoni határok kialakulása óta barátságatlanul viselkedik. Néhány példa:

– *Kaán Károly* óta az államerdészetnek 53 miniszterhelyettesi rangú vezetője közül egy sem volt erdész. Fel kell tételni, hogy az erdészetet felűgyelő agrárszakemberek, állattenyésztők, szőlészek, borászok, jogászok, közigazdászok, konzervipari, tejipari, hűsipari szakemberek, hordóipari munkások, kárpitosok, asztalosok és egyéb szakmák képviselőinek zöme tisztességesen akarta az államerdészetet vezetni, de azt nem lehet elhinni, hogy a több mint 12 ezer erdészeti szakember közül erre a munkára egy sem lett volna alkalmas.

– Az erdészeti igazgatási szervezet napjainkra elérte az 1946–1950 közötti szintet. Lehet ugyan, hogy az egykori Országos Erdészeti Főigazgatóság 200 fölötti létszáma sok volt, de a jelenlegi 12 mindenképpen kevés.

– A számtalan mellőzés, leminősítés és megaláztatás csúcspontjának tekinthető, hogy az utolsó (2009 nyarán megtartott) Erdészeti Világkongresszuson Magyarország már nem is képviseltette magát.

Nem a földművelésűgy vezetőinek mentségére – akik között sok tisztességes, az erdészetet támogató is volt –, de meg kell állapítani, hogy a kialakult helyzetnek az erdészek legalább annyira okai, mint mások.

5. Visszavehetné-e a természetvédelmet az erdészet?

(Vicesen erre legegyszerűbben az a válasz lenne adható, hogy csak fordítva képzelhető el). Komolyra fordítva azonban a választ, megkérdezném attól a kollégától, aki a szakosztályülésen a természetvédőket lakonikus rövidséggel madarászoknak minősítette, hogy: mit kezdenének pl. az erdőgazdaságok (az erdészetek vagy erdészkerületek) a 3600 körüli barlang kezelésével (amelyeknek csak a leltárba vétele 40 évig tartott), a 350 körüli szikes tóval, a 850 lápos terü-

lettel, az 1800 körüli kunhalommal, a 300-nál több víznyelővel, a közel 400 földvárval, a 9000-nél több lóval, szarvasmarhával, juhval, bivallyal és sertéssel, a Mohácsi Történelmi Emlékhellyel, az Ópusztaszeri Történelmi Emlékparkkal, de főképpen a több mint 600 ezer hektár erdőn kívüli földterülettel?

Komolytalankodni persze lehet a madarászokkal (ami a természetvédők olyan lekezelése, mintha az erdészeket tarokkozónak vagy szakestély-tartóknak minősítenék), de a legutóbbi felmérés szerint a természetvédelemben az alábbi képzettségű szakemberek dolgoznak: 84 agrármérnök, 68 tanár, 57 erdőmérnök, 48 erdésztechnikus, 23 vadgazda-mérnök, 18 mezőgazdasági technikus, 16 jogász, 15 építő- és építésmérnök, 18 biológus, 14 kertész- és kerttervező mérnök, 6 geográfus, 12 vadász, 31 szürkemarha-gulyás, 15 juhász, 43 csikós és lovász, 14 állatgondozó, 46 vendéglátó-ipari szakember, 24 idegenvezető, 157 ügyviteli, számviteli és pénzügyi szakember, 97 kisegítő és 212 fizikai munkás.

6. Külön kérdés nélkül is elmondom, hogy: a bizánci keresztény kultúrkörben és a mohamedán világban az ORTODOX igazhitűt, nyugat felé haladva azonban egyre inkább a régihez csökönyösen ragaszkodó, maradi, elavult nézeteket jelent. Ha pl. napjainkban egy közigazdász Lenin elvtárs tétéleire hivatkozna, őt ortodox kommunistának tekintenék. Többé-kevésbé ez vonatkozik a KONZERVATÍV jelzőre is, de ennek több a pozitív, hagyománytisztelő, a régít megőrizni akaró értelmezése.

Ha az erdészeket és a természetvédőket, illetve az általuk vallott elveket napjainkban összehasonlítjuk, az erdészekre inkább a konzervatív, a természetvédőkre pedig az újszerű jelző illik. E körben mind a kettőt tiszteltetreméltónak kellene tekintenünk, mert az erdészek hagyományörzőbb és a természetvédők újítani akaróbb világnézete nincs egymással kibékíthetetlen ellentmondásban. Azonban mindenképpen szélsőséges megnyilatkozásnak kell tekinteni azt az elfogadhatatlan, de gyakran hangoztatott vélekedést, mely szerint az erdészek kizárólag favágók, a természetvédők pedig kedvtelésüket űző madarászok. De semmiképpen nem üdvözlhető az a jelenleg sem, hogy a közvélemény az erdészekkel szemben egyre inkább a természetvédőket támogatja. Erről azonban nem az utóbbiak tehetnek.

A két tábor viszonyának van még

egy sajátos vetülete. Az erdész – különösen a kincstári alkalmazott – kerületét, erdészetét vagy gazdaságát, ezek minden négyzetméterét sajátjának tekintti. Azt, hogy az erdész a rábízott területeket hosszú idők óta a magáénak tekintette, és azon minden „idegent”, pl. gombászót, kirándulót, vadászt, sportolót „betolakodó”, nemkívánatos, ideiglenesen ott tartózkodó, gyanús alaknak minősített, aki ráadásul az erdőn hangoskodik, szemetel, agancsot gyűjt vagy fát lop, alapvetően kedvező, pozitív jelenségnek kellett tekinteni. Közben azonban megváltozott a világ. A természetvédők személyében újabb „betolakodók” jelentek meg, akik azonban nem jötméntként, hanem házigazdaként kezdtek viselkedni. A természetvédelem az elmúlt évtizedekben óriási kiterjedésű területeket vett birtokba. Vegyük pl. a Hortobágyot, ahol a nemzeti park igazgatóságának százezer hektár saját területe van, amelyből közel tízezer hektár az erdő. Ezeken a területeken az utóbbi évtizedekben a természetvédők váltak házigazdává és egyre több helyen az erdészek lettek a vendégek. A két rokonágazat közötti szemléletbeli különbségnek van még számos objektív és néhány szubjektív oka, melyek közül a leglényegesebbek:

Az államerdészeti szervezet gerincét alkotó (a katonai igazgatás alatt álló erdőterületeket egy erdőgazdaságnak tekintve) húsz erdőgazdaság jogelődjeit az államosított erdőterületeken 65 évvel ezelőtt létrehozott 80 erdőgazdaság képezi. A zömében nagy erdőbirtokosoktól, egyházaktól és városoktól elvett, kezen egy millió hektár erdővagyonnal együtt az állam átvette a kezeléshez szükséges szakszemélyzet túlnyomó többségét is. Ha minimális színvonalon is, de az erdőgazdálkodáshoz szükséges infrastruktúra – irodák, lakások, istállók, fafeldolgozó üzemek, közlekedési és hírközlési berendezések formájában – is rendelkezésre állt. Az erdőterületeket átvéve, majd kezelő erdészgeneráció már nem él. A háború után kiképzett és munkába állt korosztályok képviselői – ha még élnek – nyugdíjban vannak. Az egykori állami erdőgazdaságok jogutódjainál a harmadik-negyedik korosztály tevékenykedik. Ennek köszönhetően az erdészek világában sok hasznos tapasztalat halmozódott fel, de talán néhány kedvezőtlen szokás is meghonosodott. Azt is tényként kell tudomásul vennünk, hogy az államerdészetet ma irányító és abban dolgozó szakemberek „alapító

elődjeiket” személyesen nem ismerték. Meg kell végül jegyezni, hogy az állami erdőgazdaságok egy időben alakultak meg, munkaterületük majdnem kizárólag az erdő, az ott dolgozók szakképzettsége pedig közel azonos. Mindezekkel szemben a természetvédelem alapjait képező nemzeti park igazgatóságok közül az első (a Hortobágyon) harminc évvel később jött létre. Az utolsó az Őrségben, harminc évig tartó folyamatos építkezés eredményeképpen 2002-ben alakult meg, így átlagos koruk mindössze 15 év. A természetvédők munkaterülete valamennyi földművelési ágra, a barlangok esetében még a földfelszín alatti világra is kiterjed. A természetvédelem szervezete – néhány romhalmaz kivételével – semmit sem örökölt. Mindent maguknak kellett létrehozniuk. Több mint háromszáz vadonutj szék-ház, irodát, lakást, kutatóházat, iskolát, istállót, hodályt, bemutatóházat, idegenforgalomra berendezett barlangot, múzeumot, magas-megfigyelőt helyeztek üzembe. Az első nemzeti park megalkakulása előtt majdani területükön egyetlen szakember sem dolgozott. A 18-20 szakmából létrehozott közel ezer főt számláló alkalmazotti gárda zöme természetvédelmi ismereteit önképzés útján szerezte meg. A természetvédelem alapjait megeremtő szakembergárda több mint 90%-a még él, háromnegyede dolgozik. Ennek köszönhetően az elődök és az utódok zöme személyesen is ismeri egymást. Az alkalmazottak nagy része beosztásában az első, vagyis nem volt elődje. Összehasonlításképpen érdemes megemlíteni, hogy míg pl. az erdőgazdaságok elsőszámú vezetőinek beosztásukban öt-nyolc elődjük volt, a tíz nemzeti park első igazgatói közül nyolc él, öten még dolgoznak, és ketten eredeti beosztásukban tevékenykednek.

Ebben az ellentmondásos értelmezési és érzelmi összevisszaságban egyre nehezebb eldönteni, hogy ki az „igazhittű”, a „konzervatív”, vagy a „betolakodó”. A fogalmak letisztulásáig ezért csak a türelem és az egymás előítéletektől mentes megismerése vezethet eredményre, amikor a gúnyolódásnak, egymás kölcsönös leminősítésének nem szabad teret adni.

Rakonczay Zoltán

**Hirdessen az
Erdészeti Lapokban!**

Erdőgazdálkodás finanszírozása konferencia Ácson

Az Erdőgazdálkodó Munkaadók Szövetsége 2009. december 18-án tartotta konferenciáját Ácson az erdőgazdálkodás finanszírozásáról, melynek megrendezéséhez a Földművelési és Vidékfejlesztési Minisztérium pályázatán nyertek támogatást.

A tanácskozást *dr. Petrasovits Anna*, az egyesület elnöke nyitotta meg. Üdvözölte a megjelenteket, és külön köszöntötte *Keresztes Györgyöt*, a HM Budapesti Erdőgazdaság Zrt. vezérigazgató-helyettesét, *Milasovszky Zoltánt*, az MVH Közvetlen Támogatások Igazgatóságok Erdészeti Támogatások Osztályának osztályvezetőjét, *Telegdy Pált*, a Magyar Erdőgazda Szövetség elnökét, *Répászky Miklós* integrátort, a megjelent erdészeket, *Csöbönyei Imrét*, Ács város polgármesterét, *dr. Fülesné Balogh Anitát* aljegyzőt, *Varga József Károlyt* és *Robonczy József* képviselőket, *Szűcs Béla Albertet* és *N. Lakics Zsuzsát*, a helyi írott sajtó képviselőit. Csöbönyei Imre polgármester szintén köszöntötte a résztvevőket, örömet fejezte ki, hogy egy erdészeti konferenciának adhat helyet Ács.

Első előadónktól, *Keresztes Györgytől*, a HM Budapesti Erdőgazdaság Zrt. vezérigazgató-helyettesétől tájékoztatást kaptunk az erdőgazdálkodás finanszírozásáról. Beszédében kifejtette, hogy a finanszírozás folyamatosságától függ az erdők állapotának fenntartása, a közjóléti funkció betöltése és a munkahelyek megtartása. Az erdőgazdálkodás kétféle forrásból támogatható, az egyik az úgynevezett erdőfenntartási járulék, amit az erdők megújítása érdekében kitermelt famennyiség után kell fizetni, de ez 2008-tól megszűnt, a másik pedig a különböző jogcímű támogatások. Mivel az erdőgazdálkodás alacsony jövedelemteremtő képességű ágazat, a bankok kockázatosnak vélik az erdőfenntartáshoz és felújításhoz szükséges hitelfelvétel visszafizetését.

Puskás Mibály, a Tiszántúli Első Hitelszövetkezet ügyvezetőjének előadása a hitelszövetkezetekről és a speciális, az erdőgazdálkodás finanszírozásában érdekelt hitelszövetkezet felállításának lehetőségéről szólt. A hitelszövetkezet célja és feladata, hogy tagjainak hitelt nyújtson a tagok üzletreszeiből, befektetéseiből és idegen tőkéből. Az erdő-

gazdálkodás finanszírozására szakosodott hitelszövetkezet az erdőgazdálkodóknak és erdőtulajdonosoknak segítene. Másik hozadéka az erdő, mint vagyoni piaci értéken való számítása, mely banki hitelfedezetül is szolgálhatna.

Telegdy Pál a magánerdő-gazdálkodókat érintő támogatásokról számolt be, a támogatási rendszer hibáiról és a finanszírozási nehézségekről.

Milasovszky Zoltán az MVH által megnyitott támogatási jogcímekről beszélt, elmondta, hogy hány erdőgazdálkodó részére volt lehetőség pályázatra, és mennyien éltek vele. A jövő évre kiírt támogatásokról is szólt néhány szót, melynek a hallgatóság nagyon örült.

Hoffmann János, *Répászky Miklós*, *Nagy Sándor*, *Lemmich Ferenc* és *Imbof János* hozzászólása gazdagította a témák sorát.

Lemmich Ferenc agrártechnikus, az erdővédősávok meglétének fontosságára hívta fel a figyelmet.

Imbof János, az Ács Városért Társaság Környezetvédelmi Bizottságának elnöke nagyon örült, hogy részt vehetett a konferencián. *Keresztes György* ből intézte kérdését, hogy a környezetudatos gazdálkodás szempontjából mennyire tartják szem előtt az erdőgazdaságok a fák energia- és fűtőértékét.

Hoffmann János nehezményezte, hogy az egyes támogatásokra való pályázati határidők csak rövid ideig állnak rendelkezésre. Az MVH szakembere biztosította arról, hogy ez az erdészeti támogatásoknál nem fordulhat elő.

Több kérdés is felmerült a falopásokkal kapcsolatban, a jelenlévő szakemberek a megelőzésére többféle javaslatot vetettek fel megoldásként.

A jelenlévők, a felmerült témák fontosságára való tekintettel egy összefoglaló anyag kiadását tervezik.

Az EMSZ konferenciája betöltötte funkcióját, lehetőséget teremtett a civilek és hatósági emberek konzultációjára; szellemi kisugárzásával hozzájárult Ács közéleti pezsgéséhez, és felhívta a figyelmet a nem szakmabeliek számára is, hogy vigyáznunk kell eme fontos nemzeti kincsünkre!

Dr. Petrasovits Anna

MAGÁN ERDŐBEN

MAGÁN ERDŐTULAJDONOSOK ÉS GAZDÁLKODÓK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE FEDERATION OF PRIVATE FOREST OWNERS AND MANagements IN HUNGARY

1021 Budapest, Budakeszi út 91. Tel.: 391-4290, fax: 391-4299

e-mail: megosz@mail.datanet.hu

Tisztelt MEGOSZ Tagok!

Ezúton kívánok minden kedves tagtársunknak, erdőtulajdonosoknak és erdőgazdálkodóknak

EREDMÉNYEKBE GAZDAG BOLDOG ÚJ ESZTENDŐT!

Köszönjük egész évi aktív támogatásukat és kérjük segítségüket az elkövetkező évben is a magyar magánerdő és az azzal kapcsolatos szakmai, érdekképviseleti munka megerősítésében!

Erdészüdvözlettel: Luzzi József elnök

Megállapodás

Az elmúlt év decemberének elején a magánerdő gazdálkodással kapcsolatos sürgető problémákat és a kialakult demonstráció-közel helyzetet feltáró levelünk hatására az FVM és a MEGOSZ illetékesei december 09-én tárgyalásztalhoz ültek.

A közel 3 órás vita eredményeként az alábbi megállapodás született. Kérünk valamennyi MEGOSZ Tagot, hogy erdőtulajdonos-, gazdálkodó társai körében ismertesse a Megállapodásban leírtakat és ugyanakkor arra kérünk mindenkit, hogy amennyiben az abban foglalt határidők be nem tartását észleli az illetékes hatóságok részéről, akkor arról haladéktalanul tájékoztassa a MEGOSZ Titkárságát!

„A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (FVM), valamint a Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége (MEGOSZ) között a magánerdő gazdálkodók helyzetének javítására

Az FVM, valamint a MEGOSZ képviselői 2009. december 9-én az alábbiakban állapodtak meg:

A 2009 évi erdőfelújítási (K-1) és a korábbi nemzeti erdőtelepítési (K-2) támogatásokat (determináció) – beleértve a kijelölt erdőgazdálkodók igényeit is – az FVM legkésőbb 2010. február 15-ig teljes mértékben, 100 %-ban a 2009. évi keret terhére kifizeti.

Az NVT-s és EMVA-s, korábbi években megkezdett erdőtelepítések 2009.

évre járó ápolási és jövedelempótló, valamint a 2008. őszi és 2009. tavaszi EMVA-s erdőtelepítések esetében az első kiviteli támogatásainak kifizetését, a 2009. évben nem ellenőrzött területekre vonatkozóan 2010. január 31-ig az FVM kifizeti.

Az I. tengelyes az „Erdők gazdasági értékének növelése” jogcímen belül az „Erdőnevelési beavatkozások” alcím megnyitásával kapcsolatban az FVM egyeztetést kezdeményez még 2009. decemberében és kötelezettséget vállal az alcím mielőbbi megnyitására, mely a 2010. január 1-től végzett munkákra terjed ki.

Az erdőtelepítések első kiviteli és ápolási, valamint az agrár-erdészeti

rendszerek egységárainak felemelésével kapcsolatban a MEGOSZ által 2009. március 5-én tett javaslat helyzetét az FVM haladéktalanul megvizsgálja és intézkedik az esetlegesen elmaradt Brüsszelbe történő felterjesztés ügyében annak érdekében, hogy az új, felémelt egységárak már 2010-ben érvénybe léphessenek a két jogcím vonatkozásában.

Az „Erdészeti potenciál helyreállítása” jogcím támogatási igényeinek maradéktalan kifizetését az FVM 2010. január 31-ig vállalja.

A 2010. évi költségvetésben az erdőszeti szakirányítás támogatására jelenleg 400 millió Ft-os keret áll rendelkezésre. Ezen keret bővítési lehetőségeit az FVM és a MEGOSZ 2010. februárjában közösen felülvizsgálja.

Az FVM – amennyiben uniós jogszabályokkal nem ütközik – vállalja az „Erdészeti géptámogatás” jogcím 2010. évi újbóli megnyitását.

Az FVM a 2010. évi erdőfelújítási (K-1) és a korábbi nemzeti erdőtelepítési (K-2) támogatások (determináció) kifizetését vállalja, amelynek módjáról a 6. pontban foglaltaknak megfelelően a felek egyeztetnek.

Budapest, 2009. december 9.

Gőgös Zoltán

Luzzi József

Felhívás az ÉV ERDÉSZE 2010. versenyre

Ötödik alkalommal hirdeti meg az Országos Erdészeti Egyesület az „Év Erdésze” versenyt, amelynek jövőre a Mecseki Erdészeti Zrt. ad helyet.

A verseny időpontja: **2010. május 28-29.**, helyszíne: Pécs és a Mecsek.

A név szerinti nevezés határideje: **2010. április 15.**

A hagyományoknak megfelelően a verseny az „Országos Bányász – Kohász – Erdész Találkozó” felvezető szakmai programja.

A verseny célja a szaktudás gyarapítása, korszerűsítése mellett az erdészszakmák rangjának emelése, a szakma népszerűsítése és az **erdésztechnikusok** baráti-szakmai **kapcsolatainak** elmélyítése.

A versenyt az Egyesület jóváhagyott versenyszabályzata alapján szervezzük. A versenyszabályzat 2009. november 1-től letölthető a www.mecsekerdo.hu honlapról, illetve elérhető a helyi csoportok titkárainál.

A szervezők várják az erdészeti zrt.-k nevezését, valamint a MEGOSZ által delegált erdész kollégákat. Az Egyesület és a Szervezők barátsággal várják a **házi versenyek helyezettjeit**, a versenyzők **vezetőit** és **biztatóit** is. A kísérek jelentősen emelik a szakmai vetélkedő rangját, hozzájárulnak a versenyzők elismeréséhez.

Schmotzer András
OEE alelnöke

Szőnyi János
helyi csoport elnöke

Fókuszban az akác

Az OEE Balassagyarmati Helyi Csoportja és az Ipoly Erdő Zrt. harmadik alkalommal szervezett „Erdő és Tudomány” jellegű szakmai fórumot – azzal a céllal, hogy az Egyesület tagjai megismerhessék az erdészeti kutatás és a gyakorlat legújabb eredményeit.

2009. november 20-án az Ipoly Erdő Zrt. Központjának előadóteremében mintegy nyolcvan – munkatársak, magánerdő-tulajdonosok és nyugdíjas kollégák – gyűltek össze, meghallgatni az akácgazdálkodásra összpontosító előadásokat. Az érdeklődést mutatja, hogy a szomszédos Egererdő Zrt-től, a közeli Lévai Erdőgazdaságtól, Somogyból és Horvátországból is érkeztek vendégek a rendezvényre.

Mint azt megnyitójában Haraszi Gyula, az Ipoly Erdő Zrt. műszaki vezető-igazgató-helyettese kiemelte, az akác fafaj megérdemli ezt a különös figyelmet – jelentős tényező a térség gazdálkodásában, a Cserhát-vidék erdőállományaiában. Nem csupán az ország legnagyobb elterjedésű fafaja, de világméretű összehasonlításban is csak az eukaliptuszokat és a nyáratkat tesztelik az akáchoz hasonló nagyságrendben.

Az előadások többféle megközelítésből tárgyalták az akácgazdálkodás kérdéseit, tudományos, gyakorlati, és hatósági oldalról egyaránt.

A bevezető előadást **Barton Zsolt**, a Királyréti Erdészeti Helyettes vezetője tartotta az Ipoly Erdő Zrt. akácállományairól és akácgazdálkodásáról. Bemutatta az akác területi elhelyezkedését, faterfogadatait, használati lehetőségeit és gazdasági mutatóit, továbbá a gazdálkodás gyakorlatát és a felújítással kapcsolatos kérdéseket. Országos összehasonlításából kitűnt, hogy Nógrád vidéke az erdőgazdasági tájak között a harmadik akácban leggazdagabb terület, valamint, hogy a térség akácosainak zöme magánerdő-gazdálkodók kezelésében van.

Dr. Rédei Károly, az Erdészeti Tudományos Intézet osztályvezetője az akác termesztéséről tartott előadást. Az akác 300 éve került Magyarországra, és ilyen – a fák életciklusát tekintve – rövid idő alatt a legelterjedtebb fafajjá és az ültetvényyszerű fatermesztés meghatározó fajává vált. A nagyarányú akáctelepítés nálunk a trianoni döntést követően, az Alföld fásításával kezdődött. Az ERTI az

évek során szelekciós programot dolgozott ki, az akácfajtákra fatermesztési vizsgálatokat végzett, minek köszönhetően a nemzetközi szakmai érdeklődés középpontjában áll a magyar akác-kutatás. Szólt az energiaültetvények lehetőségéről, hozzátéve, hogy csak a fa ökológiai igényeit kielégítő termőhelyeken várhatunk az akáctól megfelelő hozamot.

Ezután **Bíró Imre**, a Nyírerdő Zrt. Baktalórántházi Erdészeti Igazgatója beszélt az akác faanyag-hasznosításáról. A Nyírség erdőgazdasági táj termőhelyi adottságaiból fakadóan hosszú idő óta az erdőtelepítések kiemelt fontosságú fafaja. Felhasználhatósága szempontjából előnyös, hogy anyaga telítés és felületkezelés nélkül is hosszú élettartamú. Beltéri és kültéri berendezések, eszközök, használati tárgyak készítésére is kiválóan alkalmas. A fapiacon tapasztalható változások hatására az akác választékszerkezete az utóbbi években jelentősen átalakult, bizonyos választékcsoportok kikoptak, átalakultak és új, sokféle méretcsoportra bontott primer választék és egyedi késztermék termelése iránti igény fogalmazódott meg a piac oldaláról.

Dr. Csóka György, az Erdészeti Tudományos Intézet Erdővédelmi Osztályának vezetője az akácra veszélyes kórokozókat és kártevőket mutatta be, élvezetes előadásában a klímaváltozás aktuális látószögén át is vizsgálva, majd **Halász Gábor**, az MGSZH Egri Igazga-

tóságának munkatársa az akáccal kapcsolatos jogi szabályozások keretrendszerét és konkrétumait tette átláthatóvá az összegyűlt szakmai hallgatóság előtt.

Dr. Bartha Dénes, a NYME Növénytan és Természetvédelmi Intézetének professzora a fafaj természetvédelmi vonatkozásairól beszélt. A termőhelyi és ökológiai vonatkozásokon túl felhívta a figyelmet az átalakítások kérdésére, mely folyamatot segítheti a Nemzeti Agrár-vidékfejlesztési Program erdők fenntartható használatát célzó célprogramja.

Végül az Ipoly Erdő Zrt. területén elkezdett, ún. akác talajuntság-vizsgálatok szempontjait ismertette.

Az előadások közötti szünetben Zvonimir István horvát erdőmérnök kollégánknak, a Repas-i erdészeti igazgatójának egyéni látásmódú, csodálatos természetfotóiból összeállított kiállítását tekinthették meg a résztvevők.

A program végén, ebéd közben folytatott beszélgetésekből lesűrítendő volt a konferencia eredménye – a jelenlévők az elhangzottakból sok, a gyakorlati munka során is hasznosítható információval gazdagodtak. Valódi igény van az ilyen típusú szakmai rendezvények-re!

Az előadások prezentációi az alábbi linken elérhetőek:

<http://www.ipolyerdo.hu/index.php?op=news&id=438>

Barton Zsolt
erdészeti vezető-helyettes

Köriseinkről

A honfoglalás 1100. évfordulója (Millecentenárium) tiszteletére a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Közüti Igazgatóság elhatározta, hogy fűtak mentén szakaszonként 1100-1100 egyedszámú fásítást végez őshonos fafajok felhasználásával. Végül két helyen került kivitelezésre ilyen fásítás. Kisvárdra és Ajak között a 4-es főút mentén kisleveles hárs ültetése történt tűrhető eredményességgel. A Szatmári-síkság területén pedig Kölcse és Mánd falvak között a 491-es főúton kőrisfát ültettek a dícséretes ötlet kivitelezői. Csak hogy az őshonos magyar kőris helyett amerikaiak. Mint tudjuk, ez a fafaj Árpád apánk után legkorábban több mint 600 évvel érkezhetett az öreg kontinensre Kolumbusz hajóján.

Még mielőtt azonban megmosolyognánk közutas barátaink kissé félresikerült produkcióját, nézzünk szét a saját házunk táján. Pontosabban az erdőterveink leíró lapjaiban. Itt ugyanis a térség legfontosabb állománytípusát jelentő kocsányostölgyesek jellemző elegendőfaaként a magas

kőris szerepel. A magyar kőris helyett. A magas kőris ugyanis meghatározóan a domb- és hegyvidékek lakója! Soó Rezső és Simon Tibor botanikusok 1960-ban írták le a keskenylevelű kőris alfajaként az általuk magyar kőrisre keresztelt *Fraxinus angustifolia* subsp. *pannonica*-t a Kárpát-medence sík vidéki flórelemeként (Forrás: Bartha D.: Erdészeti Lapok 141: 58-61., 84-86.). Szintén tőle tudjuk, hogy miután ezen megnevezés hitelesítésére hosszú évtizedek alatt sem sikerült sort keríteniük hazai illetéseinknek, végül egy cseh atyafi, bizonyos Pouzar nevű mikológus javaslatára egy másik – a subsp. *danubialis* – elnevezés fogadtatott el.

Így azután Szatmár-beregi és még számtalan sík vidéki tájegységünk őshonos kőrisét ma már – jegyezzük meg még egyszer – *Fraxinus angustifolia* subsp. *danubialis* néven tisztelhetjük. Amelynek magyar neve továbbra is magyar kőris maradt. Semmiképpen sem magas kőris!

Asztalos István

Egy történelmi fotó 1949-ből

1949. május elsején, a felvonulás után az egri erdőgazdaság központi épületének hátsó kertrészében (ma itt emeletes épületek állnak) értekezletet tartottak a cég vezető emberei: a vezérigazgató, a főmérnök, az osztályvezetők (akkori titulusuk szerint főelőadók), erdőgondnokok és gondnokhelyettesek. Róluk készült az itt bemutatott felvétel, amelyet méltán nevezhetünk történelminek. A fényképen szereplő személyek történelmi korokat, nemzedékeket testesítenek meg, életpályájukat történelmi események alakították.

Előzménye az volt, hogy 1949 tavaszán megszűntették a MÁLLERD-et, helyette létrehozták a nemzeti vállalatokat, összesen 15-öt. Egerben létrejött az Egeri Erdőgazdasági Nemzeti Vállalat, amely lényegében az Egeri Erdőigazgatóságból alakult át. Tulajdonképpen ezzel a lépéssel kezdődött meg az erdőgazdaságok átszervezése a hatalom képére, és ez a régi rend „reakciós elmeinek” a hatalomból való fokozatos kiszorítását jelentette.

A fotó az újonnan megalakult Nemzeti Vállalat vezető csapatát mutatja be. Itt még együtt láthatjuk a '45 előtti magánbirtokok, egyházi tulajdonú erdők szakembereit, erdőgondnokait – akiknek többségét még megtűrték vezető posztokon – és az új hatalom embereit, a vezérigazgatót és az erdőgondnokok mellé beosztott ún. gondnokhelyetteseket. Középen áll Gon-

da Zoltán, az első káderigazgató (első álló sor, jobbról a hatodik), mellette Ferenczy Ferenc főmérnök (sötét kabátban). Gond Fodor Gyula erdőmérnököt váltotta, és a cég történetében először vezérigazgatónak nevezték. Ez a titulus csak a '80-as években jött vissza Kovács Jenő idejében.

Ferenczy Ferencet a miskolci erdőigazgatóságtól helyezték Egerbe azzal a feladattal, hogy Fodor Gyula igazgatóval együtt szervezze meg az Egeri Állami Erdőigazgatóságot. Ez nem kis feladatot jelentett, itt ugyanis nem volt '45 előtt állami tulajdonú erdő. A Károlyi-birtok volt kivétel, ez Trianon után átkerült a Nemzeti Közművelődési Alapítványhoz.

Miskolcra még egy személy jött át '45-ben: Köröskényi Béla, aki kezdetben felügyeleti tiszt, majd a Nyugat-Bükknél művelési csoportvezető volt nyugdíjazásáig (első álló sor, jobbról az ötödik).

A fényképen látható 55 személy között a legidősebb korosztályt ketten képviselik: Urbánfy Ignác és Lukács Károly erdőmérnökök. Mindketten 1892-ben születtek, mindketten megérték az első világháború harctereit, mindketten vitézi rangot szereztek.

Urbánfy Ignác – Náci bácsi – Selmecbányán szerzett diplomát 1915-ben (ülő sor, balról a második). A háború után Munkácsra lett erdőgondnok, itt élte meg a trianoni döntést, 1928-ig a csehek fennhatósága alatt dolgozott. Ekkor került az

Egri Érsekség uradalmához, a gyöngyöshalmosi gondnokság élére. 1930-ban az összes érseki erdők felügyelőjévé nevezik ki erdőtanácsosi rangban, felnémeti székhellyel. '45 után először a központban, majd utolsó állomásként az Észak-mátrai Állami Erdőgazdaság erdőművelője.

A másik legidősebb kolléga Lukács Károly (ülő sor, jobbról a harmadik) hasonlóan gazdag életpályával. Ő is Selmecen kezdett, de már Sopronban kapott diplomát. 1924-ben indul szakmai pályafutása Sirokban, ahol gróf Károlyi Mihály parádi erdőbirtokán a Kőkúti Gondnokság erdőgondnoka. 1929-ben a Károlyi vagyon nagy részét törvényileg elkobozzák és átadják az állami tulajdonú Nemzeti Közművelődési Alapítvány részére. Ettől kezdve Lukács Károly már állami alkalmazottként folytatja gondnoki munkáját Kőkúton. Ő építi Téry Bélaának, az alapítvány főgondnokának támogatásával a kisanai vadászkastélyt, amely a '60-as években az ominózus Ónody-ügy révén vált ismertté országosan.

A kőkúti gondnokság épületeit a háborúban lebombázták. A gondnokság Vepelénen folytatta tevékenységét, ahol Várnay Géza, Urbánfy István (Urbánfy Ignác öccse), Vass Ferenc (ülő sor, jobbról az ötödik) majd Németh Gyula (első álló sor, jobb szélén) látta el a gondnoki teendőket. Lukács Károlyt a központba helyezik, ahol szinte minden területen és ágazatban

szolgált nagy szakértelemmel. Többek között ő telepítette az erdőgazdaság füzes-abonyi és szőlőcskei gyümölcsőseit.

Urbánfy István (második álló sor, jobb szélén), Náci bácsi testvéröccse, szintén a legidősebb nemzedékhez tartozik (1895-ben született), és eseményekben igen gazdag életúttal rendelkezik. Az első világháborúban bevonultatják, fogságba esik, Elba szigetén raboskodik olasz fogságban. Erdőmérnöki tanulmányait ő is Selmecen kezdi, de már Sopronban fejezi be. Szakmai pályafutása Sándorréten kezdődik az akkor még Károlyi-birtokon, majd az ugyancsak Károlyi családhoz tartozó fehérvárcsurgói erdőbirtokon szolgál 1947-ig, amikor az Egri Erdőgazgatóság verpeléti gondnoka lesz. 1948-ban újra Sándorrétre kerül, ahol az '50-es átszervezésig erdőgondnok.

Az erdőgondnokok közül többen vannak olyanok, akik az államosítás után is megmaradtak a korábbi gondnokságok élén, mind nagytekintélyű, tapasztalt, kiváló szakemberek. Így Imrik Gusztáv a batori káptalani erdőbirtokon (ülő sor, jobb szélén), Bernáth Kálmán Gyöngyösolymoson (ülő sor, bal szélén), Vendel Ferenc Egerbaktán (első álló sor, balról a második), Wágner Lajos Felnémeten, mindhárman az Egri Érseki Uradalom gondnokságain.

A felvételen megjelennek azok a kollégák, akik az 1938–44 közötti időszakban – amikor a Felvidék és Kárpátalja újra Magyarországhoz tartozott – a visszacsatolt területen teljesítettek szolgálatot az ungvári, a rahói és a bustyaházai erdőgazgatóságoknál. Összesen több mint húsz '44 után visszatérő erdőmérnök, erdész és kiegészítő személy kap állást az újonnan alakult egri erdőgazgatóságnál. Közülük a fényképen láthatjuk Blickhardt Józsefet, aki Bustyaházán volt erdőgazgató (középen csokornyakkendőben), Sass Barnát (második álló sor, jobbról az ötödik) és Hibbey Albertet szintén Bustyaházáról (első álló sor, jobbról a tizedik), Bánky Gyulát (első álló sor, bal szélén), Szadlis Sándort (első álló sor, balról a hetedik), Oroszlány Endrét (ülő sor, jobbról a második), és Wolf Miklóst Rahóról (harmadik álló sor, jobb szélén), Szilárd Tivadart Ungvárról (ülő sor, jobbról a negyedik).

Jelen vannak a fotón a gondnokhelyettesek is. Ezt a munkakört a hatalom arra találta ki, hogy érvényesítse politikai célkitűzéseit, elsősorban személyzeti kérdésekben. Általában fizikai dolgozók közül emeltek ki a párt számára megbízható személyeket, és azzal a nem nyilvános feladattal bízták meg, hogy kiszűrjék a reakciós elemeket és kezdeményezzék eltávolításukat.

Sokféle ember, sokféle személyiség töltötte be ezt a posztot, a szivárvány minden színében játszott a húszegynéhány egyénből álló helyettesi állomány. A két szélsőséget képviselő figura álljon itt példaképpen. Az egyik Fehér Sándor, a szilvásváradai gondnokhelyettes (ülő sor, jobbról a hetedik), aki Hibbey Albert mellé volt beosztva. Hibbey erős akaratú ember volt, aki nem volt hajlandó végrehajtani az ugyancsak akaratos gondnokhelyettes személyekre vonatkozó indítványait, ezért állandó összetűzések voltak közöttük.

A másik szélsőség a szomszédos Belpátfalván volt, ahol apám, Wágner Lajos volt a gondnok (második álló sor, jobbról a negyedik), Vass Alajos volt a gondnokhelyettes (ülő sor, balról a harmadik). Vass Lojzi (mindenki így hívta) szinte istenként tisztelte apámat. Most a napokban tudtam meg, hogy még él, 87. évét tölti és beszéde, gondolkodása még mindig tiszta, jól emlékszik a régi dolgokra. Amikor felkerestem, azt próbáltam kifürkészni, hogy mivel vívta ki apám beosztottai osztatlan elismerését. A titok nyitja az volt, hogy ő nem játszotta azt a szerepet beosztottai előtt, hogy „én vagyok a főnök, mindent jobban tudok, mint az embereim”, mindenben kikérte az emberei véleményét. Ezért tisztelték, és így adott sikerélményt azoknak, akiktől teljesítményt várt.

Vass Lojzi olyan nagyra tartotta apámat, hogy – mint elmondta – alkalmasabbnak vélte őt az ország első emberének, mint az akkor hivatalban lévő.

1950 és 53 között diplomás ember sem erdőgazdasági igazgató, sem erdészvezető (üzemegység-vezető) nem lehetett.

A gondnokhelyettesek közül ketten az 1950. évi nagy átszervezők erdőgazgatók lettek: Vitai József (ülő sor, jobbról a negyedik), aki Sándorréten volt helyettes Urbánfy István mellett, a Dél-mátrai Állami Erdőgazdaság igazgatója lett, Fehér Sándor pedig Szilvásváradról az Észak-mátrai Állami Erdőgazdaság igazgatói székébe került, később pedig több magas beosztás után az Erdért vállalat vezérigazgatói posztját töltötte be. Az ő sorsa, tragikus vége különböző írásokból már jól ismert a nagyközönség előtt.

Az Egri – későbbi nevén Nyugat-bükki – Állami Erdőgazdaság első igazgatója Papp István lett (ülő sor, ölében gyermek), a borsodnádasdi gondnokságon erdészkedett, 1949-ben a Nemzeti Vállalat személyzetisé lett, majd '50-ben az átszervezéssel igazgató. Egy évig volt igazgató, ma már szinte senki nem emlékszik rá.

A csoportból még további két személy lett erdőgazdasági igazgató: Wágner Lajos

és Zelnik István. Wágner Lajost 1953-ban nevezték ki a Nyugat-Bükk élére, amikor a politikában némi enyhülés volt. Először csak hárman, később egyre többen lehetnek újra erdőgazdasági igazgatók mémmöki diplomával.

Zelnik István a nagybáttonyi gondnok (álló sor, jobbról a negyedik) 1950 után a Zagyvavölgyi Állami Erdőgazdaság főmérnöke lett, később a zamárdi gazdaság főmérnöke, majd igazgatója.

A csoportból négyen főmérnökök lettek az '50-es átszervezést követően: Sági István az Észak-Mátránál Fényespusztáról (második álló sor, jobbról a hetedik), Vendel Ferenc a Dél-Mátránál, Bánky Gyula a Heves megyei Erdőgazdasági Egyesülésnél (első álló sor, jobb szélén) és Molnár László a Mátrai Állami Erdőgazdaságnál (első álló sor, jobbról a harmadik). Közülük a legfiatalabb és egyben a csoportkép legfiatalabb embere Molnár László, aki '48-ban kapta meg diplomáját. Rakonczay Zoltánt váltotta a főmérnöki posztján 1963-ban az összevont mátrai cégnél.

Az 1945 után végzetek nemzedékéből a képen láthatók: Gillay József, Murányi János, Lukács István, Szircsák Ferenc és Bogár József. Gillay (második álló sor, balról a második) az erdőfelügyelőségénél kezd, majd Bükkzsércen erdőgondnok. Murányi János (első álló sor, balról az ötödik) Felsőtárkányban, majd Tiszafüreden erdőgondnok, később Gödöllőre, azután az OEF-hez kerül. Lukács István Ózdon erdőgondnok (második álló sor, bal szélén), majd 1950-től az EMÉRT-nél dolgozik. Szircsák Ferenc a ma élők egyike (harmadik álló sor, balról a második), igen változatos életpályát futott be. Munkahelyei: központ, Kereskedelmi Osztály, Tiszafüred, Belpátfalva, Felnémet (gondnok), EMÉRT, Erdőrendezés, Mátrafüredi Erdőgazdaság, Budavidek (később Gödöllő), jelenleg nyugdíjasként Gyöngyös környékén erdőbirtokossági ügyeket intéz. Végül Bogár József (második álló sor, balról a tizenkettedik), akit a faiparral foglalkozók országszerte ismertek, a gyöngyösi fatelepen, majd a szilvásváradai fűrészüzemben (1974-ben lebontották), később a felnémeti fűrészüzemben volt vezető. Faipari osztályvezetőként ment nyugdíjba, de a cég még nyugdíjasként is igénybe vette német nyelvtudását és szakmai ismereteit.

Még egy jellegzetes személyiségről kell írnom: ő pedig Zádor Oszkár, az egyetlen szakállas ember a csoportban (első álló sor, balról a tizedik). Mozgalmas szakmai útja Répáshután kezdődik 1935-ben, egy év múlva már Szilvásváradon dolgozik Pallavicini őrnagy erdőbirtokán, ahol ha-

marosan fővadászi teendőket lát el. '45 után az életpálya a szilvásvárad, majd a bátori gondoksnál folytatódik, ahol üzemegység-vezető. 1953 és '67 között Fényespusztán erdészvezető. Az országban sokan ismerik, leginkább a festői szépségű Rudolftanyáról, ahol nyugdíjasként éveken keresztül ő volt a gondnok. Tisztelői emléktáblát helyeztek el az épület falán arcképével.

A felvételnél van még egy érdekessége. Érdemes szemügyre venni a csoport mögött álló épületet a fából készült mives körfolyosóval. Az érseki épületekhez tartozott '45 előtt, ezt követően az erdőgazdaság használatába került az utcafronton lévő főépülettel együtt. Amikor 1956-ban létrehozzák Budapesten az OEF Erdővédelmi Állomását, ennek egri kirendeltsége ebben az épületben kezdi tevékenységét két fővel: Szontagh Pállal és Kollonits Józseffel. 1963-ban létrehozzák az ERTI Mátrafüredi Kísérleti Állomását, ide helyezik

át Szontaghot és Kollonitsot, az „erdővédelmi pavilont” (így hívták az épületet) lebontják. Ma lakóépületek állnak a területen.

A leírtakból talán érthető, hogy miért illett ezt a csoportképet történelmi jelzővel. Az élet egy pillanatát mutatja a kép, a szereplők élettörténete a legidősebbektől a ma is élőig három évszázadot ível át. Ezek az emberek átérték, részesei voltak nagy történelmi eseményeknek, a háborúknak, a Trianon utáni Magyarországnak, Felvidék és Kárpátalja visszacsatolásának és újra elvételének, az erdők államosításának, a Rákosi-kornak. A '49 utáni időszakban sokan közülük – mint erdőgazdaságok igazgatói, főmérnökei és az erdőgazdálkodás más posztjain munkálkodó egyének – szerepet játszottak az '50-es, '60-as évek erdészettörténetében.

Én magam abban az örömteli helyzetben voltam és vagyok, hogy a csoportképen lévők közül sokakat ismerhettem

gyerekkoromban apám révén és később szakmai pályám során. Többször találkoztam a két legidősebb kollégával. Urbánfy Ignáccal és Lukács Károllyal, jól ismertem a két ma is élő személyt Szircsák Ferencet és Vass Alajost, akikről már szoltam, és akikkel a közelmúltban elbeszélgethettem.

A mai kollégák valószínűleg már csak kevés embert ismertek a képen lévők közül, talán néhányukról hallottak idősebbektől, de a legtöbb bemutatott személy neve sokaknak már nem mond semmit. Ezzel az írással – mint a korábbiakkal is – az a célom, hogy a múlt emlékeit, a korábbi idők szereplőit ne csak a halványuló emlékezet és a szájhagyomány őrizze meg foszlányokban, hanem fotókkal, írásokkal adjuk tovább a maiaknak és a jövő nemzedékeinek.

Remélem, hogy ha szerény mértékben is, de hozzájárulhattam mindehhez.

Wágner Tibor

Tulajdonunkban az OEE első elnökének portréja

A 30x20 cm-es ceruzarajz gróf Keglevich Bélát, a megújult Országos Erdészeti Egyesület első elnökét ábrázolja. A mű készítője 1865-70 táján a híres velenicei származású magyar festő, Marastoni József volt. A portrét egy magánszemély felajánlása alapján az Országos Erdészeti Egyesület vásárolta meg az elnökség 2009. július 27-i ülésének döntése alapján.

Álljon itt emlékezésül néhány adat gazdag életútjából: Keglevich Béla, (buzini gróf) cs. kir. kamarás és főispán 1833. március 10-én született Budán. Az egri líceumban és a pozsonyi akadémián végezte tanulmányait. Országgyűlési képviselő és a ház jegyzője volt több ciklusban. Később Párizsba került, ahol Rotschild báró pénzügyi titkára volt. Tiszta Kálmán 1886-ban hazahívatta és Heves megye főispánjává nevezte ki. Ezt követően vasúti társaságoknál és pénzügyintézeteknél viselt tisztségeket. Kiterjedt publikációs tevékenysége mellett kiválóan festett, főként vadászati témájú csendéleteket. Az Országos Erdészeti Egyesületnek 1866–1875 között volt elnöke.

Keglevich Bélát a kilencéves elnöki tisztról való lemondása után így méltatta munkatársa, Bedő Albert, aki az Egyesület titkáráként dolgozott vele:

„Keglevich Béla gróf az »Országos Erdészeti Egyesület« ügyeinek vezetését,

mint elnök 1866. december hó 9-én vette át. Ezen tisztének, melyet az erdészeti szakközönség kitüntetései szorgalmazó kérésére vállalt el, a legbuzgóbb odaadással törekedett megfelelni; örömet szentelt időt és munkát, a még oly sok részről mellőzött, híveinek nem csak dicsőséget nem, de még megérdemelt tiszteletet is ritkán nyújtó, erdészeti szakügyeinek előmozdítására. ... Keglevich Béla grófnak köszönhető, hogy az »Országos Erdészeti Egyesület« ma már oly alaptörkével rendelkezik, miszerint fenn-

állása mostoha viszonyok esetére sem lesz veszélyeztetve ... Nem kisebb érdemet szerzett ő azonban azáltal is, hogy az egyesület tekintélyét és befolyását mindenütt emelni igyekezett ... neki köszönhetjük főleg, hogy egyesületünk a magasabb körökben is ismeretessé lett és működése elismerésre talál.”

Maga Keglevich gróf az Országos Erdészeti Egyesület 1867. évi losonci közgyűlését megnyitó beszédében, amelyben külön is kiemelte a tudomány szerepét a helyes erdőgazdálkodási gyakorlat kialakításában, többek között az alábbi három fontos feladatot is megfogalmazta az Egyesület számára, amelyek napjainkban időszerűek:

„I. oda kell hatnunk, hogy a tulajdon-jog szent elvének gyakorlati érvényt szerezzünk,

II. hogy a méltányosság alapján az erdőt minden szolgálmány terhétől fel szabadítsuk,

III. hogy oly szakképzett munkaerőt teremtsünk, mely a legnyomasztóbb körülmények között is képes legyen a lehető legcélszerűbb uton haladni és ez által az erdőt jövedelmező vagyonná fejleszteni.”

Gróf Keglevich Béla portréja az Egyesület Könyvtárában tekinthető meg.

Dr. Sárvári János
a könyvtár őre

Jegyzőkönyv az Országos Erdészeti Egyesület Elnökségének 2009. december 15-i rendkívüli elnökségi üléséről Budapest

Az ülés helyszíne: OEE Tanácsterem

Jelen vannak:

Elnökség tagjai: Dr. Pethő József elnök, Schmotzer András általános alelnök, Bodor Dezső Károly magánérdős alelnök, Doros István technikus alelnök, Harashti Gyula EL SzB elnök, Horgosi Zolt, Kertész József, Kiss László, Máté Zoltán, Puskás Lajos és Tihanyi Gyula régióképviselők.

Tanácskozási joggal: Bak Julianna Ellenőrző Bizottság tagja, Dr. Sárvári János, MEGOSZ ügyvezető elnöke, Pápai Gábor főszerkesztő és Mester Gézáné titkárságvezető.

Kimentését kérte: Kolozsvári Ákos Ellenőrző Bizottság elnöke, Ormos Balázs főtitkár, Dr. S Nagy László MTESZ alelnök.

Dr. Pethő József elnök köszöntötte az elnökségi ülésen megjelenteket. Az Elnökség teljes létszámban jelen van (11 fő), határozatképes. A jegyzőkönyv vezetésére Mester Gézánét, hitelesítőknél Kertész Józsefet és Harashti Gyulát kérte fel, mellyel az Elnökség tagjai egyetértettek. A mai rendkívüli elnökségi ülésnek – melynek összehívását Schmotzer András általános alelnök kezdeményezte – egyetlen napirendi pontja a 2010 évi választások lebonyolítása körül kialakult ellentmondás megszüntetése. Ezzel kapcsolatos véleményét írásban Schmotzer Andrásnak és minden elnökségi tagnak megküldte, melyet szóban nem kíván kiegészíteni.

Schmotzer András javaslatot tett arra, hogy az elnökségi ülésről magnófelvétel készüljön, mellyel az Elnökség tagjai egyetértettek, de technikai okok miatt nem valósult meg. Tájékoztatta továbbá az Elnökség tagjait, hogy Kolozsvári Ákos betegség miatt nem tud részt venni az ülésen, ezért Bak Juliannát kérte fel, hogy képviselje az Ellenőrző Bizottságot. Röviden ismertette az írásban kiküldött észrevételeit, mely szerint az Elnökség a 9/2007. (március 13.) sz. határozatával szabályokat szegett, ezért visszavonása elengedhetetlen. E határozat az elfogadás pillanatában már ellentétes volt az ugyan ezen elnökségi ülésen elfogadott 10/2007. (március 13.) sz. határozattal, amely az új Választási Szabályzatot hatályba léptette. Az új Választási Sza-

bályzat I/4.§ /8./ pontja „Az Egyesület a tisztségviselőit négy évre választja.” Továbbá a /9. /pont „A napokban megállapított határidőt naptári napokban kell számolni.”

Az elnökségi üléseken többször felfutott az elnökségi határozat és a szabályzatok összehangolásának megteremtése, de ez nem következett be. A 2009. május 7-i Küldöttközgyűlésen is ebben a témában több küldött kifogásolta az összhangot, és jegyzőkönyvbe foglalták, hogy a Küldöttközgyűlés felkérte az Elnökséget az ellentmondás feloldására. Ez mind a mai napig nem történt meg.

Fel lehetett volna oldani az ellentmondást, ha az elmúlt fél év során az Alapszabály Szerkesztő Bizottság megalakult volna, és kidolgozta volna az Alapszabály módosítását, ami alapján a 2009. évi Küldöttközgyűlés módosíthatta volna az Alapszabályunkat. Ez a munka sajnálatos módon elmaradt! Így a jelenlegi helyzetben nem maradt más hátra, csak a 9/2007. (március 13.) sz. határozat visszavonása.

Hozzászólások:

Kertész József: a határozat elfogadása akkor ésszerűnek látszott. De elmarasztalja Ormos Balázs főtitkárt, amiért nem nézte meg, hogy ez a határozat nem ellentétes-e az Alapszabállyal. Véleménye szerint vannak rossz döntések, melyeket el kell ismerni. Ezért azt kéri az Elnökségtől, hogy vonja vissza a 9/2007. (március 13.) sz. határozatát.

Doros István: egyetért Kertész Józseffel. Véleménye szerint az Elnökségnek a vállalt feladatait becsülettel kell végrehajtani. Úgy látja, hogy ebben a kérdésben az Elnökség megosztott lett. Ormos Balázs javaslata volt, hogy a Tisztújító Küldöttközgyűlés őszi időszakra kerüljön. A 9/2007. határozatot ma is elfogadná, mivel azonban ellentétes mind az Alapszabállyal, mind pedig a Választási Szabályzattal, most nem látja betartottnak.

Máté Zoltán: az Elnökség teljes egyetértésben és jóhiszeműen szavazta meg a 9/2007. határozatot. Nagy mulasztás, hogy e határozat nem került a Küldöttközgyűlés elé. A régiójába tartozó helyi csoport titkárai javasolják a határo-

zat visszavonását és az Országos Választási Bizottság felállítását.

Tihanyi Gyula: egyetért az előtte fel szólalókkal. Javasolja, hogy a következő Elnökség foglalkozzon a választások rendjének megváltoztatásával, mert véleménye szerint is időszerű lenne. Kéri a határozat visszavonását.

Kiss László: ellentétben Kertész Józseffel e határozat elfogadását jónak tartja, és nem érzi saját hibájának, hogy nem lett keresztül vezetve a szabályzatokon, és nem óhajtja most visszavonni. Törvényes és szabályos döntés meghozatalát kéri.

Harashti Gyula: a kialakult feszültséget elsősorban azt az egyesületi alkalmazottat marasztalja el, aki nem figyelmeztette az Elnökséget a szabályzatok és a határozat ellentmondásainak feloldására. A 9/2007. határozat elfogadását nem kívánja visszavonni.

Horgosi Zolt: 2007-ben az a döntés volt, hogy válasszuk el az OEE választásokat a politikai választásoktól, ezért fogadta el az Elnökség a határozatot. Nehézményezte, hogy nincs itt az a fizetett alkalmazott, aki felelős azért, hogy mindez időközben nem került a szabályzatokon átvezetésre. A szabálytalanságot az Ellenőrző Bizottságnak is észre kellett volna vennie. Kéri, hogy az Ellenőrző Bizottság vizsgálja ki a kialakult helyzet személyi felelősségeit.

Schmotzer András tájékoztatta az elnökség tagjait, hogy Ormos Balázs az egyetemen folyó államvizsga bizottsági tagsága miatt nincs itt.

Puskás Lajos: az Elnökség méltatlan helyzetbe került. Ezt tisztázni kell, és szabályos választásokat kell tartani. Azt senki nem vette észre, hogy e határozat elfogadása szabályzatellenes. Szükségesnek tartja az új Választási Bizottság megválasztását.

Doros István: Schmotzer András azért hívta össze a rendkívüli elnökségi ülést, hogy szabályos döntés szülessen. A határozatot elfogadná, de mivel ellentétes mind az Alapszabállyal, mind pedig a Választási Szabályzattal, kéri annak visszavonását.

Bodor Dezső Károly: elvárta volna, hogy az egyesület fizetett alkalmazottja tájékoztassa az Elnökséget a szabálytalanságról. Az Elnökség jó döntést hozott, amikor elfogadta a határozatot, de nem vitte a Küldöttközgyűlés elé.

Dr. Pethő József: az elhangzott vélemények után a következő javaslatot terjesztette elő: a kialakult ellentmondásos helyzet törvényes megoldása csak egy

rendkívüli Küldöttközgyűlés összehívása lehet, amely döntésével mindenre egyértelmű választ ad.

Bak Julianna: az Ellenőrző Bizottságnak egyik legfőbb feladata, hogy ellenőrizze az egyesület érvényben lévő Alapszabálya szerinti szabályos működését. Az Ellenőrző Bizottság kötelessége, hogy felhívja az Elnökség figyelmét a törvényes és szabályos döntéshozatalra. A 9/2007. (március 13.) sz. határozat megszavazása jogszerű volt, de annak átvezetését az Alapszabályon a Küldöttközgyűlésnek kellett volna elfogadni és megszavazni és ennek érdekében nem történt meg a megfelelő intézkedés.

Tájékoztatta az Elnökséget, hogy a kialakult helyzetben is többféle döntést hozhat. Az egyesület szabályzatait maga alkotja, nagy a szabadság ebben a tekintetben, csak a kellő döntési fórumokon kell a változásokról dönteni. A jelenlegi Alapszabály addig van érvényben, ameddig az újat a Küldöttközgyűlés el nem fogadja. A Választási Szabályzat módosításának elfogadása pedig (a jelenlegi) Alapszabály 10. pontja szerint az Elnökség hatásköre.

Amennyiben az Elnökség fenntartja a 9/2007. (március 13.) sz. határozatát, úgy meg kell hoznia azokat a határozatokat is, amelyek az Alapszabály és a Választási Szabályzat módosítását elrendeli. A jelenlegi helyzetben a Küldöttközgyűlés jogosult, és időben még képes is olyan döntéseket hozni, ami a jövő évi választások későbbi időpontban való szabályosságát garantálhatják.

Amennyiben visszavonja az Elnökség a 9/2007. (március 13.) sz. határozatát, úgy ki kell tűznie a 2010. évi választások időpontját annak érdekében, hogy a Választási Szabályzat II. fejezet 5.§ /3/ bekezdése szerint, a tisztújító Küldöttközgyűlés tervezett időpontja előtt 150 nappal megválasztthassa az Elnökség az Országos Választási Bizottságot.

Az Ellenőrző Bizottság nevében arra kéri az Elnökséget, hogy bármelyik megoldás mellett dönt is, valamennyi szükséges döntést hozza meg annak érdekében, hogy a 2010. évi tisztújításra szabályosan kerülhessen sor. A kialakult helyzetről az Ellenőrző Bizottság elnökét tájékoztatni fogja, és maga is javasolni szándékszik, hogy a felelősség kivizsgálásra kerüljön.

Schmotzer András javasolta, hogy az írásban előzetesen megküldött, alább ismertetett határozatot az Elnökség fogadja el:

14/2009. (december 15.) sz. határozat

Az Elnökség a 9/2007. (március 13.) sz. határozata: „Az Országos Erdészeti Egyesület Elnöksége úgy döntött, hogy a négyévente megtartandó tisztújító Küldöttközgyűlés időpontja az őszi időszak-

ra kerüljön, a régi elnökség leköszönése és az új elnökség ünnepélyes beiktatása pedig a volt Székházunk Erdésztermében, a decemberi Ünnepi Küldöttközgyűlésen történjen meg.

(Jelen van 9 fő elnökségi tag, 9 igen, 0 nem, 0 tartózkodás)”

Mivel az Elnökség 9/2007. (március 13.) számú fenti határozata elrendelés az érvényes Alapszabály 11.§ 5. pontjával (9. old.) elfogadva 1999. május 19., valamint az OEE Választási Szabályzat Általános rendelkezések 4.§ 8.- 9. pontjaival (elfogadva 10/2007. (március 13.) sz. elnökségi határozattal), ezért visszavonja, és egyben arról határoz, hogy a 2010 évben esedékes egyesületi tisztújítást az érvényben lévő egyesületi szabályzatok szerint bonyolítja le.

(Jelen van 11 fő elnökségi tag: 6 fő igen: Kertész József, Doros István, Puskás Lajos, Máté Zoltán, Tibanyi Gyula, Schmotzer András; 5 fő nem: Dr. Pethő József, Kiss László, Haraszi Gyula, Bodor Dezső Károly, Horgosi Zsolt, 0 fő tartózkodott)

Schmotzer András javasolta, hogy az Elnökség jelölje ki a 2010 évi Tisztújító Küldöttközgyűlés időpontját, és azt határozatban rögzítse.

15/2009. (december 15.) sz. határozat

Az Országos Erdészeti Egyesület Elnöksége úgy döntött, hogy a jövő évi Tisztújító Küldöttközgyűlés időpontja 2010. május 14. (péntek).

(Jelen van 11 fő elnökségi tag: 6 fő igen: Kertész József, Doros István, Máté Zoltán, Tibanyi Gyula, Puskás Lajos, Schmotzer András, 0 fő nem, 5 fő tartózkodás: Dr. Pethő József, Kiss László, Haraszi Gyula, Bodor Dezső Károly, Horgosi Zsolt)

Az Elnökség az alábbi indokok alapján a további határozatot hozta:

A jelenlegi tisztségviselőket 2006. május 26-án választotta meg a Küldöttközgyűlés – tehát a jelenlegi tisztségviselők mandátuma a Szabályzataink szerint 2010. május 26-ig tart, ezért az Országos Választási Bizottságot e dátumtól 150 napot visszaszámolva kötelező létrehozni.

16/2009. (december 15.) sz. határozat

Az elnökség saját javaslata alapján az OVB elnökének Wisnovszky Károlyt választotta meg.

(Jelen van 11 fő elnökségi tag: 10 fő igen, 1 fő nem, 0 fő tartózkodás)

Az Elnökség a régióképviselek javaslata alapján a következő tagtársakat választotta meg az OEE Országos Választási Bizottságába

Győr-Moson-Sopron, Vas, Zala és Veszprém megyei régió: Dr. Marosi György

Baranya, Somogy, Tolna megyei régió: Nádas József

Pest, Fejér, Komárom-Esztergom és Budapest régió: Keresztes György

Nógrád, Heves és Borsod-Abaúj-Zemplén megyei régió: Tóth Gábor

Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar és Szolnok megyei régió: Juhász Lajos

Csongrád, Bács-Kiskun és Békés megyei régió: Sere Ferenc

(Jelen van 11 fő elnökségi tag: 11 igen, 0 fő nem, 0 fő tartózkodott)

Az Elnökség a megválasztott testületnek eredményes és hatékony munkát kíván azzal, hogy 150 napon belül a Tisztújító Küldöttközgyűlés sikeresen összehívható legyen és az új, választott tisztségviselők megkezdhesék eredményes választott tevékenységüket.

Dr. Pethő József megköszönte a meghívottak és az Elnökség tagjainak munkáját és az ülést bezárta.

K.m.f.

Mester Gézáné
jegyzőkönyvvezető

Dr. Pethő József
elnök

Hitelesítők: **Kertész József**
Haraszi Gyula

ÉRTÉKÖRZÉS, ÉRTÉKTEREMTÉS

Az Országos Erdészeti Egyesületnél végzett szolgálatom a leghosszabb szolgálat a munkaviszonyaim között. Az Egyesület történetében a hatodik leghosszabb ideig funkcióban lévő főtitkár vagyok. Az elmúlt évek során számos eredményt sikerült elérni az elnökségekkel és a tagsággal közösen.

Tájékoztatom a tisztelt Elnökséget és a tagságot – mivel az elnökségi ülésen hivatalos elfoglaltságom miatt részt venni nem tudtam és azóta semmiféle tájékoztatást sem kaptam –, hogy a 2009. december 15-i Elnökségi ülésről készült jegyzőkönyvben szereplő, rám nézve terhelő mondatok a valóságnak nem felelnek meg. A bizonyító dokumentumok az Egyesület irattárában bárki számára hozzáférhetőek.

Számomra az Egyesület az értékörzés és értéktéremtés szent helye.

Budapest, 2010. január 7.

Ormos Balázs
főtitkár

dr. Borsos Zoltán
(1924–2009)

Gyémántoklevelének átvétele után hallottam utoljára jellegzetes hangját. A megélt szép kor teljes szellemi frissessége tükröződött vissza, ahogy az erdő poéziséről beszélt. Mindennap újabb és újabb versek

tanulásával tartja karban szellemi kondícióját – mondta. Alig telt el egy hónap, s a hirtelen egyszer ismétlődő baráti összejövetelen, 2009. október 16-án érte utol a halál.

Dr. Borsos Zoltán okleveles erdőmérnök az erdőművelés országosan elismert szaktekinthelye, a II. világháború utáni Vas megyei erdésznevezdek egyik meghatározó alakja volt. Megtisztelő számomra, hogy volt munkatársaként a fájdalmas elköszönés soraival idézhetem meg sokoldalú és színes egyéniségét.

A Vas megyei Dukán, a sárvári Farkas-erdő közelségében, a Dukai Takách Judit költőnő késői leszármazottjaként 1924. november 24-én született. Ehhez csak egy adalék: a költőnő születésének kétszáz éves évfordulóján, 1995-ben, a családja utánoszlatatlan interpretálásával kápráztatta el a jelenlevő irodalomszerető közönséget.

Elemi iskolájának hat osztályát szülőfalujában végezte, majd a nyolcosztályos középiskola Pápán, a Református Kollégium Gimnáziumában folytatódott, hogy mindehhez hően öhajtott betetőzőként, 1949-ben – a soproni erdőmérnöki oklevél társuljon. Tanulmányai befejezése után végleg visszatért Vas megyébe az erdő szolgálatára, a közügyek erdészhez méltó képviselőre.

Az erdészpálya aktív éveit – 1949–1985 között – a többször „átkeresztelt” Vas megyei Állami Erdőgazdaság területén folyamatosan az erdőművelés teljes spektrumában töltötte el. Szerencsés is volt, hisz munkába állásakor a magyar erdőgazdálkodás legaktívabb korszaka kezdődött. A nyitány a háborús károk felszámolásának hősi időszaka, majd ezt követte – az általa is oly sokszor elemzett – a magyar erdők intenzív területbővítésének és az erdő- és termőhely-típológiára alapozott erdőművelésnek az ún. aranykora. Mindez a fiatal erdőmérnököt a Kemenesalja és a Vas-Zalai-hegység erdőgazdasági tájon, ez utóbbi legkedveltebb Farkaserdejében találta meg, hogy egy életre szóló érdeklődést, teljességre törekvést váltson ki. Együttal igazi szakmai kihívás is volt a kemenesaljai szélsőséges termőhelyre fafajtát találni és felelősség a nagy elődök gyertyános-tölgyes-gazdálkodásban elért elméleti és gyakorlati eredményeinek népszerűsítése és továbbvitele. Ezzel az összetett kutató és feltáró munkával szakmai elismerést és országos érdeklődést váltott ki. Neve összekapcsolódott a Farkas-erdő erdőgazdálkodásával. Egy emlékkép ebből az időszakból: az erdőgazdaságok erdőművelési osztályvezetőinek farkaserdei tapasztalatcseréjén állta a sarat az általa képviselt klasszikus erdőfelújítás kontra tarvágas üzemmod vi-

tájában. Az „Erdő a közjóért” c. könyvében hatvan esztendő gyakorlati erdőművelő és erdőkutató – több mint száz publikációra és előadásra alapozott – munkásságát foglalta össze. Néhány kiemelés a kötetből: „...Meggyőződéssel vallom, hogy a vasi erdőkben lehet és kell is nagy mennyiségű, jó minőségű fát termeszteni... Az erdők termelési, védelmi, szociális, üdülési rendeltetése egyenlő értékű... Az ökológiai alapú erdőgazdaság csak akkor teljesülhet ki, ha a levegő, a víz, a talaj, az élővilág, a táj és a települések védelmét is biztosító természetes, természet-szerű és természetközeli erdei ökoszisztémákat megvédjük.”

A szakmai munkássága csak akkor lesz egész, ha a közjóléti erdőgazdálkodásban, a környezetvédelemben, a környezetfejlesztésben és tájalkításban betöltött szerepéről és eredményeiről sem feledkezünk el, amelyek autópályák, parkerdők, arborétumok, útfásítások, parkok, zöldövezetek létrehozásában testesültek meg. Ide is jut egy csillogó tett: a Vas megyei Egyházashegyén Berzsenyi-parkot tervezett és létesített, tisztelegve ezzel a költőóriás emléke előtt – a hálás falu díszpolgárává választotta.

Dr. Borsos Zoltán szakmai munkáját az alaposság, a következetesség és igényesség jellemezte. Cselekedeteiben szilárd, partneri kapcsolataiban korrekt, vállalatához lojális, egyessüléhez hű volt.

Az életmű második fejezete – a közéleti ember szerepvállalása – méltó a szakmában elért eredményeihez. Az erdészszakot plusz terhet jelentő tisztségek felvállalásával képviselte az OEE Helyi Csoportjában, szakosztályaiiban, választmányában, a Vas megyei MTESZ-ben, a MTA Veszprémi Bizottságában, a Szombathelyi Tudományos Társaságban és más társadalmi szervezetek szintjén. A célja mindig az volt, hogy az erdészszakma kereteit kitágítva, értékeinket mind szélesebb társadalmi közeg előtt ismertté kell tenni. Az erdész hagyományaink lelkes, igényes ápolója volt. Emlékezetes 2000. évben, a szombathelyi Millenniumi Díszszakestélyen történő elnöki szereplése. Az 1980. évi gödöllői Vándorgyűlésen egy ismert művész főerdőmesterré történő avatásának ceremóniáján – főszereplésével – felejtethetetlen bravúrt hajtott végre.

Az 1988-ban kiadott „Az erdőt szolgáljuk” c. könyve himnusz az erdészszakhoz. Az erdész megbecsülése, az erdészszak iránti tisztelet és mély alázat, az erdésznevezdek „nem középiskolások fokon” történő tanítása, az erdész alapértékeinek ébrentartása – mind-mind a szakmájában nagy felelősséget viselő kolléga hitvallásának része. Az iránta érzett kegyelet igazi kifejezése lenne, ha napjaink zűrzavarában elérne hozzánk figyelmzettetése.

Dr. Borsos Zoltán mind belföldön, mind külföldön elismert volt szakterületén, népszerű volt szűkebb hazájában, tekintélyt szerzett az erdészszaknak. Munkáját – minden oldalról elismerve – kitüntetések sora kísérte. Többek között elsőként kapta meg a Kaán Károly-emlékérmet, oktató tevékenységéért a Nagyváthy János-díjat és a Pro Universitate Soproniensis kitüntetést, Vas megyei tevékenységéért Széchenyi István-ki-

tüntetést, a Gayer Gyula emléklakettet és a MTESZ-díjat.

Tisztelt Zoli Bátyám! Talán egyetemes velem, ha Arany János soraival búcsúzom el Tőled:

„...tölgyek alatt,
Valamerre jártam,
Szülőhonomat
– Csakis ott – találtam...”

Dr. Pethő József

Dr. h. c. dr. Kató Ferenc
(1931–2009)

2009. szeptember 6-án hosszantartó betegség után, életének 78. évében elhunyt Prof. Dr. Kató Ferenc, a göttingeni Georg-August Egyetem professzora, a Nyugat-magyarországi Egyetem tiszteletbeli dok-

tora, honoris causa cím birtokosa.

Erdőmérnöki tanulmányait Sopronban kezdte 1952-ben, oklevélét a göttingeni Georg-August Egyetem Erdészeti Karán szerezte meg 1959-ben. 1963-ban Hannoverben tett államvizsgát. A Szövetségi Biológiai Kutatóintézet Erdei Növények Betegségei részlegében tudományos munkatársként dolgozott 1963–1966 között. Promotio, Dr. forest címet szerzett a Göttingeni Egyetem Erdészeti Karán 1967-ben. A Göttingeni Egyetem Erdészeti Üzemgazdaságtani Tanszékén tudományos asszisztensként tevékenykedett 1964–1974 között. 1973-ban Erdészeti üzemgazdaságból habilitált. 1974-ben kinevezték akadémiai tanácsosnak, majd akadémiai főtanácsos lett a göttingeni Üzemgazdaságtani Tanszékén. 1976-ban címzetes egyetemi tanárrá, 1979-ben pedig rendes egyetemi tanárrá nevezték ki. Oktatási és kutatási tevékenységének súlypontját az erdőérték-számítás, a befektetés-számítás és az operációkutatás kérdésköre képezték. Az Erdészeti és Faipari Egyetemtől 1989-ben egyetemi tiszteletbeli doktori címet (honoris causa) kapott. Kató professzor úr hosszú időn keresztül szoros kapcsolatot ápol az Erdészeti és Faipari Egyetemmel. Mint az egyetemek közötti együttműködés szervezője, sok oktatónak segítette a göttingeni tanulmányait, tanfolyamait, tanulmányútjait. A kiutazási lehetőségek biztosítására aktívan szervezte a göttingeni kollégák magyarországi látogatását, sokan az Ő közreműködésével ismerték meg a magyar erdőgazdálkodást, a magyar erdészeket. A rendszerváltás időszakában tapasztalatait a magyarországi erdészeti ökonómia szolgálatába állította, az erdészeti szakirányítás számára hasznos tanácsokat adott, az útkeresésben az erdőgazdálkodási vezetés számára eligazítást nyújtott. Az erdőmérnöképzésben jelentős többletmunkát vállalva németországi oktatása mellett Sopronban is előadásokat tartott az Erdészeti Üzemgazdaságtan témakörében, amelyhez jegyzetet állított össze 1991-ben. Különösen fontos volt az erdőérték-számítási kutatásainak ismeretése, amellyel új lendületet adott ezen diszciplína művelésének, például a csoportos gyéritések számítógépes szimulációs programjával. Az Üzemtan Tanszék tevé-

kenységét segítő, 1994-ben alakított Tudományos Tanács munkájában aktívan részt vett, németországi tapasztalatainak átadásával értékes segítséget nyújtott az alakuló Roth Gyula Erdészeti és Vadgazdálkodási Tudományok Doktori Iskola tanácsadó bizottsága számára. Baráti segítő tevékenysége eredményeként az Erdészeti Politikai és Ökonómiai Tanszéket már a 90-es években befogadták a német nyelvterületen működő erdészeti ökonómiával foglalkozó tanszékek és kutatóintézetek együttműködésébe, biztosította a magyar kollégák részvételét a „Forstökonomisches Kolloquium”-okon. Tudományos tevékenységét számos publikáció jelzi, az erdőérték számítás világszerte ismert kutatója és oktatója volt. Nyugodjék békében. Emlékét kegyelettel megőrizzük.

Stark Magdolna

Henye István (1921–2009)

2009. szeptember 26-án Kapuváron elhunyt egy kiemelkedő életművet maga után hagyó hansági erdész, Hénye István. 1921. augusztus 11-én született ötgyermekes, szegény családban. Az elemi iskola elvégzése

után, már 12 éves korától nehéz fizikai munkát vállalt az Esterházy-uradalom mezőgazdaságában. 1944-től részt vett a II. világháború erdélyi, magyarországi harcaiban és rövid hadifogság után 1945 júliusában leszerelt.

1947-ben az egykori Kapuvári Erdőgondnokságnál favágóként helyezkedett el. Felettese az erdő iránti ragaszkodását, szorgalmát és kiváló emberi tulajdonságait tapasztalva, lehetővé tették számára az Ásotthalmi Erdészeti Szakiskola kihelyezett levelező tanfolyamának elvégzését. 1954-ben „Vizgázott erdész” képesítést szerzett. Egész pályafutását a Hansági, majd Délhansági Erdészeti Süttőri-égeri kerületének vezetőjeként töltötte.

Szolgálatának első harmada az akkor még hiánytalanul meglévő hansági Égererdőhöz kötődött. Feletteseivel egyetértésben, elhivatottan kitartott a hagyományos, őshonos fafaj termesztése mellett, de a lápi eredetű termőhely visszafordíthatatlan átalakulása miatt a fáradozása kevés sikerrel járt. Ezért is vált lelkes támogatójává a munkahelyén kezdődő nyártermesztési programnak. Segítőkézségével, kezdeményező-kísérletező alkatával, a fegyelmezett munka megkövetelésével nagy érdemeket szerzett abban, hogy a fafajváltás sikerrel járt. A 600 hektáros kerülete átalakult magas fahozamot elérő, mintaszerűen kezelt nemes nyárássá.

Nagy érdeme, hogy családjával egész aktív pályafutása alatt kitartott az erdő mélyén lévő, gazdaságtörténeti értéket képviselő erdészházban és lelkiismeretesen gondozta annak páratlan szépségű természeti környezetét is.

1981-ben ment nyugdíjba, de még 8 éven keresztül segített a két kapuvári erdészeti feladatainak kivitelezésében. A kapuvári Szent Kereszt temetőben nyugszik.

Balsay Endre
erdőmérnök

Dr. Hajdú István (1931–2009)

Az 1949-ben Erdőmérnöki Karra iratkozott hallgatók létszáma megint fogyott eggyel; elhunyt dr. Hajdú István évfolyamtársunk.

1953-ban kapta meg erdőmérnöki oklevelét. Kezdetben

Esztergomban a Pilisi Állami Erdőgazdaságnál műszaki vezetőként dolgozott, innen vezetett útja az ERTI ugodi kísérleti telepére, ahol Dérföldi Antal osztályvezető irányításával elsősorban erdőhasználati kérdésekkel foglalkozott. Ezen belül is a tuskórobbantásos vágástakarítás volt vizsgálatainak tárgya. Eredményeit főként az erdei útépitésekben hasznosították.

Ugodról az akkori Veszprémi Erdőgazdasághoz települt át, fahasználati munkakörben dolgozott. Úrkúton erdészetvezető, majd az Észak-somogyi Erdőgazdaságnál a Szőlősgyőröki Erdészeti tejesített szolgálatot. Innen a középrigóci Erdészeti Szakmunkásképző Iskolához jutott, ahol szaktanárként oktatott. Pályája végén a Somogyi Állami Erdőrendezőszékhely erdőfelügyelőjeként működött Barcs székhellyel.

Tevékenységén mindig elmélyült erdőszeretete, ezt korán elhunyt erdőmérnök édesapjától örökölte. Tanulmányaihoz Partos Gyula bácsi, egykori EKM igazgató nyújtott számára anonim módon anyagi segítséget.

Szakcikkei, erdészettörténeti írásai az Erdő és az Erdészeti Lapok hasábjain jelentek meg, minden mondata mély erdőszeretetről tett tanúbizonyságot.

Barcsra temették nagy részvétellel. Szakmánk kiválósága volt, az évfolyamtársak és az erdésztársadalom nevében fájdalommal búcsúzunk Tőle. Isten adjon neki békességes nyugalmat, emléket szívünkben őrizzük.

Dr. Szodfridt István

Lyubomir Dimitri (1934–2009)

Kató Ferencet búcsúztató soraimban (Erdészeti Lapok 2009. novemberi szám) még azt írhattam: „Lyubi egészségi állapotáról kedvező híreket hallani”. Tévedtem, sajnos nagyon nagyot. Írásom megjelenése előtt néhány nappal érkezett a telefonhívás Hann Mündenből: Lyubi is véglegesen felkelt a kártyaasztal mellől. S mi most búcsúzzunk egy sokvérű, ám ízig-vérig magyar érzelmű jó baráttól.

Érdekes és színes egyéniség volt. A Csepel-sziget déli csücskében fekvő Lórév községből származott. Anyja rác, apja bolgár volt, ő maga tehát duplán délszláv, ám szíve teljesen magyarra lett. Ennek tanújele volt az a segítőkészség, amivel több pályatársunk ösztöndíjas meghívását az NSZK-ba segítette, és ezzel támogatta a hazai erdőgazdálkodás fejlesztését.

Szülőfalujában is házat építtetett, és nyaranta több hétre hazaköltözött.

Szomorú esemény volt nekem, hogy kiutazásom másodnapján Lyubi első feleségé-

nek temetésére kellett sietnem. Sokan a magyar bujdosók közül sorakoztak a temetőben, és siratták el a kint szerzett, német származású asszonyt. Két kiskorú gyermeke miatt aztán az első második házasság következett. Sabine, az akkor kibontakozó Zöldek Pártjának lelkes híve volt, ő is szívesen látogatót a lórévi házba.

Lyubi a hesseni erdészeti kutatóintézetben az erdőművelés és erdővédelem osztályának vezetője volt. Kutatóként főleg a szűfélék feromonos elhárításának lehetőségeit vizsgálta. Azt próbálgatta, milyen dózissal, milyen elhelyezéssel lehet a legsikeresebben védekezni.

Ő volt, aki az európai erdőművelés egyik fellegrárába, a spessarti tölgyesbe is elkauzolt. Felejthetetlen élmény volt a kora őszi, verőfényes napon megcsodálni az egyenletes évgűrű-vastagodását, egyenes növéssű tölgyeket. Megértettem, miért váltak híressé nálunk is a sárvári Farkas-erdő tölgyei, hiszen a gazdálkodás mintáját láthattam.

Most a hazánkból messzire távozott pályatársaink száma csökkent megint. De Lyubi megmutatta, hogyan lehet ereiben idegen vérrrel, de jó magyar szívvel idegen földön is segíteni a hazát. Köszönjük példáját, fájdalommal búcsúzunk Tőled, nyugodjál békében!

Dr. Szodfridt István

Kabalyuk Mihály 1913–2009

S ha majd távol havasról vadízú szél suhog, Egyetlenegy fenyőfa rokon zúgásba fog. Felhő suhogva hajlik, ezernyi tű remeg – s egyetlenegy fenyőben felzúg az életed.

96 éves korában elhunyt az Egri Erdészeti legtapasztaltabb erdész-kollégája.

Miska bátyánk 1913. július 16-án látta meg a napvilágot Kőrösmezőn, valahonnan a cári Oroszország ukrán részéről

az élet által odasodort elruszinósodott családban.

A csodálatos környezet, az Apsinec vízfőzőn történő tutajozás, az ottani erdészeti tevékenység egy életre elkötelezte az erdő iránt.

A kőrösmezői elemi iskola elvégzése után jelentkezett az alsóvercei mezőgazdasági konviktusba, ahol olyan „mindenes havasi” gazdálkodást oktattak.

Végzés után a Rahói Erdőgazdaság Fekete Tisza nevű erdőgondnokságán gyakorolt, majd erdész.

Katonai szolgálatát a cseh, majd a Kárpát-alja visszacsatolása után magyar szolgálatban töltötte.

Sorsa gyökeres fordulatot akkor vesz, amikor leendő kerecsendi feleségének erdész öccsét erdészeti szolgálatra Kőrösmezőre küldik, ahol az őt meglátogató nővérről az akkor még fiatal „Miska” találkozik és egymásba szeretnek.

1943-ban házasságot kötnek, és a fiatalok Kerecsendre költöznek, ahol az ifjú férj az Egri Érsekség berekerdei területében kezd meg nyugdíjazásáig tartó szolgálatát, 1945-től már az Egri Erdőgazdaság és jogutódjai állományában.

Munkáját mindig precízen végezte. Keze alatt működött a kerecsendi csemetekert is, mely sok nyár-szaporítóanyagot adott az országfasításnak.

Kedvelte a jó társaságot, különösen a szakmabelieket és a vadászokat.

1993-ban vadászati tevékenységét Nimród vadászéremmel ismerték el.

Emberségből pedig leginkább 1945-ben vizsgázott, amikor az Egri Orosz Parancsnokságon tolmácsként több honfitársunkat mentette meg a „málenkij robottól”.

Nyugdíjazása után is sokáig aktív életet élt, művelte hatalmas kertjét, fogadta a barátokat.

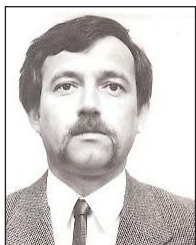
Az idő azonban lassan felemészttette, és 2009. szeptember 5-én visszaadta lelkét Teremtőjének.

Temetése szeptember 10-én görögkeleti szertartás szerint történt az Egri Ráctemplomban, koporsóját a ravataltól erdészek viték a templomfal melletti sírjáig.

A falon elhelyezett emléktábláról letekint rá Ukrainev Ignatyevics Jemeljan követ, akit I. Péter cár küldött II. Rákóczi Ferenc fedelmünkhez.

Miska Bátyánk nyugodj békében!

Sántha Mihály Árpád (1955–2009)

2009. október 8-án Győrben 54 éves korában türelemmel viselt gyógyíthatatlan betegségben elhunyt Sántha Mihály erdőmérnök, aki tíz évig volt munkatársunk a Kisalföldi Erdőgazdaságnál.

Győr-Ménfőcsanakon született, általános iskolát itt végezte, gyermekként is aktív részese volt a városrész közösségi és hitéletének.

Ezt követően Győr egyik legnevesebb gimnáziumában, a Révaiban érettségizett, majd felvételt nyert Sopronba az Erdészeti és Faipari Egyetem Erdőmérnöki karára, ahol a kötelező katonai szolgálatot követően - 1974-ben kezdte meg tanulmányait. Évfolyamtársai közül kitűnt jó szervezőképességével, lényeglátásával, gyors problémakezelő-képességével. Ennek köszönhetően egyetem évei alatt két évfolyamtársával együtt a balek-, és valétabálók lelkes, megbízható és hozzáértő szervezője volt.

A diploma megszerzését követően a Lajta-hansági Állami Gazdaságnál Mosonmagyaróváron helyezkedett el. Erdészeti ágazatvezető-helyettesként 1979-től 1984-ig dolgozott itt, munkatársai korrekt, jó szakembernek tartották.

1984-ben lehetősége volt szülőhelyére, Győrbe visszatérni, a Kisalföldi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdasághoz. Kezdetben munkaügyi előadóként a normázás, teljesítmény- és munkaügyi ellenőrzés nem népszerű feladatát végezte nagy következetességgel,

majd munkaügyi vezetővé lépett elő. Ekkor már a 90-es években jártunk, a humánpolitikai előadói munkakört is ellátta. Ekképpen a részvénytársasággá alakulással kapcsolatos létszámleépítések munkaügyi vonatkozásait neki kellett elkészítenie, majd 1993 októberében az ő munkaköre is megszűnt.

Másfél évig munkanélküli volt, majd 1995-97-ig a győri hajléktalanokat segítő szolgálat munkatársa lett. Ezt követően másfél évig a Győri Munkavédelmi- és Munkaügyi Felügyelőségen dolgozott ellen-örként. 1999-től ismét a hajléktalan ellátásban dolgozott munkatársként egészen 2002 októberéig, amikor is gyógyíthatatlan betegsége miatt rokkantosították.

A reménytelen kezdeteket és sikeres éveket követően nehéz időszakok következtek életében, ahol nem mindig talált segítőtársra. Édesanyja és második felesége mindvégig kitartott mellette, amíg a Mindenható magához nem szőlította.

Hamvait a Győr-csanakfalvi temetőben rokonai, tisztelői, évfolyamtársai, munkatársai kíséretében római katolikus egyházi szertartás szerint, a boldog feltámadás reményében helyezték örök nyugalomra.

Körödi Sándor
erdőmérnök, Győr

Tóth Miklós (1937–2009)

Tóth Miklós soproni erdésztechnikumi tanuló 1953 nyarán Szálkán jegyezte el magát a szakmával, mint gyakornok. Azóta, 50 évig a magyar államerdészetnek szolgált. Volt beosztott, kerületvezető er-

dész, szakelőadó, üzemtervező, fejlesztő, számítóközpont vezető, ÁSz osztályvezető. Társadalmi szervezetekben lelkesedett, mint OEE helyi csoport titkár, részt vett az egyesületi alapszabály szerkesztésében, etikai kódexet állított össze, évekig tagja volt az Erdészeti Lapok szerkesztőbizottságának. Munkatársai szakszervezeti elnöknek, majd titkárnak választották. Három fiúgyermeket nevelt fel. Leleken szervezte munkatársai sport- és szabadidős életét. Rendszeresen teniszezett, hegedült, kórusban énekelt, és még a vitorlázó-repülés elsajátítására is talált időt.

Döntő szerepe volt a számítástechnika erdészeti bevezetésében, 1964-től ez állt munkája előterében. Vezetője volt a Csalogány utcai erdészeti számítóközpontnak. Egyik kulcsembere volt abban a dr. Király László által vezetett fejlesztésben, ami a magyar erdőrendezést talán a világ legjobbjává tette az 1970-2004. évekre. Ő tervezte az erdőleírási és más felvételi lapokat, az üzemtervek nyomtatott formulát, s készítette el az első számítógépes adatfeldolgozó programokat.

Pályafutása során végig tanult és tanított. Ösztöndíjas volt a michigani műegyetemen. Sopronban a gazdasági szakmérnök-képzésben statisztikából és az erdőrendezés tanban tartott előadásokat. Okleveles rendszerszervező képesítést is szerzett. Szakirodalmunk-

hoz tucatnyi cikkel, szakoktatásunkhoz jegyzetek társszerzőjeként járult hozzá. Tízezer oldalnyi szakszöveget, tanulmányokat, könyveket, jelentéseket fordított magyarra, illetve angolra. Munkájával nem volt mindig elégedett. Erősen restelkedett amiatt, hogy pályája végén anyagi megfontolásokból részt vett különféle nemzetközi, de Magyarországra terhelte nemzetközi pénzekből finanszírozott nagy általánosságok összeállításában és – bár csak tolmácsként – az államerdészetbe integrált fűrészsüzemek elidegenítéséhez is kényszerűen asszisztált. Szomorú szívvel látta, hogy (szavaival élve) „a természetvédők erőteljes térfoglalása, a szakmai felügyelet hiánya, az iparszerű vadásztatás és az anyagi mohóság nyomán” a szakszerű, becsületes erdőkezelés fokozatosan háttérbe szorult.

Bejárta és ismerte az országot, annak szinte minden községét. A rá oly jellemző megismerési vágygal bővítette széles körű ismeretét a vidék történelmi és kulturális érdekességeiről, értékeiről.

Az 1960-as év bakonyi kullancsai akkor fertőzték meg a borelliákkal, amikor a Lyme-kórt még nem azonosították. Azóta küzdött a betegséggel és annak kísérő bajjaival. Tette ezt irigylésre méltó erővel, vidámsággal és könnyedséggel, akkor is, amikor nyugdíjasként az erdőrendezés terepi munkáit segítette a váci, az egri és a miskolci irodák területén, és még akkor is, amikor már helyhez kötötten, az informatika vívmányaival élve – bölcs, világos gondolatait írásban megfogalmazva – tartotta a kapcsolatot a szakmával, az erdőrendezéssel.

Tiszteletre méltó, keserűen vidám (ön)íroniáján mindig átsejtett az élet, a szakma és az ember szeretete. Csillogó elméjű, színparkozó társasági lény, alkotó készsége szakmai felkészültséggel, alapossággal és elhivatottsággal párosult.

Élete, gondolatai, munkássága maradó nyomot hagy az erdészeti szakma történetében, és mindannyiunk lelkében.

Volt munkatársai, hites felesége, gyermekei és öt unokája gyászolja.

Új belépők

Egyéni tag: Bán Imre András erdőmérnök; **Szombathelyi Helyi Csoport:** Illés Lajos egyéb felsőfok, Király József egyéb középfok, Pécsi Sándor erdőmérnök; **Bp. HM:** Karl Mihály erdőmérnök; **Sopron Hallgatói Csoport:** Gátas Pál egyetemi hallgató, Deák Gergő egyetemi hallgató, Osgyáni Anett egyetemi hallgató; **Zalaegerszegi Helyi Csoport:** Jakócs György egyéb középfok, Lázár Attila erdőésztechnikus; **Veszprém FVM Helyi Csoport:** Berecz Gábor erdőmérnök; **Baranya megyei Helyi Csoport:** Lázár Andrea egyéb felsőfok; **Szolnoki Helyi Csoport:** Dobos Attila erdőésztechnikus

Szilágyi József (1924 – 2009)

85 éves korában elhunyt Szilágyi József Bedő Albert-díjas, gyémántdiplomás erdőmérnök, a SEFAG nyugalmazott műszaki osztályvezetője.

A fátlan Alföld egy szegény kis falujában, Mezősason született.

Elemi iskoláit szülőfalujában végezte, majd a Szeghalmon működő alapítványi gimnáziumban érettségizett. Érettségi után Sopronba, a József Nádor Műszaki Egyetem Erdőmérnöki Karára jelentkezett. Annak a nagy generációnak volt a tagja, akik egyetemi tanulmányukat a

nagy viláégés előtt kezdték, és – némi kényszerűsünet után – 1948-ban fejezték be.

Több havi álláskereső után első munkahelye Kaposváron a földhivatalnál volt, de hamarosan, 1949. január elsejével sikerült államerdészeti szolgálatba, a Kaposvári Erdőgazgatóság-nál elhelyezkednie. Ezen a munkahelyen – bár a szervezet többször változott – 43 éven keresztül, nyugdíjazásáig dolgozott. Egész szakmai pályafutását műszaki területen folytatta. Az erdőfeltárás, a faipar, a gépesítés területén kiváló felkészültséget tanúsított.

Az Országos Erdészeti Egyesületnek egyetemista kora óta volt tagja, leghosszabb időn keresztül a Feltérési szakosztály munkájában vett részt, még nyugdíjas korában is. A szakosztály tagjait több alkalommal fogadta a somogyi erdőben és bemutatta az itt folyó kiváló szakmai munkát.

1984-ben, műszaki osztályvezetőként fejezte be aktív pályafutását, de nyugdíjba vonulása sem jelentett csendes semmittevést. A munkássága során összegyűjtött anyagokat, dokumentumokat rendezgette, és írta visszaemlékezéseit. Kortörténeti jelentőségű írásai az Erdészeti Egyesület, és az Egyetem könyvtárainak, valamint az Erdészeti Múzeumnak becses darabjai.

Kiváló munkájáért több alkalommal részesítették kitüntetésben, de számára a legnagyobb elismerést az Országos Erdészeti Egyesület kaposvári vándorgyűlésén elnyert Bedő Albert Emlékérem jelentette.

Széles érdeklődési körű, európai műveltségű, mély humánú ember volt, aki elszármazott el személyében. Emlékét az erdészársadalom megőrzi. Nyugodjék békében!

Detrich Miklós

Állítsunk szobrot Moór Arthurnak!

Dr. Oroszi Sándor kezdeményezése és az Erdészeti Lapok márciusi számában tett javaslatunk nyomán, az Erdőmérnöki Karral együttműködve megkezdjük Moór Arthur professzor szobra megvalósításának előkészületeit.

A források összegyűjtésében közreműködik az Országos Erdészeti Egyesület.

Kérjük mindazokat, akik anyagi hozzájárulással is támogatni kívánják a szobor megvalósítását, hogy az erre szánt összeget „Dr. Moór Arthur szobra” hivatkozással, az OEE alábbi számlaszámára szíveskedjenek átutalni:

KHB 10200830-32310106

A szobrot 2010-ben, Professzorunk halálának 25. évfordulóján tervezzük felavatni a soproni Botanikus Kertben.

Moór Arthur a XX. század második felének kiemelkedő soproni professzora volt.

1923. január 8-án született Budapesten. Egyetemi tanulmányait a Szegedi Egyetem matematika-fizika szakán, 1947-ben fejezte be.

1947-50 között a Szarvasi Tanítóképző Intézetben tanított. A Finsler-terek tárgykörében, korán megkezdett tudományos munkássága eredményeként, már ekkor megjelentek az első dolgozatai. Gyorsan felfigyelt erre a differenciálgeometria jeles művelője, a debreceni Varga Ottó professzor, aki a Révai (ma Csokonai) Gimnáziumba hívta tanítani. Kétévi tanárkodás után, 1953-ban Varga professzor aspiránsa lett. Az 1956-ban megszerzett kandidátusi fokozatát a szegedi egyetem oktatói állása, 1964-ben az akadémiai doktori fokozat, majd a docensi cím megszerzése követte.

A szegedi egyetem katedráját 1968-ban cserélte fel az Erdészeti és Faipari Egyetemen elnyert tanszékvezető egyetemi tanári kinevezésre. A kollektív diákemlékezet úgy tartja: Szegedről azért kellett távoznia, mert a vizsgákon nem volt hajlandó kivételt tenni a „főelvtársak” csemetéivel. Nagyra értékelte, hogy a soproni egyetem vezetői a tudományos teljesítményére helyezték a hangsúlyt. Amikor Sopronban munkába állt, feltette a kérdést: mit kell tudni egy mérnöknek matematikából? Azonnal végiglátogatta a szaktanszékek vezetőit, megismerkedett azok tantárgyi követelményeivel.

Szuverén egyéniségként, karakteresen ragaszkodott az elveihez. Habozás nélkül utasított vissza előnyöket, ha azok erkölcsi normáiból bármilyen csekély engedményt kívántak. Hasonlóképpen, anélkül vállalt hátrányokat, hogy azokat áldozatnak tekintette volna. Ez nyilvánult meg a hallgatói irányába tanú-

sított igazságosságában, az anyagiakhoz való viszonyában, munkájában.

Materialista volt, de ebből sem kovácsolt magának politikai hasznot. A matematika mellett a sakk érdekelt, amit fiatalabb korában versenyszerűen űzött.

Soproni pályafutása alatt 17 év folyamán hallgathatta precíz előadásait, élvezhette szarkasztikus humorát és izadhatott vért, amikor vizsgázott. Ő volt az egyik „Nagy Vízválasztó”, aki eldöntötte, ki alkalmas mérnöknek – és ki nem. Egyénisége, korrektsége, kimagasló szellemisége, elegánsan fölényes tudása fátkyaként világított.

Megkésve érték el az elismerések. Aspiránsként kandidátusokat megszügyenítő számú dolgozattal rendelkezett, docensi kinevezésekor már akadémiai doktor volt. Munkásságának eredményét 106, többségében német nyelven megjelent publikáció jegyzi. Moór Arthur a Finsler-geometria kézikönyveiben ma is az egyik leggyakrabban, legtöbbször idézett szerző. Kiterjedt nemzetközi tudományos kapcsolatokat ápol – egészen Japánig. Szaktudására csúcs-technológiákkal foglalkozó szervezetek is igényt tartottak.

Moór Arthur, a magyar matematika-tudomány kiemelkedő egyénisége 1985. augusztus 26-án hunyt el. Koporsóját soproni mérnökhallgatók vitték utolsó útjára Budapesten.

Haraszi Gyula

Anyagtorlódás miatt, sajnálatos módon a szakosztályoktól és helyi csoportoktól kapott beszámolókat csak a februári lapszámban tervezük közzéadni. Megértéseket köszöni a Szerkesztő.

Erdélyi erdészek Dél-Alföldön és Észak-Magyarországon

Az erdélyi 20 fős küldöttség a változó létszámú hazai erdészekkel változatos tanulmányúton tette próbára állóképességét 2009. szeptember 12–20. között.

Vasárnap a program a Gyula-Városerdő Erdei Iskola bemutatkozásával kezdődött *Puskás Lajos* szakavatott vezetésével. Szó esett a tölgy- és vízgazdálkodásról is. Majd *Gál Imre* nyugdíjas kollégánk kalauzolásával a dám-vadaskert, csemetekert és magánmésesének bemutatása következett.

Ebéd után alternatív városnézésre, illetve fürdésre nyílt alkalom. Az esti vacsoránál tiszteletét tette a DALERD Zrt. vezérigazgatója, *Vass Sándor* is.

Hétfőn az útirány Eger volt. Útközben Dévaványán a Körös-Maros NP szakemberei bemutatták a tűzok-rezervátumot és a bemutatóház környékén tartott ősi magyar háziállatfajtákat.

Észak-Magyarországon az első centrum a Bükk Nemzeti Park Felsőtárkányi Oktatási Központja volt. A *Dósa Tibor* „királyi főszakács” által készített menü elfogyasztása után az Egri Erdészeti Természetes Erdőfelújításából, illetve állandó borítású tölgygazdálkodásából volt egy kis ízelítő. Az estebéden részt vett *Duska József*, a BNP igazgatója és *Csókáné Szabados Ildikó*, az ERTI főigazgató-helyettese is. A vacsorát követően előadások hangzottak el a következő témakörökben: *Csóka György*: Erdővédelmi problémák a klímaváltozás kapcsán; *Csókáné Szabados Ildikó*: Klímaváltozás és erdőgazdálkodás, majd tolmácsolta *dr. Szalai Sándor* klimatológus előadását is: „A klímaváltozás meteorológiai problémái” címmel.

Kedden Nógrád vármegye volt a cél. Az utazás nemcsak térben, hanem időben is értelmezhető. Ipolytamócon végigsétálva a Boróka tanösvényen és a bemutatóházban láthattuk a mintegy 16 millió évvel ezelőti „magyar Pompei” feltárt maradványait (ősszállatnyomok, megkövesedett ősfenyő, bükkábrányi ősfák stb.).

A vélhető akkori környezetet közelbe hozta a 4D mozi. A régi idők rekonstrukciójára egy most induló program ún. „miocén erdő” telepítését indítja el az ak-

kor élt fák mai fellelhető rokonaiból. A kezdeti munkálatok már tartanak.

Ezután Hollókőn tettünk rövid sétát,

és már szinte estébe nyúlóan „forgattuk meg” a tari buddhista sztupa imamalmát, majd kerestük fel a Mátraverebély-Szentkúti búcsújáróhelyet, ahol a kevésbé fáradtak felmászhattak a sziklákba vajt remetebárákhoz.

Szerdán a Belpátfalvai bükkösök felújításából, illetve állandó borítású bükkgazdálkodásából kapott ízelítővel kezdődött a program. Elsőként a GVOP program során telepített automata meteorológiai állomást mutatta be *Maninger Miklós*, az ERTI tudományos munkatársa.

A Békától a Horotna-völgyön keresztül gyalogosan értünk le a Szalajkavölgybe, ahol megtekintettük az erdészeti „skanzent”, majd pedig *Doros István* OEE alelnökünk vezetésével az erdei múzeumot. Természetesen nem maradhatott ki a fátyol vízesés és a kisvonatozás sem.

Este Belpátfalván *Pallagi László*, az EGERERDŐ Zrt. vezérigazgatója köszöntötte a vendégeket.

Csütörtökön Lillafüred és Miskolc nevezetességeivel ismerkedtünk. Először *Maros István* lillafüredi barlangvezető szakavatott kalauzolásával a Szent István cseppkőbarlangban és az Anna mésztufa-barlangban csodálhattuk meg a víz építőmesteri tevékenységét.

A Kohászati Múzeumban a testvérszakma embert próbáló munkájába, a vas- és acélgyártás fortélyaiiba nyertünk bepillantást. A faanyag egyik végtermékének történetét a DIPA Papírmúzeumban ismertük meg, ahol a kezdeték-

től napjainkig követhettük végig a papírgyártást. Ebéd után a miskolctapolcai barlangfürdőben merítettünk erőt a továbbiakhoz.

A vacsora és a szállás az ÉSZAKERDŐ Zrt. főnagysági Oktatóközpontjában volt. Itt megtisztelt bennünket *Cserép János* vezérigazgató és *Bak Júlia* vezérigazgató-helyettes, OEE csoporttűkár is.

Pénteken elhagytuk a jelenlegi politikai határt, és a Felvidéket látogattuk meg. Elsőként Kraszná Horka várát „vettük be”, ahol magyar nyelvű idegenvezetés mellett ismertük meg a büszke múltat.

A szakmai programról a Dobsinai Városi Erdészet gondoskodott *Vlaszta Rúpova* erdészvezető asszony és *Ladislav Koban* főmérnök kalauzolásával. Különösen érdekes volt ez azoknak a kollégáknak, akik a lucfenyőpusztulás hasonló jelenségeivel és a fenyőgazdálkodás feladataival nap mint nap otthon is találkozhatnak. A baráti beszélgetést nem zavarta meg a nyelvi probléma sem.

Szombaton a sárospataki Rákóczi-vár volt az úti cél. Útközben Telkibányán megtekintettük a Bányászati és Erdészeti Múzeumot. Mátyás király kútjánál köszöntött *Hulják Péter*, a Telkibányai Erdészeti vezetője, aki bemutatta az erdészetet, illetve kiegészítette Telkibánya bányász múltjáról a múzeumban elhangzottakat.

Észak-Magyarországtól a vendégek Tokajban vettek búcsút.

A debreceni szálláshely elfoglalása után a még „friss”-nek látszó kollégák *Szemerédi Miklóssal* tehettek egy rövid belvárosi sétát.

Vasárnap a hortobágyi pusztán folytatódott a program. *Gencsi Zoltán*, a Hortobágyi Természetvédelmi és Génmegőrző Nonprofit Kft. igazgatójának szervezésében őshonos magyar állatfajta megtekintése, csikósbemutató, pusztai kocsikázás és slambucfogyasztás zárta a tanulmányutat.

Végezetül az erdélyi erdészek nevében is szeretném megköszönni minden kedves, utunkat egyengető kollégánk segítőkészségét.

Garamszegi István

Kalandozások Abaúj vármegyében

Az OEE Egri Helyi Csoportjából 27-en fogadták el a Kassai Városi Erdészet 2009. október 21-22-ére szóló meghívását az általuk folytatott erdőgazdálkodással való ismerkedésre.

Az akklimatizálódás érdekében az előző nap délutánját az ÉSZAKERDŐ Zrt. Telkibányai Erdészeténél töltöttük, ahol *Hulják Péter* erdészvezető szíves kalauzolása mellett megtekinthettük a nemesfémbányászat fénykorában „hajtott” Teréz-tárót. Ezt követően az Erdészet állandó borítású erdőfenntartási feladatairól kaptunk ízelítőt, majd a Bányászati és Erdészeti Múzeum magas szinten összeállított gyűjteményében emlékeztünk a múltra.

Az esti vacsoránál megtisztelt minket *Mester Lászlóné* polgármester asszony, néhai Mester László erdészvezető felesége, aki a rendszerváltás óta sikeresen próbálja megőrizni az aranygombos múlt öröksége miatt szinte kötelező színvonalat.

Kassán, a Városi Erdészet Központjában pazarul berendezett szubtropikus környezetben *Julian Tomašík* igazgató és munkatársai fogadtak. *Mirošlav Thököly* igazgatóhelyettes (erdélyi fejedelmünk mai élő rokona) tartott beszámolót Szlovákia, illetve cégük erdőgazdálkodásáról.

Kassa erdőterületei a 13. századtól folyamatosan gyarapodtak. 1563-ban már saját erdőrendtartásuk volt, melyet Miksa császár megerősített. Mária Terézia erdőrendtartása pedig, mind a magyar, mind a szlovák erdőtörvények alapjává is vált.

A jelenlegi városi erdőterület 19 543 ha, ez a 2 millió hektáros szlovákiai erdőterület közel 1%-át teszi ki, és egész Európában is szinte egyedülálló birtoknagyság.

Az erdő rendeltetés szerinti megoszlása: gazdasági 40%, különleges (közjólét, védelem stb.) 45%, gazdálkodást nem szolgáló 15%. Érdekes, hogy a különleges rendeltetésű erdőből közel 4600 ha a városi parkerdő, melyen a fakitermelés csak az emberek testi épségét veszélyeztető faegyedek kivágására korlátozódik. Fafajösszetétel: B 55%, KTT 15%, GY 8%, tűlevelű (főleg luc) 15%, a többi egyéb kemény lomb (jávör, kőris, berkenye stb.).

A fakitermelés 86 000 m³, ebből 65% egészségügyi termelés. Az erdőfelújítás egyre inkább a természetes irányba mutat, míg 1997-ben a természetes aránya 17% volt, mára meghaladja a 80%-ot. A fakitermelést és az erdőművelési tevékenységet kizárólag vállalkozók végzik. Az erdészet munkavállalói létszáma 62, ebből kerületvezető 25 fő. A dolgozók közül közel tízen a „közönségkapcsolatok” (erdei iskola, kilátói személyzet, sípálya-üzemeltetés) feladatait látják el. A termelési érték 5 millió €.

Az ismertető után az erdészethez tartozó, de állami védettséget élvező Šivec természetvédelmi területet tekintettük meg. A terület a városi parkerdő részét is képezi, kizárólag száraló jellegű erdőgazdálkodás végezhető benne. A látogatók csak a kijelölt úton közlekedhetnek, a túraút legszebb része az ún. Sasbércen végződik, ahonnan csodálatos kilátás nyílik az 1960-as években létesített, a Kassai Vasmű ipari vízellátását szolgáló Hemád duzzasztásra, mely mára Kassa egyik közkedvelt pihenő objektumává vált.

A Csermely patak völgyében kezdődő bükkös- és fenyőfelújításokban gyönyörködve cseréltük ki erdőfenntartási tapasztalatainkat. A Csermely patak Kassához közeli szakasza közkedvelt, jól kiépített pihenőpark, kisvonattal és a síneken csattogó „Katka” gőzmozdonnyal.

Az esti szakmai beszélgetésen a házigazdák mellett részt vett a magyarul kiválóan beszélő *Ján Lach*, a kelet-szlovákiai „nem állami” erdőgazdálkodók szövetségének elnöke is. A napot harmonikaszo zárta.

Tanulmányutunk második napja szintén a városi parkerdőben kezdődött, a régi kassai vár felújított romjainak megtekintésével. Ez a terület – közelsége révén – Kassán szinte a „néppark” szerepét tölti be. Erdei iskola működik itt, tanösvényekkel, kilátóval és több, a gyermekek környezettudatos fejlesztését segítő létesítménnyel. A Rákóczi-kilátóból pazar kilátás nyílt Kassára.

Programunkat városnézés zárta. Felémelő érzés volt Rákóczi fejedelmünk porhüvelyét őrző Szent Erzsébet székesegyház és a csodálatosan felújított városháza megtekintése. Hazafelé elhadtunk a rozgonyi sík mellett, ahol döntő csatában Károly Róbert királyunk legyőzte Csák Máté és Aba Amadé „kis-királyok” egyesített seregét.

A tanulmányúrt hálás köszönet illeti vendéglátóinkat.

Garamszegi István

Megjelent

Az MgSzH Központ Erdészeti Igazgatóság, az Erdészeti Tudományos Intézet és a Nyugat-Magyarországi Egyetem közös munkájaként megjelent az Erdővédelmi Mérő- és Megfigyelő Rendszer (EMMRE) elmúlt 20 éves tevékenységéről szóló szakmai kiadvány „Erdővédelmi Mérő- és Megfigyelő Rendszer, 1988-2008” címmel.

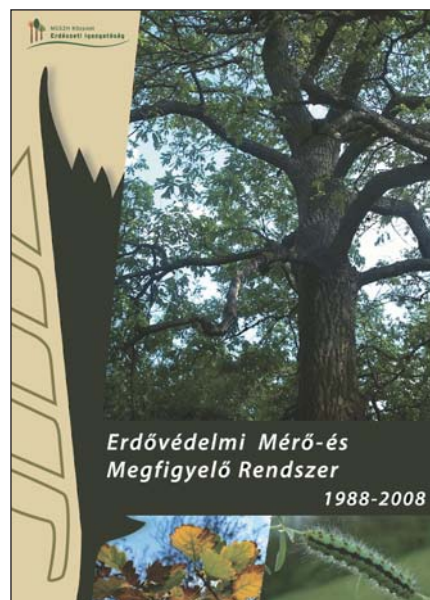
A kiadvány átfogóan bemutatja az EMMRE felépítését, kialakulását, jelentőségét és jövőjét. Részleteiben ismerteti a főbb összetevőit, úgymint az Erdővédelmi Hálózatot (EVH I.), az Intenzív Monitoringot (EVH II.), az Erdővédelmi Figyelő-Jelzőszolgálati Rendszert, a Vadállomány okozta élőhelyváltozás monitoringját (VÉV), a Faállományok növekedésének megfigyelését (FNM), az Erdőtűzek monitorozását, a Biosoil vizsgálatokat, valamint egyes eseti vizsgálatokat, mint például a szelídgesztenye-kéreggrák, vagy a gypjaslepke-károsítások nyomon követése.

A kiadványban az EMMRE valamennyi komponense esetében részleteiben tárgyalásra kerül az adott alrendszer célja, metodikája, a felvett és kiértékelt adatok, esetenként a felvételezés technikai háttere és a vizsgálat továbbfejlesztésének lehetőségei.

Különös jelentősége van, és a jövőbeni vizsgálatok szempontjából meghatározóak az adatok értékeléséből nyert eredmények, valamint az EMMRE idősoros adatai, melyek többéves, illetve évtizedes adatokat ölelnek fel. Az idősoros adatok lehetővé teszik trendek felállítását, vizsgálatát.

A kiadvány nemzeti szinten az EMMRE-t egységes eszkézként tárgyalja, ugyanakkor kellő mértékben megadja a nemzetközi kapcsolódási pontokat is a globális szinten végzett bioszféra monitoringhoz.

A könyv – mely megküldésre került valamennyi jelentősebb szakmai szervezetnek, oktatási intézménynek és a döntéshozóknak – az érdeklődő szakközönség számára ingyenesen hozzáférhető az ERTI-nél (Budapesten és Mátrafüreden) és az MgSzH Központ Erdészeti Igazgatóságnál (Budapesten, illetve a megyéknél).

A kiadvány teljes anyaga elektronikus formában is hamarosan elérhető lesz az MgSzH Központ Erdészeti Igazgatóság honlapján (www.aesz.hu), ahonnan az EMMRE 2008-as vizsgálati eredményeit tartalmazó, „Erdővédelmi Mérő- és Megfigyelő Rendszer, 2008” című leprellő is letölthető majd.

MgSzH Központ Erdészeti Igazgatóság

* * *

Dr. Szemerédy Miklós: Erdőtörténelem, Felső-Tisza-vidék I. Debrecen 2009. A Nyírerdő Zrt. támogatásával. 1–191.o.

A könyv címe erdőtörténetet ígér (ökológiai adottságok, erdők megjelenése, fafaj-összetétel, természeti katasztrófák és emberi beavatkozások erdőgazdálkodási következményei stb.). Ehelyett aprólékos gonddal, sok utánkereséssel, irattári és szaksajtóban megjelent anyagokból, idős kollégák visszaemlékezéseiből, no meg a szerző hat évtizedes személyes élményeiből merítő mű eltér ettől a hagyományos erdőtörténettől. Inkább adattárnak mondhatjuk, amely az erdőgazdálkodás szervezeti formáit, egységeit és az ezekben dolgozott alkalmazottak nevét teszi közzé. A II. világháború előtt kevés változott, ám a folyamat a háború után meggyorsult, és a szereplők névsora is sokat változott. A káder-igazgatóktól a mérnöki munkát végzőkön át a kerületvezető erdőszig és – horribile dictu – az adminisztratív munkaerőig terjedelmes névsorokat találunk a Szabolcs-Szatmár és Hajdú-Bihar megyei erdőgazdálkodás közreműködőiről.

Az elmondottakat három részre tagoltan ismerhetjük meg: 1. 1818-tól Trianonig, 2. Onnan 1945-ig és 3. Majd

Meghívó

*Barátsággal meghívjuk Önt
az Országos Erdészeti Egyesület 141. Vándorgyűlésére,
Pécsre, Európa Kulturális Fővárosába.*

Időpont: 2010. május 18–19.

A rendezvény rövid programja:

május 18. (kedd)

*polgármesteri köszöntő a város főterén, szakmai programok,
erdészeti emlékavatása, baráti találkozók*

május 19. (szerda)

ünnepi közgyűlés, szakmai kiállítások

*Kérjük, részvételi szándékát legkésőbb február 20-ig jelezze a
www.vandorgyules.hu honlapunkon található programismertető
alapján.*

Dr. Pethő József

*az Országos Erdészeti Egyesület
elnöke*

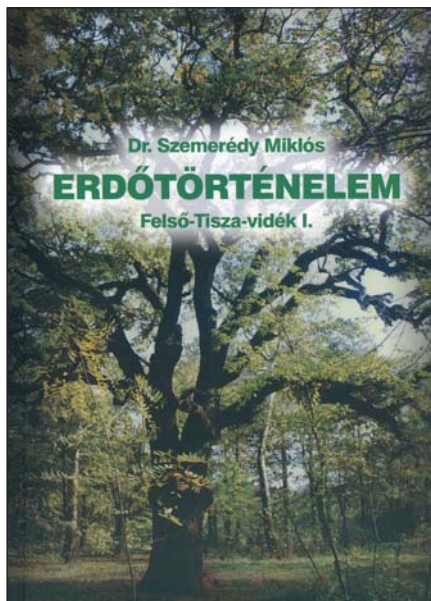

Káldy József

*a Mecseki Erdészeti Zrt.
vezérigazgatója*

MECSEKI ERDÉSZETI ZRT.
természetes úton...

ettől az 1970-es átszervezésig. A szervezeti és személyi változások egyben politikai korszakokat is jelölnek.

Különösen figyelmünkre érdemesek a baktai erdők, a Degenfeld-erdők és a debreceni Nagy-erdőről készített leírások. Kár, hogy a térség természeti értékeiről (csarodai láperdők tőzegmohával, nyírbátori láperdők, óhati és újszentmargitai szikes erdőmaradványok, a püspökladányi szik-kísérleti telep eredményei) kevés szó esik.

Újdonságnak számít az egykori Erdőtelepítő Állomások munkájáról közölt ismertetés.

A könyv bevezetője beszédes számadatokat közöl a *Kaán K.* kezdeményezésére indult alföldfásítás eredményeiről, ezzel az országos erdőterület 20% körülre emelkedett, annak ellenére, hogy az országcsonkításon kívül a tömeges munkanélküliség, az elcsatolt országrészekről anyaországba vándorló tömegek és nem utolsósorban a gazdasági válság is sújtotta az országot. Halatlan nagy eredmények ezek! Annál inkább kár, hogy mindezt ilyen kiadványokban találjuk, a média hasábjain ritkán szembesülünk velük! Ezért kell a szerző és a könyv megjelenését szívvel támogató igazgató, *Kuntics Lajos* bölcsességét dicsérnünk, de azt a szakmai buzgalmat is, ami az eddig kevésbé méltatott erdészeti körülményekre figyelmet fordított. Bízom abban, hogy a soron következő, a mostani szövegében megígért további kötetek hasonló alappal készülhetnek és egyben például szolgálnak más erdőszült tájak ilyen adottságainak bemutatására. Ehhez jó szerencsét a szerzőnek és segítőinek, valamint Üdv az erdésznek!

Dr. Szodfridt István

V. Diák Traktoros Vetélkedő

2009. november 24-én az átotthalmi Bedő Albert Középiskola, Erdészeti Szakiskola és Kollégium szervezésében került megrendezésre a „jubileumi” V. Diák Traktoros Vetélkedő. A rendezvényt az iskola igazgatója *Andrésiné dr. Ambrus Ildikó* nyitotta meg, köszöntve a résztvevő iskolákat, az NKH szakembereit, valamint a sajtó képviselőit. Ezután *Benkő Mibály*, az NKH Dél-Alföldi Régió Vizsgáztatási és Utánpótlási Főosztályának vezetője mondott beszédet, és balesetmentes jó hangulatú versenyzést kívánt. A köszöntőket követően *Földi Csaba* iskolavezető ismertette a verseny lebonyolításának menetét.

A verseny a KRESZ- szabályok ismeretéből, valamint ügyességi feladatokból állt, a traktoros kategória jellegének megfelelően. Közlekedési ismeretekből egy 55 kérdéses feladatsort kellett a versenyzőknek megoldaniuk, ahol az 1 pontos kérdések megválaszolására 30 másodperc, a 3 pontos kérdések megválaszolására 1 perc állt rendelkezésre. A gyakorlati feladatokat *Földi Csaba* ismertette, majd a házigazdák tartalék-versenyzője be is mutatta. A feladatok végrehajtásánál az ügyesség került előtérbe, a gyorsaságot nem jutalmazták. Kellett a traktorral és a pótkocsival is jelzőkarót érinteni, amelyen egy teniszlabda volt elhelyezve, ami nem eshetett le, valamint terelőkúpok között haladni azok érintése nélkül a kijelölt pályán. Legnehezebb feladatnak talán a pótkocsival történő tolatás bizonyult, hiszen a pótkocsit egy „garázsba” kellett betolni, úgy, hogy annak a közepén, párhuzamosan, és teljes terjedelmében bent legyen. A fiatalok azonban remekül helytálltak, és egy-két kivételtől

eltekintve mindenki be tudta fejezni a feladatát. A feladatok értékelését az NHK vizsgabiztosai nagy szakértelemmel és részrehajlás nélkül végezték. Az értékelés, illetve az összesítés a helyszínen „on line” történt, így a verseny végére az eredmények azonnal rendelkezésre álltak. Az eredményhirdetésre a finom közös ebéd elfogyasztása után került sor az iskola klubjában. A nyeremények listáját több támogató is növelte: a STIHL Szakkereskedés és Szerviz, Szeged, az Átotthalmi Bedő Albert Alapítvány, és a Csongrád megyei Rendőr Főkapitányság Baleset Megelőzési Bizottsága, Szeged.

Eredmények:

I. helyezett: Bedő Albert Középiskola, Erdészeti Szakiskola és Kollégium csapata: *Fekete Csaba, Szabó Krisztián, Dömösi Lajos Dániel*. Felkészítő tanáruk: *Földi Csaba*.

II. helyezett: Bársony István Mezőgazdasági Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium, a Csongrádi Oktatási Központ Tagintézménye: *Barcsa Zoltán Lajos, Vida Károly, Lipcsei János Zsolt*. Felkészítő tanáruk: *Táborosi Ferenc*

III. helyezett: Szegedi Szolgáltatási Középiskola és Szakiskola Kiss Ferenc Erdészeti Tagintézménye: *Kiss Gergely István, Febér Ádám, Boros István*. Felkészítő tanáruk: *Tóth Lajos*.

A legjobb elméleti vizsgaeredmény: *Molnár Zoltán* (Makó)

A legjobb gyakorlati eredmény: *Fekete Csaba* (Átotthalmom)

A legjobb összetett eredmény: *Kiss Gergely István* (Szeged)

Kép és szöveg: **Földi Csaba**
iskolavezető

Biztos társ a rengetegben!

Mielőtt Ön is útnak indul, készüljön fel alaposan és válasszon mindenhez kézenfekvő megoldást. Egy megbízható motorfűrész hasznos lehet az erdőben. Használja a Stihl termékeit, hogy munkájához megkapja a maximális segítséget.

Az erdő a STIHL gépeinek szinte természetes élőhelye.

ANDREAS STIHL KFT. 2051 Biatorbágy-Budapark, Paul Hartmann u. 4.
Telefon: (06-23) 418-054 · Fax: (06-23) 418-106
www.stihl.hu · E-mail: info@stihl.hu

www.stihl.hu
Látogasson el
megújult honlapunkra!

STIHL®